

קונטרס

הבינוני

**פרשת
ואתחנן
תשפ"ב**

שנה ד'
חוברת מ"ט
גליון 214

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

בארה"ב: **718.686.8300**

ארץ ישראל: **072.257.7726**

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל גפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 053.315.0588
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העינים

מדור אמונה ובטחון שיעור קנ"ז

יום שלישי פרשת דברים ה' מנ"א תשפ"ב

איזוהי העבודה שיבור לו האדם לפרנסתו חלק ד' - שינוי ההשקפה בנוגע לשיקולים הנלקחים בבחירת עבודה . . . . . ה

כי אין לה' מעצור להושיע | הרבה שלוחים למקום | אשר המלך חפץ ביקרו |
הברכה שרויה בדבר הסמוי מן העין | הנני ממטיר לכם לחם מן השמים | בלי שינוי
אין סיכוי | פשוט נבילתא בשוקא | עד מתי עצל תשכב | לא תעשון אלהי כסף |
אין סומכין על הנס | מאזני צדק יהיה לכם | עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי |
הראשונים קבעו בלבם שזהו עיקר חיותם | תורתן עיקר ומלאכתן טפלה | מה יעשה
אדם המוקף בחבילי טרדין | אין עוסקים בתוצאות | הבעיות נפתרות על-ידי עבודת
ה' | זו וזו מתקיימות בידו | לא מחליטים לפני שעושים שינוי | לעבדים ולשפחות
נמכרנו | הגדרת המכור לפי חז"ל

יום שני פרשת ואתחנן י"א מנ"א תשפ"ב

תכלית היציאה לנאות דשא . . . . . יז

צדיקים ילכו בס... | משוך ידך הימנה | קושר דבר רוחני בדבר גשמי | נפש בריאה
בגוף בריא | אמרי נועם מתוק לנפש | קרבת אלוקים לי טוב | נר ה' נשמת אדם
| ישמחו במלכותך קוראי עונג | צדיק אוכל לשובע נפשו | בהתחזק כוחות הגוף
יתעוררו כוחות הנפש | משביעו רעב מרעיבו שבע | בנאות דשא ירביצני על מי
מנוחות ינהלני | לתקוני שדרתיך ולא לעוותי

יום רביעי פרשת דברים ו' אב תשע"ט

הציפייה לישועה כיצד ולמה? . . . . . כו

השאלה שמציבים לאדם בבית דין של מעלה | לעורר החשק אל השלימות בביאת
הגואל | כצופה העומד על החומה | שורש המצוה בדיבור אנכי ה' אלוקיך | פתרון
הקשיים על-ידי ביאת המלך המשיח | תפילה לגאולה כבקשה לצרכים האישיים |
הישועה בביאת המשיח נשגבה מבינתנו | הציפייה לישועה מקרבת את הגאולה |
אין בן דוד בא עד שתתעורר התשוקה בלב | תשוקת אליהו מתשוקת נדב ואביהוא

יום ראשון פרשת עקב י"א אב תשע"ז

מהות יום ט"ו באב ועבודתו . . . . . לב

לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב ויוה"כ | בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים | יתרון האור מן החושך | אם תעוררו את האהבה עד שתחפץ | כנסת ישראל ובחור כארזים | מי יתן ויאמרו דברי המשנה עם פירוש התפארת ישראל | הארת הלילות באור יום | דינים ממותקים גדולים מן הרחמים | להאיר את החלקים החשוכים | עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בחלל הגיהנום | ויעשו כולם אגודה אחת | לא היו ימים טובים לישראל כאות סמ"ך | ארבעים יום קודם החתונה במלך הכבוד

יום רביעי פרשת דברים ו' מנ"א תשפ"ב

ריפוי חולאי הנפש והבאת הגאולה על-ידי לימוד התורה בכוונה

לכונה . . . . . לט

שאין מברכין בתורה תחילה | מתוך שלא לשמה בא לשמה | אנן סהדי | ואהי להם למקדש מעט | כולנו יודעי שמך | גודל ההערכה כפי הכרת התועלת | והייתם לי סגולה מכל העמים | רפאות תהי לשרך | עץ חיים היא למחזיקים בה | בעצתך תנחני

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת ואתחנן י' אב תש"פ

התבוננות בטובות הא-ל ככלי לאהבת ה' . . . . . מז

יתמיד שימת הדברים על לבו | מצוה לספר בחסדי ה' וטובותיו | אם יתן איש את כל הון ביתו | על כל קשיים תכסה אהבה | את אשר יאהב יוכיח | עושה חדשות בעל נפלאות

מדור הילולא דצדיקיא

ערש"ק פרשת עקב י"ז אב תש"פ

הרה"ק רבי אהרן בהרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א . . . . . נא

מדור אמונה ובטחון

שיעור קנ"ז

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו

פטרון מדור אמונה ובטחון

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל

ב"ר אלטר אהרן ז"ל

נדבת הר"ר הערשל לעסין הי"ו

לרגל הכנסת בנו בביתו של אברהם אבינו

יה"ר שיזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים

טובים

יום שלישי פרשת דברים ה' מנ"א תשפ"ב

איזוהי העבודה שיבור לו האדם לפרנסתו חלק ד'

שינוי ההשקפה בנוגע לשיקולים הנלקחים בבחירת עבודה

שְׁוֹת, יִטְרִיפוּהוּ בַּמָּה שִׁירְצָה מִהֵן וּבִעֵת
שִׁירְצָה מֵאִיזָה עֲנִין שִׁירְצָה (הקב"ה יתן לו מה
שהקב"ה ירצה, מתי שירצה ובאיזה אופן שירצה,
כי כל דבר יכול להיות סיבה להביא על ידו פרנסת
האדם), כִּמוֹ שְׂאֵמֶר הַכְּתוּב (ש"א יד, ו): **כִּי אֵין
לָהּ מַעְצוֹר לְהוֹשִׁיעַ קָרֵב אוּ בְמַעֲט, וְאָמַר
(דברים ת, יח): כִּי הוּא הַתָּנוּן לָךְ כַּח לַעֲשׂוֹת
חֵיל, וְאָמַר (זכריה ד, ו): לֹא בְּחֵיל וְלֹא בְּכַח
כִּי אִם בְּרוּחֵי אֱמֶר ה' צְבָאוֹת.**

אכן כן, כל אחד במשך שנות חייו יתכן
שיהיו לו חידושים נפלאים למאות ולאלפים
איך הקב"ה ישלח לו צרכיו. והחידושים
אינם נגמרים לעולם. האדם צריך לחרוט
זאת בלבו. הקב"ה שהוא ללא גבול, יש לו
מהלכים ללא גבול לעזור לבני אדם, ואת

כי אין לה' מעצור להושיע

לפני שנמשיך בסוגייתנו כיצד לבחור
עבודה מתוך גישה נכונה, נסיים את דברי
רבינו בעל חובת הלבבות בסוף הפרק
השלישי בפנים. לאחר שכתב שעל האדם
לעסוק בסיבות לפרנסתו כשהוא מכוון בהן
בלבו ומצפונו לשם שמים, הוא מסיים: **וְאֵל
יִחְשַׁב כִּי טְרַפוֹ מַעְמֵד עַל סִבָּה יְדוּעָה (אל
יחשוב שפרנסתו תלויה בעבודה זו או אחרת)
וְשֵׂאֵם תִּמְנַע הַסִּבָּה הַהִיא מִמּוֹנו, לֹא יָבֹא
בְּסִבָּה אַחֶרֶת (אל יחשוש שאם יפטרורו
מעבודתו, לא יקבל פרנסתו באופן אחר, כגון
על-ידי עבודה אחרת), אֲבָל יִבְטַח עַל הָאֱלֹקִים
בְּטְרַפוֹ (יזכור שהקב"ה הוא זה שנותן לו כל מה
שצריך), וַיֵּדַע כִּי הַסְּבוֹת כֻּלָּן אֲצֵל הַבּוֹרָא**

לומר ששום דבר אינו מביא את הפרנסה, אלא הקב"ה שולח את הפרנסה באופנים המיוחדים ביותר, אופנים שאינם עולים כלל על דעת האדם.

אשר המלך חפץ ביקרו

עוד סיפר לי עתה ידיד נפש: כשהייתי אברך צעיר, עבדתי אצל יהודי אחד מנותק מתורה ומצוות. יום אחד אמר לי מעבידי^א שהוא אוהב מאוד טיסה עם 'חליפת כנפיים'^ב (האדם עולה על בנין גבוה, לובש חליפה שקשורות לה כנפיים, אח"כ הוא קופץ למטה, והודות לכנפיים הוא לא צונח מיד, אלא טס כמו ציפור) והרי הוא משוגע לאותו דבר. ואמר לי שמוכן היה לוותר כל יום על כמה שעות עבודה בשביל תענוג זה. אמרתי לו לפי תומי: "אף אני הייתי מוכן לוותר כל יום על כמה שעות עבודה בשביל עוד כמה שעות לימוד ביום". כשראה מעבידי שאני כל-כך אוהב ללמוד, לכל הפחות כפי שהוא אוהב לטוס כמו ציפור, אמר לי באדיבותו: "אין שום בעיה. מהיום תעבוד רק לפני הצהריים, בעוד אחרי הצהריים תשב ותלמד, וכל אימת שאצטרך לעזרתך, אתקשר אליך, ואמשיך לשלם לך את משכורתך כרגיל". ההסכם יצא לפועל והסדר הזה נמשך כמה שנים טובות. ע"כ הסיפור.

כך זכה האיש לעסוק בתורה כמה שנים, כי הקב"ה החליט כך. זה הגיע על-ידי חידוש נפלא שלא יעלה על הדעת. הגענו עצמכם! היעלה על הדעת שמי שאין לו שום זיקה לתורה יאמר לעובד שלו - "למד תורה על חשבון שעות העבודה ואשלם לך"?! הנתפס הוא בשכל אנושי?! אכן כן, אין גבול לחידושים כאלה, והם נעשים בכל יום.

כל המהלכים הוא יכול להכניס בדרך הטבע.

הרבה שלוחים למקום

זה עתה שמעתי על יהודי אחד ממכריי, מעשה שממש עכשיו הגיע אל סופו. היהודי חיתן שנים מבניו זה אחר זה עם הפסקה של שבעה שבועות בלבד, ולא ידע מאין יקח להוצאות הנישואין. התפלל לה' והתחזק בבטחון, והנה יום אחד הוא בודק את חשבון הבנק שלו ורואה שנכנס לו סכום של מאה וחמישים אלף דולר! הוא יצא לברר מי הכניס לו את הסכום ולמה, וגילה שמדובר בגוי. הלך לשאול דעת תורה ואמרו לו שעליו ליצור קשר עם הגוי. בירר את פרטי הגוי והתקשר אליו. וכשהגוי שמע את דבריו, הגיב לו ברוגזה: "אני איני עושה טעויות, שמעת?! מעולם לא קרה אצלי טעות, ואין אצלי טעויות! עזוב אותי ואיני רוצה לשמוע יותר את קולך!..."

אמרו נא לי: החסרים דרכים למקום?!
אומר רבינו המחבר: אל תהיה טיפש! אל תצמצם! לה' אין מעצור להושיע ברב או במעט. תפקידך הוא שלא לצמצם. הרי כך כתב ה'מאור עינים' (פרשת ואתחנן) שהאדם מצמצם את צינור השפע על-ידי שהוא בוטח בכל לבו שפרנסתו מוכרחת לבוא בסיבה א', שהיא מוכרחת לבוא בסיבה ב', שהיא מוכרחת לבוא או בסיבה א' או בסיבה ב'. לא! היא לא מוכרחת לבוא לא בסיבה א' ולא בסיבה ב'. **תשאיר את זה פתוח.** הקב"ה נותן מה שהוא רוצה, מתי שרוצה, ובאיוז סיבה שרוצה. ועל זה הביא רבינו המחבר את שני הפסוקים האחרונים: **"כִּי הוּא הַנּוֹתֵן לָךְ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִּל, לֹא בַחֲזִיל וְלֹא בַכֶּחַ כִּי אִם בְּרוּחֵי אֱמֶר ה' צְבָאוֹת."**

א. Employer.

ב. Wingsuit.

והיה אם אצליח, ארוויח ואוכל לפרנס את ביתו, ואם לא - אפסיד את כספי ואצטרך לחזור על הפתחים", ומאחר שהוא בורח מהגשם, אין הטיפות נופלות עליו.

התורה לימדה אותנו בפרשת המן ש**כך הוא סדר הבריאה**, ואם נרצה - כך הוא **סדר הטבע של הבריאה**. **כל היום נעשים חידושים כאלה למי שאינו מוציא את עצמו מהסדר הזה**, היינו מי שאינו בוטח בסיבות מסוימות מה שגורם בדרך כלל לעשות דברים בלתי ישרים.

כלי שינוי אין סיכוי

כעת נבוא להבהיר יותר את אשר למדנו בפרק הזה, להבהיר ולהוסיף כדרכה של תורה, שהרי כל אחד מתמודד עם דבר זה. נשוב ונתבונן על כללות דברי רבינו המחבר בפרק הזה, הפרק השלישי, בענין עבודת הפרנסה, למה צריך האדם לעבוד ובאיזו עבודה יבחר, וננסה לעשות מהם סיכום.

כל פעם שהאדם צריך לקבל החלטה, הוא מתחיל לשקול שכר כנגד הפסד - מה אני הולך להרוויח מקביעת סדר יום חדש ומה אני הולך להפסיד, מה מעלותיו של סדר יום כזה ומה חסרונותיו. כך פועל מוח האדם. כשמציעים לו לאדם, לדוגמא, עבודה חדשה, אם יש לו מעט שכל בקדקדו, הוא אומר: "תן לי להתיישב קצת ואז אחליט". ומה מתרוצץ במוחו באותו זמן, האם כדאי הוא לו לקבל את ההצעה או לא. ועל בסיס מה מחליט האדם אם כדאי הוא לא או לא? על זה אומר רבינו המחבר: אם לא תשנה את מהלך מחשבתך, ללא ספק תשים את הדברים הבלתי נכונים על כף המעלות, וכמו כן את הדברים הבלתי נכונים על כף החסרונות. **אכן על מנת שתדע איזה דברים שייכים באמת לכף המעלות ואיזה דברים לכף החסרונות,**

הברכה שרויה בדבר הסמוי מן העין

ה'מאור עינים' (שם) מביא מאמר חז"ל (תענית ח, ב) "אין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין", ומבאר על פי הנ"ל, כי מי שמונה וסופר, הרי הוא מצמצם את האפשרויות. **כשהאדם אינו עושה חשבון אלא מתפלל לה' ובוטח בו, הקב"ה כבר מוצא לו דרך, כי אין לו להקב"ה שום קושי לעזור לאדם**. אם ברא את כל הבריאה כולה באתא קלילא כמאמר חז"ל (מנחות כט, ב) "בהבראם - בה"א בראם", בוודאי אין לו שום קושי ליתן לאדם את פרנסתו. אכן הקב"ה עושה כן כל היום לאותם בני אדם שאינם נכנסים לעולם הצמצום שבו האדם אומר: "זה הכסף שיש לי כי זה מה שאני מרוויח מעבודתי... מה שאיני עושה בעשר אצבעותיי, אין לי..."

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים

זהו הסיכום שרבינו המחבר עושה בסיים הסוגיא: **אל תחשוב שפרנסתך תלויה באיזו סיבה, ושום לא תתקיים הסיבה, לא תהיה לך פרנסה. היא לא תלויה בכלום. בטח בה' ודע לך כי הסיבות כולן אצל הבורא שוות.**

אכן כל מי שמשיא את ילדיו יכול להעיד ולספר איך הקב"ה מסייע לו בדרכים מחודשים ביותר. אך לאדם יש בחירה להסתלק מהנהגה זו, וכמו שכתב בספה"ק 'נועם אלימלך' (פרשת בשלח) **שהקב"ה ממטיר לחם מן השמים, הוא נותן לאדם את פרנסתו כמטר היורד על הראש, אלא שאם יוצא העם, אזי ולקטו**. פירוש: אם האדם מוציא את עצמו מהנהגה זו, הוא צריך לצאת וללקט. התוכנית המקורית היא שכל יום בבוקר ימטיר הקב"ה לחם לכל בשר, אלא שהאדם בורח מהגשם. איך הוא בורח? על-ידי שהוא מצמצם את מוחו לבטוח באיזו סיבה - "אשקיע בדבר פלוני

יפשיטנה, ושוב יצטרך לבריות. הם דיברו על מי שיכול לעשות מלאכה זו, אלא שאין זה מתאים לכבודו. הוא מתבייש מחבריו, הוא מתבייש מחמיו, וכך לוקח בחשבון שיקולים שאינם ממין הענין. הוא עומד לפני קבלת החלטה, ומניח על כף החסרונות, דברים שאינם לגופו של ענין. אומר לו רבינו המחבר: **"הבט אל כשרונך, תחשוב מה אתה אוהב לעשות, תראה מה אצבעותיך יודעות לעשות, ואל תתייחס כלל אל מה יאמרו הבריות"**.

אמנם חשוב להבהיר שיתכן לפעמים שיציעו לו לאדם איזה דבר קיצוני שאם יקבלנו אשתו לא תוכל לסבול ויציא מזה חורבן בשלום ביתו², וכן יתכן שאם יפשוט נבילה בשוק יהיו לו נסיונות קשים של שמירת עינים. אך לא על אלה אנו מדברים. חז"ל אמרו לו לאדם: אם חפץ אתה להיות אמיתי עם עצמך, אם מסכים אתה להסתכל בתוכך פנימה, ואתה משים לב שעבודה פלונית מתאימה לך בעצם ותעזור לך שלא תצטרך לבריות, אלא שאתה חושש שהדבר לא יתקבל יפה בעיני אחרים, ואתה מתחיל לחשוב מה אענה לגיסיי כשנשב יחד בשמחת שבע ברכות וישאלוני במה אני עובד, או מה תענה אשתי כשחברותיה יביעו את פליאתן על בעלה שעובד בעבודה כזו, תדע לך שאתה מחליף אמת בשקר. **אתה לוקח דבר שהוא מעלה בשבילך, כי הקב"ה נתן לך כשרון לזה, הוא נתן לך דרך להתפרנס ובו בזמן להיות קשור אליו, ואתה מניח אותו בכף החסרונות.**

דוגמא היא המראה לנו שבני אדם מקבלים החלטות מעוותות המיוסדות על שקר. וכמוה יש דוגמאות רבות, ולא רק בענין הפרנסה. ראו נא כמה בני אדם קיבלו החלטה שאינה נכונה בענינים אחרים,

עליך ללמוד תורה ולהסכים לשנות את מהלך מחשבתך. אחרת, תטעה בלי ספק.

אנשים מתרגזים בשמעם זאת, כי מערערים עליהם את מקום נוחותם, ובגלל כן הם קמים וצווחים ככרוכי. אך את האמת נאמר בלי לחשוש. התורה אומרת ככה: אם אתה מוכן לשמוע, אם אתה מסכים ללכת עם האמת, בא ואלמדך לאיטך איך תוכל לחיות חיים נעימים ומאושרים בעולם הזה ובעולם הבא.

פשוט נבילתא בשוקא

נפתח במשל ודוגמא: **חז"ל** הבינו שיתכן שעבודה מסוימת תתאים לאדם ותועיל לו מכל צד, היא לא תשבש לו את סדר יומו, היא לא תפריע לו להתפלל שלוש פעמים ביום כיהודי, היא תניח לו לחיות בשלום ובשלחה עם בני ביתו, ותסייע לו להוציא את כוחותיו לפועל, אך האדם יחליט - "לא! איני לוקח אותה". למה? "כי אין זה מתאים לי". וכשאומרים לו "הרי היא מתאימה לכישרונותיך". "אעפ"כ, איני רוצה שאנשים יאמרו עלי שזה מה שאני עושה במשך היום".

אמרו חז"ל על אדם כזה שהוא טועה, כי הוא משתמט מהמוטל עליו בגלל מה יאמרו הבריות. האדם חושב שאם יעבוד בעבודה המתאימה לו לפי תכונותיו וכישרונותיו, לא ימצא שידוכים לבניו. הוא התרחק מהאמונה והבטחון. הוא נתפס ברשת השקר הנובע מכבוד.

כשאמרו לנו **חז"ל** (ש"ע י"ד רנה, א): "יעסוק באומנות, ואפילו באומנות מנוולת, ואל יצטרך לבריות". הם לא דיברו על מי שאינו יכול, כי מי שאינו בר הכי, כשיתנו לו לפשוט נבילה, יעמוד לצדה ולא

ג. אבהע"ז ס"י קנד סעיפים א' וב', אמנם ראה פתחי תשובה שם בשם 'כנסת יחזקאל'.

שיהיו לך דברים שמחייבים אותך ושאינן לך ברירה כי אם לעשותם אע"פ שאינך רוצה. עבודה כזו שהאדם יכול לקום בה באמצע השבוע ולומר: "היום איני מגיע כי אין לי מצב רוח", אינה עבודה, כי אינה עתידה להועיל לאדם כפי הצורך.

זוהי הסיבה שצריך לקחת עבודה שמתאימה עם סדר העולם, כי רק עבודה כזו תעשה לגוף מה שהעבודה צריכה לעשות לו. האדם עובד עד שתיים וחצי ואינו רוצה לקחת עוד עבודה לאחר צהריים. למה? כי קשה לו, הוא לא רוצה לנסוע. אם הוא שם לב שמדובר בעצלות ומפני שהוא רוצה לחיות חיים נינוחים, עליו לדעת שאין טוב לו לאדם לחיות חיים כאלה. **האדם צריך להיות עסוק כל היום, תורה, תפילה, עבודה, וחזור חלילה.**

להניח את הנוחות [קרי: העצלות] על כף המעלות הוא טעות, להניח את הבושה עליה הוא טעות ברוב המקרים. ומה אם כן צריך להניח על כף המעלות? אומר לנו רבינו המחבר: **צריך להניח עליה את הכישרונות והתכונות וכוונות הגוף.** ומה עם הכסף? את הכסף אין צריך להניח. רבינו המחבר לא אמר שצריך להניח את הכסף על כף המעלות.

לא תעשון אלהי כסף

והנה רבינו המחבר ידע שהעצלות והבושה הן דברים צדיים ביחס לכסף. משום מה הכסף נתפס אצל בני האדם יותר מכל כדבר שצריך להניחו על כף המעלות. ולכן תראה שכל אחד ברגע שיציעו לו עבודה, ישאל: "כמה משלמים?". זו תהיה מחשבתו בתחילה, באמצע ובסוף, ועל פיה יקבל את החלטתו. ודבר זה מגיע מחסרון. זה שהאדם מסתכל תמיד כמה כסף תכניס לו עבודתו, אע"פ שהוא נצרך מאוד לכסף,

החלטה שמוסדת על שקר ועניינים של כבוד, ובסוף נאלצו להתחרט מחמת כן. מה עשית? למה לא הסתכלת על הדברים האמיתיים? - אכן קשה היה לו עד מאוד להבחין בין השיקולים האמיתיים לשיקולים השקריים.

עד מתי עצל תשכב

דוגמא נוספת: יש שהאדם אינו רוצה לעבוד מחמת עצלות, ונימוקו עמו: "בימינו יש אנשים שעובדים כל יום כמה שעות בלבד וחיים במנוחה. אף אני רצוני לחיות חיים כאלה, חיים שאין צריך להתאמץ בהם יותר מדי. אני רוצה להיות משוחרר, כך שתהיה לי האפשרות לנסוע לנופש מדי פעם ולהשתתף בכל השמחות מתחילתן עד סופן. אני רוצה להיות משועבד". כל פעם שמציעים לו עבודה, הוא שואל: "מתי אני צריך לבוא בבוקר?", וכשהוא שומע את השעה, מיד הוא פוסל את ההצעה - "רצוני להגיע לעבודה לא לפני אחת עשרה בבוקר".

טעות גדולה היא. הן לא טוב לך להיות עצל. שלמה המלך כל-כך ממאס את העצלות. אינך אדם מתוקן אם אתה עצל. רבינו המחבר כשמתחיל לדבר בענין עבודת הפרנסה, מסביר שתכלית ההשתדלות היא **לעקור אותה עצלות.** כי אם תהיה במצב נינוח, ללא ספק תתחיל לרדוף אחרי עבירות. גופך יתחיל להשמיע את קולו. אתה חייב למחוץ אותו קצת, כדי שלא ישתולל. אמנם המקבל עליו עול תורה ויראת שמים יצליח להפך את כח גופו שירוצו אל התפילה ושהלחץ שלו יהיה מחמת רצונו להספיק ללמוד קודם התפילה, וכן הלאה. אבל לעולם אסור שתהיה במצב רגוע ונינוח כאותו האומר: "אני יכול להתפלל מתי שאני רוצה, אני יכול לנוח באמצע היום מתי שאני רוצה". לא, לא, מצב כזה אינו טוב. אתה מוכרח

יאמר האדם: "רצוני להיות עצמאי ולהרוויח הרבה מאוד כדי שאוכל להשיא את צאצאיי ברווח ובלי שום חובות". אך טפשות וילדותיות תדבר בו, כי **איך יוכל לדעת מראש שהדבר יעלה בידו עד שיוכל לבטוח בו**. הוא פותח עסק; כמה אחוזים כבר מצליחים? דעו לכם שמבין העסקים החדשים שנפתחים בארה"ב מדי שנה, כחמשה אחוזים בלבד שורדים. כל השאר נאלצים לסגור את עסקיהם ולהתמודד עם החובות שנערכו בגללם. **הוא אומר: אין שום דבר שהאדם יכול לעשות אשר יכסה את הוצאותיו בוודאות.**

והצד השני של התשובה הוא מה שנתבאר בשיעור הקודם, **שבדרך כלל מי שמשקיע בעצמו להיות איש טוב, עדין ואציל, ומוציא את כישורונותיו באופן המועיל ביותר**, דבר שמתבטא גם לגבי בין אדם לחבירו וגם לגבי בין אדם למקום וכן לגבי מומחיותו, **הקב"ה עוזר לו ושולח לו סיבות לקבל פרנסתו ברווח**. ויש על זה עובדות בלי סוף על בני אדם שהתחילו עם משכורת זעומה, ועם הזמן הקב"ה הזמין להם סיבות אחרות, והתפרנסו, ואף השיאו את צאצאיהם, בכבוד גדול.

דבר זה נחשב דרך הטבע, כי אף מצד חכמת חיים בלבד ידוע שטוב לו לאדם ללכת ממטה למעלה, ואף הגויים יודעים שטוב להם לבניהם שיבנו את עצמם באופן זה. הגוי אינו אומר לבנו: "בא ואספק לך כל צרכיך", אלא ממריצו לעבוד אפילו בעבודה פשוטה ועוזר לו לטפס לאטו כלפי מעלה. זהו סדר הטבע. תתחיל, תעשה טעויות, תלמד מהטעויות. תבנה את עצמך! אל תחכה שירעיפו עליך חבילות כסף וזהב!

סיכום הדברים הוא **שהאדם מוכרח לשנות בלבו את מטרות צאתו לעבוד**. מה אתה רוצה להשיג בלכתך לעבודה? אם

אינו טוב ואינו בריא, וטעות גדולה היא. כי לא זוהי הסיבה שאתה הולך לעבודתך. **אתה הולך לעבודתך אך ורק משום שאתה צריך להיות מין אדם שעסוק וטורד בעבודה**, וכל זה כדי שלא תהא פנוי לעבירות או למותרות.

הדבר היחיד שהכסף צריך להילקח כשיקול הוא כשבאים לדון אם ההצעה נחשבת עבודה אם לאו. **אם אין משלמים עליה, היא לא תחייב אותך, וכיון שלא תחייב אותך, לא תוכל להקראות בשם עבודה, כי היא לא תהפוך אותך לאיש אחר, היא לא תכריח אותך לקום מוקדם ולעמוד ב'הספקים'.**

אין סומכין על הנס

אלא מאי? כאשר בני אדם שואלים: "הנאמר מעתה שהעובד לפרנסתו צריך לסמוך על הנס? הרי אמרו אין סומכין על הנס!", אנו משיבים שבוודאי אינו כן, כי כל מי שיקח עבודה המוגדרת כעבודה אמיתית ומשלמים עליה כמקובל, לא עבודה של שעה אחת ביום, ולא עבודה שמשלמים בה מעט מדי משום שאין צריך להשקיע בה לא כוחות ולא כשרונות, כגון שמירת קישואין (כי עבודה כזו, לא תועיל לו כלום, עכ"פ בימינו, שלא תטריד אותו מלעבור איטורים), פרנסתו תוכל לבוא אליו בלבוש של טבע ולא יהיה הדבר בגדר נס.

וכבר נתבאר בשיעורים הקודמים, **שיש שני צדדים לתשובה זו**, שני צדדים של אותה מטבע: הצד הראשון, **שאיזו עבודה שיקח האדם, לעולם היא לא תכסה את צרכיו לגמרי**. ומה יהיה כשיצטרך להשיא את תאומיו? היתכן שעבודתו תכסה לו את ההוצאות?! ומה יהיה אם ייקלע למצב רפואי ויצטרך לשלם הוצאות רפואה? שום עבודה אינה מכסה את כל הצרכים. ואפילו

עראי - זו וזו נתקיימה בידן; דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי - זו וזו לא נתקיימה בידן.

מבואר שכאשר האדם עושה מלאכתו קבע ותורתו עראי, לא רק תורתו אינה מצליחה, אלא אף מלאכתו אינה מצליחה. ויש לשאול על זה: הרי מדברי רבינו המחבר נתבאר שהאדם צריך להיות רציני מאוד למלאכתו, אין הוא יכול להסתפק בשעה אחת של מלאכה ביום, אלא מחויב הוא לעבוד כפי סדר העולם ברצינות גדולה. אם מחויבותו חלשה, פעם הוא הולך לעבודה, פעם הוא לא הולך - "היום קמתי מאוחר, אולי מחר אניע... תדבר אתי מחר, אראה אם אוכל להגיע", אין זה נקרא שהוא עובד כפי השקפת רבינו המחבר, מה גם שדברנו לעיל ששלמה המלך מגנה מאוד את העצל, כי האדם צריך לעבוד בכל הכח והמרץ ולא להתעצל כלל.

יתר מזה יש לשאול: מלשון הגמרא נראה שכאשר האדם עושה תורתו קבע ומלאכתו עראי, הוא עושה את שתיהן כפי שצריך לעשותן כדי שיצליחו. וכאילו אמר: התורה מצליחה רק כשעושים אותה קבע והמלאכה מצליחה רק כשעושים אותה עראי. לעומת כן, העושה תורתו עראי ומלאכתו קבע, הוא עושה שתי טעויות. האחת, שהוא לומד אך מעט, והשניה שאת מלאכתו אינה עושה כהוגן. מלאכתו אינה מתקיימת, לא מפני שאינו לומד מספיק, אלא מפני שאותה בעצמה אינו עושה כפי שהיא צריכה להיעשות. זוהי פשטות הגמרא, ולכאורה אינו עולה בקנה אחד עם דברי רבינו המחבר.

הראשונים קבעו בלבם שזהו עיקר חיותם

אכן בצוואתו של הרה"ק רבי פנחס מפילץ זיע"א, בעל "שפתי צדיק", ליוצאי

אתה רוצה להרויח כסף, דע לך שזה לא יעבוד.

כן הוא סדר העולם, גם מצד חכמת חיים וגם מצד השקפת התורה כמבואר בדברי רבינו המחבר.

מאזני צדק יהיה לכם

על האדם להסתכל בבואו לבחור עיסוק רק על מה שצריך להסתכל, והיינו שהעיסוק יהיה מוגדר כעבודה, שיהיה לפי כשרונותיו ושיוכל ליתן על ידה לסדר העולם. אין לו להסתכל לא על עצלות, לא על בזיונות ולא על כסף, אשר כולן שיקולים צדדיים הם. **גובה התשלום נוגע רק כדי לדעת אם הוא מוגדר כעבודה או לא** (או כדי לבחור בין שתי עבודות שוות, כי אין איסור לבחור בזה שמשלמת יותר). ואל יחשוש שזה נחשב כסומך על הנס, כי דבר רגיל ומקובל הוא, הן מצד חכמת חיים והן מצד חכמת התורה. צאו וראו שכך הוא.

הוי אומר: אם מציעים לו עבודה שמשלמים עליה מעט מדי, עליו להבין שאין זו עבודה, כי על עבודה משלמים. אבל אם מציעים לו עבודה שמשלמים עליה לפי שעה כמקובל במדינה, הגם שזה נחשב מעט ביחס לעבודות אחרות, אם יהיה רציני ומסור, הקב"ה יראה לו שעשה את הבחירה הנכונה וישלח לו ברכה והצלחה במעשה ידיו.

עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי

כעת נעבור לנקודה נוספת. חז"ל אמרו (אבות פ"א מט"ו) "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי", ובמסכת ברכות (לה, ב) שנינו: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי: בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן

טפלה (הרמח"ל קורא לזה עיקר וטפל, שונה מלשון הגמרא קבע ועראי, וכוונתו לפרש שמדובר בהשקפה. האדם צריך לשנות את השקפתו ולהבין שהוא יונק את חיותו מהתורה ולא מהשתדלותו), **וזה וזה נתקיים בידם, כי כיון שעשה אדם קצת מלאכה, משם והלאה אין לו אלא לבטוח בקונו ולא להצטער על שום דבר עולמי** (אין לו להתרגז בגלל השינויים והתמורות הנעשים בעולם, כי אחרי שעשה את ההשתדלות המוטלת עליו, אין לו מעתה אלא לבטוח בקונו. ואף כאן כשאומרים 'אחרי שעשה', אין הכוונה בזמן, אלא בלב, כמה ההשתדלות תופסת מקום בלבו, ואם באמת היא תהיה טפילה אצלו...), **אז תשאר דעתו פנויה ולבו מוכן לחסידות האמיתי ולעבודה התמימה.**

מה יעשה אדם המוקף בחבילי טרדין

הנה הרמח"ל מסביר לנו בכוונת המאמר עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי, שיש מהלך בדבר מתי ההשתדלות מועילה ומתי אינה מועילה. ונבאר: הרמח"ל הגיע למעשה עם קושיא עצומה: הקב"ה הביא את האדם לעולם והתוכנית היתה שילמד תורה הרבה, ילמד בעיון, יפלפל בחילוקים שבין הרשב"א ויד רמ"ה. הקצות מפרש בדרך אחת והנתיבות בדרך אחרת, וכן הלאה. ועוד ילמד אור החיים הק' ורמב"ן על התורה, וכן ספרי מוסר. הרי לאדם יש ארון ספרים גדול ויש מעט מאוד ספרים שהוא יכול לוותר עליהם. על מה יותר? על הלכה? הרי הוא צריך לדעת הלכה. מה? שיחלל שבת?! וכן הוא מחויב ללמוד דף גמרא, כפי שאמרו כל הצדיקים שאי אפשר בלי דף גמרא ביום. וכן הוא מחויב ללמוד ספרי מוסר שהם קב חומטין כדאיתא בגמרא. ועוד הוא מחויב ללמוד אור החיים הק' כדי לכבס את הנשמה, וחומש רש"י כידוע מה שהצדיקים אמרו על זה. אין לו שום דבר שהוא יכול לוותר.

יריכו, מצאנו לשון נפלא בביאור דברי הגמרא מפי זקנו ה'חידושי הרי"ם', ובה הענין מתבאר על נכוננו. הנה לשונו: **"יתחזק בלבו שהשעות של לימוד התורה הקדושה יהיו היקרות שבכל מעת לעת,** כמו ששמעתי מפה קדוש זקני מורי ורבי ה'חידושי הרי"ם', על מה שאמרו חז"ל שהראשונים עשו תורתם קבע, שקבעו בלבם שזהו עיקר חיותם, וממילא נמשך ברכה למקח וממכר שהוא עראי."

מבואר שעשיית התורה קבע, אינה דבר הנמדד בשעות. אמנם פשוט שככל שהאדם מוסיף בלימוד התורה, כך הוא מועיל יותר לנשמתו. אבל מאמר זה של עשה תורתך קבע, מדבר על המקום שהתורה תופסת בלב. כשהאדם עושה תורתו קבע, הרי הוא מבין שממנה הוא חי. כששואלים אותו מאין הוא חי, הוא משיב: "אני חי מהתורה. אתם רוצים לדעת מה אני עושה לשם מצוה? אני עוסק במלאכה פלונית". יתכן שיעבוד שמונה שעות ביום, אבל השיג ושיח שלו יהיה תורה, בה יאמין וממנה ישאב את חיותו.

תורתך עיקר ומלאכתך טפלה

אף הרמח"ל ב'מסילת ישרים' (פרק כ"א) כתב בענין ההשתדלות: **לא שההשתדלות הוא המועיל, אלא שהשתדלות מוכרח, וכיון שהשתדל, הרי יצא ידי חובתו וכבר יש מקום לברכת שמים שתשרה עליו. ואינו צריך לבלות ימיו בחריצות והשתדלות, הוא מה שכתב דוד המלך ע"ה (תהלים עה): כי לא ממוצא וממערב ולא וגו', כי אלוקים שופט [זה ישפיל וזה ירים], ושלמה המלך ע"ה אמר (משלי כג, ד): "אל תיגע להעשיר, מבינתך חדל". אלא הדרך האמיתי הוא דרכם של החסידים הראשונים, עושים תורתך עיקר ומלאכתך**

תוצאות. האדם יכול לעשות, אין הוא יכול לדעת, אם עשייתו באמת תביא את התוצאה הרצויה. הוא יכול להציע שידוך, אבל אינו יכול להכריחו לצאת לפועל, שהרי זה תלוי בדעת אחרים. כך הוא בכל תחום. אנשים משקיעים כספים גדולים בשביל נופש, וכשחוזרים משם, איזו עגמת נפש! זה לא הצליח, וזה לא הצליח. עכשיו הם טרודים חצי שנה לתבוע את בעל המקום. אתה יכול לעשות שזה יקרה? אתה לא יכול. אתה יכול רק לעשות פעולה.

ובכן, **אם אתה עומד לפעול במוחק ובליבך שהדברים יקרו והתוצאות יבואו, אתה עומד להתייסר.** ותפסיד בתרתי. ההפסד הראשון, **שיהיו לך חיי צער,** וההפסד השני, **שמוחק וליבך לא יהיו מוכנים כלל לכל התכלית שבגללה הגעת לעולם.** הקב"ה ברא אותך ואינך נוכח. **מוחק וליבך לא יהיו כאן. זה ברור.** אתה יכול לחבוש שטריימל על ראשך ולחגור חגורה עבה, לא בזה הדבר תלוי. זה תלוי רק במחשבות לבך. אם לבך יהיה טרוד בהבאת תוצאות, תהיה 'שלימול'. ואפילו יצליח פה ושם להשיג תוצאות מזויפות, כבוד מדומה, כסף וחנופה, למעשה יהיה 'שלימול'. **ודבר זה הפסד נורא הוא לבריא.** למה נתנו לך מח ולב? למה? בשביל מה צריך אתה כזה מח עמוק וכוזה לב עמוק, רק כדי שתוכל לעסוק בהבלי העולם! לא יתכן כדבר הזה, כי אם בשביל זה, יכול אתה להיות בעל חי.

הבעיות נפתרות על-ידי עבודת ה'

כשחז"ל אמרו "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי", לכך נתכוונו, שתמסור את התוצאות להקב"ה. זה לא הדאגה שלך. השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך. אינך נושא אותו. **יש לך בעיה? תתייחס אליה בריצינות,** תרשום אותה, **והיא זו שתבנה**

נשאלת השאלה: הן אחרי כל זאת צוה הקב"ה לאדם לשאת אשה, והפיל עליו לא טרדות, אלא חבילי טרדות. הוא צריך שלושים ושש שעות ביום רק בשביל הטרדות. חזרו לו חיובים מהבנק, התקשרו אליו מהמוסד שבנו עושה צרות... יש לו מיליוני טרדות שפוגשות אותו יום אחרי יום, ויחד עם כן אין לו פרנסה, והנה הוא מחפש עכשיו הלוואה. והקושיא גדולה ועצומה: מה היתה התוכנית? יש שנדמה שרק הבחורים שעדיין אין להם דאגות יכולים למלא את תפקידם בעולם, ואילו בעל הבית, אין לו אפשרות על אף שהוא כל-כך רוצה. כל הכתוב בספרי החסידות בענין החגים והמועדים, הכל טוב ויפה לבחור בישיבה, או לחתן בין האירוסין והנישואין, או לעובדים גדולים. אבל האדם הפשוט, איזה ראש השנה? איזה סוכות? הרי הוא טרוד למעלה ראש! הוא עסוק כל היום בכיבוי להבות! מתי יתקיים אם כן 'לבו פנוי'? מתי יוכל האדם לשאת את עיניו כלפי מעלה ולהתבונן בעבודת ה'? מתי יוכל לקבל הבנות חדשות, לעיין ולפלפל בעניני החסידות. מתי? אתה יכול להגיד לי מתי?

אין עוסקים בתוצאות

בא הרמח"ל ואמר: התשובה פשוטה, והרי היא לפניך. **אתה מנסה לפתור בעיות,** אתה מנסה לגרום לתוצאות. זה אומר **שיש לך חסרון. אתה משתמש בעולם באופן מעוות ולכן לא תצליח לעולם.** תהיה כל היום מלא יגן ואנחה. מה אתה עושה כשיש לך איזו בעיה? אתה עושה ומסובב, שולח לשם ומחזיר לכאן. זה נקרא **שאתה בוטח בכישרונותיך, בעצותיך ובפעולותיך, וככה לעולם לא תצליח, כי מי שבוטח באיזה דבר, גורם לו להישבר,** כמו שכתב רבינו המחבר בפתחתו. ועוד לפני שבטחת באלה, **הלא אין לאדם שום יכולת להביא**

כבר יכול למסור איזו פרפרת נאה על הפרשה באמצע העבודה, אם הוא כבר יכול להאזין תוך כדי עבודתו לאיזה שיעור תורה (אם זה אינו מבטלו מלעשות מלאכתו נאמנה), אם הוא כבר יודע לנצל יום של חופש מהעבודה ללימוד התורה, סימן הוא שהוא מתחיל לעשות את תורתו קבע ומלאכתו עראי. ועל אדם כזה אמרו לנו חז"ל שמלאכתו תצליח. לא רק תורתו תצליח מפני שהוא עושה אותה קבע, אלא גם מלאכתו תצליח, דווקא מפני שהוא עושה אותה עראי.

זו וזו מתקיימות בידו

וכאן חשוב להוסיף: חז"ל לא אמרו שמי שיעשה כן יהיה לו כסף, אלא אמרו שמלאכתו תתקיים בידו. הוי אומר: לא מדברים עכשיו על פרנסה. הפרנסה תגיע אליו על-ידי התורה שהוא לומד, כי הפרנסה אינה תלויה כלל במלאכה אלא בתורה ובתפילה. אלא מדברים על כך שיהיה אדם בריא כלפי מלאכתו. הוא יעשה הכל בנאמנות, וכל החלטה שיקבל, יהיה באופן נכון וישר.

הדבר מעורר גיחוך כשרואים איך העולם מוכה בתדהמה על שתפסו איש פוליטיקה שקיבל החלטה הרת גורל על-פי שיקולים זרים, כגון בשביל להטיב לחבריו ולקרוביו. וכי חידוש יש בדבר?! הרי פשוט הוא שמי שאינו שקוע כל כולו בתורה ועבודת ה', אין שום החלטה שיעשה בלי שתהיה מיוסדת על נגיעות וגאווה. העולם מתפלא על החלטה אחת שנפל בה פגם, כאילו כל השאר באו אצלו ממקום נקי וזך...

מי שלא יחדיר בתוכו רוחניות, מי שלא יחדיר בתוכו תורה ותפילה ואמונה אשר אין שום אמת אחרת בלעדיהן, בעל כרחו יהיה בנוי מנגיעות, כבוד, חנופה, שקר, וכל

את תפילתך. היא לא תהרוס אותה. היא זו שתעשה אותך יהודי. תאמר לעצמך: "להביא תוצאות הרי אינני יכול, על כן אעשה אותה חלק מהעבודת ה' שלי".

תתפלל באתה חונן, תתפלל בשומע תפילה. תבוא מוקדם לתפילה כי אתה מתמודד עם איזה ענין עכשיו. תאמר לעצמך ככה: "אתמול הייתי רגוע מדי, הגעתי לבית הכנסת לאחר הקטורת. היום אינני יכול להרשות זאת לעצמי, כי היום יש לי תיק. היום אני צריך לבוא מוקדם אל המלך, להתבונן ולהכין את לבי היטב כדי שאוכל לבקש כראוי". את התוצאות תשליך על ה', ואת העשיות תעשה באופן של עשייה. אם הבעיה מחייבת לעשות עשייה מסוימת בתור גמילות חסדים או מפני שכך הוא סדר העולם, תעשה, אבל לא תשים עליה את מאווייך ולא תבטח בה, כי אם תבטח בה, מהותך תתקלקל לגמרי.

אומרים לנו חז"ל: "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי". ראשך היכן מונח? לפי הבנתך, איפה נמצאות העצות לחייו? מהו מקור חיותך? הבאת טרפך, לאיזה חלק ביום היא שייכת. עליך להבין שהיא שייכת לחלק התפילות ולימוד התורה. לשם היא שייכת ולא לשום דבר אחר. מחלק ההשתדלות אי אפשר להביא פרנסה. אפשר רק לקיים בו לעבודה ולשמרה. זהו "עשה תורתך קבע". מהיכן ממשיכים שפע? השפע הרי נאצל ממקום רוחני, ורק בשלב האחרון הוא מקבל צורה גשמית כדי שתהיה לו אחיזה עם העולם הגשמי...

האדם יהיה אדם אם יעשה תורתו קבע ומלאכתו עראי. יתכן שיעבוד שמונה שעות ביום. אין זו סתירה כלל עם עשיית התורה קבע והמלאכה עראי. תוך שתי דקות אפשר לראות איזה מין אדם הוא. אמנם יש בזה מדרגות רבות. זה לא שחור ולבן. אם האדם

אדם חולה. והנה יש מעבידים שבגלל נגיעות מכריחים את עובדיהם להיות בהמות. הדבר מצוי אצל הגויים ואינם מתביישים בזה. כך סיפר לי יהודי שפעם הגיע לראיון עבודה אצל גוי, באמצע הראיון, נעמד הגוי מכסאו, השעין את עצמו בשתי ידיו על השולחן המפריד ביניהם ונעץ בו את עיניו - "עד כמה אתה רעב לכסף? אתה רעב לכסף עד כדי שגעון? אם תשובתך חיובית, יש על מה לדבר". רוצה היה שיעבוד בשבילו תשע עשרה שעות ביום ויהיה משוגע ומטורף למלאכתו. היהודי גמגם בתשובתו, והגוי לא קיבל אותו.

אכן כן, כשהאדם עצמו נהפך לבעל חי, הוא רוצה להפוך גם את האחרים לכאלה. אבל מי שעומד מבחוץ, מבין שזה חולה מאוד, זה הופך את האדם לבהמה. אפילו הגויים מבינים זאת. הם קוראים לאדם כזה 'מכור לעבודה', לא מפני שהוא עובד יותר שעות, אלא מפני שאיבד את האנושיות, הוא קבר את האדם שבו.

הגדרת המכור לפי חז"ל

מעתה נשאל: לפי חז"ל מהי האבחנה בין מי שמכור לעבודתו למי שאינו מכור? מתי זה נקרא שהוא חולה (קצת עכ"פ), ומתי זה נקרא שהוא בעל אחריות, ונשאר לפעמים עוד שעה בעבודה כדי לוודא שסיים את כל המטלות שלו? איך אפשר לדעת זאת? האם המבחן הוא אם יש לו שלום בית או לא? האם השאלה היא אם הוא נמצא בעבודה בשעות הלילה? מהו הכלל בזה?

אכן הגדרת חז"ל בזה דומה מאוד להגדרת הרופאים. הרופאים בעולם הרחב

השאר. הוא יחיה בתוכן, הוא יתלהב מהן, והן אלה שיקבעו את החלטותיו.

לא מחליטים לפני שעושים שינוי

רבינו המתחבר מתחנן בפני כל אחד: אתה הולך לבחור מלאכה; אני מבין שעדיין אינך בעל מדרגה, אך לכל הפחות תתייעץ עם מי שלמד ויודע, שהרי יתכן שזה ילווה אותך שלושים שנה, ואם כן מוכרח אתה לקבל את ההחלטה הנכונה. ואם כבר גדלת והיית לאיש, למד בעצמך. אבל אם לא תשנה את השקפתך, בוודאי תקבל את החלטתך לפי שיקולים שאינם ענייניים, שיקולים שטותיים וילדותיים, וכולם יצחקו עליך על שאתה מקבל החלטה כזו, ואף אתה בעצמך לאחר זמן תאכל את בריאותך על שקיבלת החלטה כזו.

אומרים לנו חז"ל וכן רבינו המחבר מתחנן: כשאתה ניגש לקבל החלטה בענין עבודת הפרנסה, תשנה תחילה את השקפתך. עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי אין פירושו לשנות את סדר היום (אם כי גם זה נכון לפעמים), אלא פירושו לשנות את ההשקפה. כל עוד לא ישנה האדם את השקפה מוחו, יהיו לו שיקולים של נגיעות, של כסף ושל חנופה, אשר כל אלה אין בכוחם לעזור לו, וממילא יחיה חיים עקומים ויתנגש בקירות ולא יצליח. ולהיפך, מי שיבסס את החלטתו על הדברים הנכונים כפי שלמדנו בדברי רבינו המחבר, המלאכה תתקיים בידו ויצליח ליישב את העולם.

לעבדים ולשפחות נמכרו

הנה בימינו קוראים למי שעובד יותר מדי ושוכח מאשתו וילדיו ומכל הדברים החשובים בחיים - מכור לעבודה⁷. הוי אומר: גם בעולם מתייחסים לאדם כזה כאל

עובד אחר, זה לא בחינם. היתה לזה הקדמה. פתח את המצלמות והסתכל איך נראו פניו כשנכנס בבוקר לעבודה, וכשתראה איך נראו, תצא לברר איך היתה התפילה שלו לפני שהגיע. אכן כן, הוא לא נתן לנפשו כדי סיפוקה, **לבו ומוחו אינם פנוים, אין הוא מאושר עם עצמו, הוא מרגיש ריקן כי יש לו בעיות בחיים ואינו יודע שהוא יכול לדבר עליהן עם ה' ולבטוח ששמע את התפילה,** וכי פלא הוא שעכשיו הוא נראה כך?! וכי פלא הוא שעכשיו אין מלאכתו מתקיימת והוא מסתכסך עם כל המי ומי ואף גם עם בעל הבית!?

אין צריך לזה משלים. צאו וראו שכך הוא. **מי שנאמן בעבודתו ומתפלל ואומר תהלים ולומד תורה, מסלק מלבו עוד ועוד נגיעות ומכבס את נפשו,** ואז תראה שבעניני העבודה כולם מבקשים להתייעץ אתו, וכשיש איזה הוא אמינא של מחלוקת, הוא מוצא את הדרך איך ליישבה בטרם יתגלע הריב, והנה זה וזה מתקיים בידו.

יסוד גדול הוא שהאדם צריך לקלוט אותו. אם אתה מסכים לשנות את השקפתך לגבי מה נקרא מעלה ומה נקרא חסרון, יש על מה לדבר. אז תוכל ללכת לאיטך ולהגיע למקום טוב שבו זה וזה יתקיים בידך. אך אם אתה רוצה להשאר עם טעויותיך הישנות ואתה אומר: "חובת הלבבות אלמד מאוחר יותר במשך רבע שעה וכעת אני רוצה להרויח כסף", אין על מה לדבר. נמתין עד שכישלונך יגיע, אז תחזור וייטב לך.

מגדירים מכור כמי שהעבודה השתלטה על חייו ופוגעת באיכות חייו¹, עד כדי שהיא גורמת לו לאבד את הדברים החשובים בחיים לפי דעתם. האדם צריך להנות מאוכל, האדם צריך להנות מהשהות עם בני המשפחה, וכן הלאה. ואם הוא לא יכול לספק לנפשו את כל ההנאות האלה, כי העבודה יותר חשובה לו (וכבר יתכן שבגלל כן יצטרך להתגרש, כי יהיה עסוק בעבודתו יומם ולילה), הרי הוא חולה.

אומרים חז"ל לאיש היהודי: הרי לך יש דברים אחרים שחשובים לך בחיך, יש לך איכות חיים אחרת משל הגוי, ואם עבודתך פוגעת באיכות חיך, אתה מכור, ולפי הגדרת הרופאים אתה נקרא חולה. כך אומר המסילת ישרים: העבודה גולה לך את לבך, היא גולה לך את מוחך. אתה צריך לב נקי ומוח נקי כדי לעבוד את ה', ואם אתה מרגיש שאתה שוקע בעבודתך, כלומר, אתה חי אותה, אתה מתלהב בה, אתה מאבד את עשתונותיך בגלל דברים שונים שקורים בה, אינך במצב טוב.

אין זה תלוי בכמות השעות שהוא עובד. יתכן שהוא עובד שמונה שעות, אבל **הוא בן אדם. הוא יכול להתפלל, הוא יכול ללמוד. אדם כזה מקבל החלטות הרבה יותר נכונות אף גם בשעות עבודתו.** למה? כי **יש לו לב פנוי.** הוא הגיע היום כבן אדם. מי ששרוי ברוגז ובכעס משום שלא התפלל היום והסתכסך עם שמונה בני אדם ואין לו אמונה ובטחון, אין ספק שמישהו יחטוף ממנו במקום העבודה, ויהיו לזה השלכות. זה שאתה רואה שכל יום הוא מסתכסך עם

יום שני פרשת ואתחנן י"א מנ"א תשפ"ב

תכלית היציאה לנאות דשא

צדיקים ילכו במ...

רבים נוהגים בתקופה זו, תקופת הקיץ, לנסוע אל ההרים כדי לתת מרגוע לגוף ולנפש. ובכן, עלינו ללמוד ולפתור פשרו של מנהג זה על-פי התורה, שהרי ידוע שגדולים וצדיקים, הן בדורות שלפנינו והן בדורנו זה, נהגו במנהג זה, ומאידך ידוע שיתכן שתהיה לו לאדם ירידה על-ידי נסיעה כזו, והרי זה מהדברים שנאמר עליהם צדיקים ילכו במ ורשעים יכשלו במ, אך כשנבין יותר טוב את פשרו, נוכל לנצל באופן הראוי. יתירה מזו, הלא הרבה אנשים ואולי רוב ההמון, נוסעים רק בגלל שכולם נוסעים, וכשהם חוזרים משם, הם חוזרים עייפים ותשושים הרבה יותר משהיו קודם לכן, ולוקח להם שבועות להתאושש ולחזור לקדמותם, ואם כן עלינו להבין איך דבר זה פועל, מהו הסימן שעל פיו יידע האדם האם הנופש הוא נופש אמיתי הנותן מרגוע לגוף ולנפש, או שמא הוא הפוך לגמרי מנופש ועלול להחזירו עשר מעלות אחרונות ברוחניות ובגשמיות.

משוך ירך הימנה

הנה **האזה"ח הק'** בפרשה זו, פרשת ואתחנן, כתב בענין ואהבת את ה' אלוקיך, **שהאדם נמשך לשלושה דברים, לערב, לטוב ולמועיל.** ונבאר אחד לאחד. הראשון הוא **הערב.** האדם נמשך לדברים ערבים **לחיי.** לאו דווקא לדברים מתוקים, אלא לדברים ערבים. יש מי שאוהב מתוק ויש מי שאוהב חריף. עיקר הדבר הוא שיש טעם מסוים במאכל שהאדם נמשך אחריו. הוא

טעם אותו פעם אחת ומאז הוא רוצה לטעום ממנו שוב ושוב. ולא דווקא במאכלים. יש מי שאוהב לשוחח בענין מסוים והדבר מענג אותו, ויש מי שאוהב שנותנים לו מילות מחמיאות ואומרים לו כמה הוא נפלא ויקר, והרי דיבורים אלו ערבים לאזנו. וכן אוהב האדם לשמוע כלי זמר, כינורות ונבלים, ושאר כלי נגינה כי הם פורטים על נימי לבו ומנעימים לו. כך יכול **האדם להכניס אל תוכו מבחוץ דברים שמנעימים לו באמצעות כל אחד מהחושים שהקב"ה נתן לו.**

וכבר אמרו **חז"ל** (גיטין ע, א): "סעודתך שהנאתך ממנה משוך ירך הימנה". פירוש: מאכל הערב לך ביותר, התרחק ממנו, כי אם לא תתרחק ממנו תימשך אחריו ותרצה ממנו עוד ועוד. וזהו מה ששומעים את האדם אומר: "אני אוהב מאוד דג פלוני". הוא מתכוון לומר שדג פלוני ערב לו, ולכן הוא נמשך אחריו וחושב עליו בכל עת ומצפה מתי יוכל לאכלו שוב.

הדבר השני שהאדם נמשך אליו, הוא המועיל. האדם אוהב כל דבר שהוא יודע שיכול להועיל ולסייע לו. דוגמא לדבר, האדם אוהב ללמוד בספרים שמועילים לו להסתדר בחייו. כך נוכל לראות אדם אוהב מאוד ללמוד בספר המלמד אותו איך לעסוק במסחר, וכל אימת שיש לו איזה רגע פנוי, מיד הוא רץ אל הספר ורוכן עליו. ולהבדיל בין חול לקודש, יש הרבה בני אדם שרצים בכל רגע פנוי אל הגמרא ואל שאר ספרי הקודש מפני שיודעים שאלה מלמדים אותם איך לחיות בעוה"ז ובעוה"ב. וכן

המקובלים בה וסולד מן המאכלים המקובלים במדינה השכנה, והדר במדינה השכנה, אוהב את המאכלים המקובלים במדינה וסולד מן המאכלים שבמדינה זו. וכן לענין המוזיקה, מי שגדל בארצות המזרח אוהב מוזיקה מסוימת וכלי נגינה מסוימים, וכשיקשיבו אחרים שגדלו בארצות המערב את נגינתו, יאחזום פליאה, הזאת מוסיקה?! וכן להיפך.

ושוב, הן הגוף, הן הנפש והן הנשמה, אוהבים טוב, ערב ומועיל, אלא שכל אחד בשלו. ונבאר יותר: הגוף אוהב דברים שניתנים למישוש, כגון מאכלים אשר יכולים להכניסם לפה, ללעוס אותם, ולהורידם בבית הבליעה. אמנם הנאת המאכלים היא הנאה קטנה ביותר הנמשכת בשיעור טפח בלבד, מאז שהיא נכנסת לפה ועד שהיא חודרת לבית הבליעה. ובשביל זה אנשים עוברים על איסורים של מאכלות אסורות, כדי להנות הנאה קטנה זו. כן אוהב הגוף לישון הרבה בלילה וביום אשר גם הוא דבר הניתן למישוש. הנפש אינו אוהב את שינת השחרית שהרי היא מוציאה את האדם מן העולם, אבל הגוף אוהב אותה. כמו כן אוהב הגוף לעלות על יצועו בלילה בשעה מאוחרת. לכן נשמע את האדם אומר: "עכשיו בין הזמנים; אלך לי לישון כל לילה באיחור רב ואקום בשעה העשירית". בבין הזמנים מרגיש האדם שהוא רוצה ליתן לגופו להנות מכל הבא ליד, ובין השאר הוא נותן לו תענוג זה לבלבל את סדר שכיבתו וקימתו. כהנה וכהנה אוהב הגוף הרבה דברים שניתנים למישוש ומועילים לו.

נפש בריאה בגוף בריא

אמנם לא כל מה שהגוף אוהב הוא שלילי, והלא יתכן בדרך משל שיאהב לאכול מאכלים בריאים, ואין בכך שום

אוהבים בני אדם ללמוד את ספרי אומנותם, לאו דווקא מפני שרוצים להגדיל את שכרם, אלא מפני שרוצים לשפר את מלאכת אומנותם, והרי הם מוצאים בספרים אלה תועלת גדולה.

עוד אוהבים בני אדם את הסגולות, וכן הנסיעה לקברי צדיקים, כי יודעים שהללו יועילו להם להחיש את ישועתם. והאמת שבנסיעה על קברי צדיקים יש גם משום ערב, כי באותו זמן שהם פוקדים את קברי הצדיקים, הם 'זוכים' גם לטייל בארץ שהוא דבר הערב להם.

והדבר השלישי הוא הטוב. הנפש נמשכת אחרי כל מה שהוא טוב בעצם. דוגמא לדבר: האדם יודע שליתן לזולתו הוא דבר טוב, ולכן הוא אוהב ליתן לאחרים. אמנם כשהיה האדם מגושם, לא תהיה לו משיכה ליתן לאחרים, אבל **נשמתו אוהבת תמיד ליתן כי הוא יודעת היטב טוב מה הוא, ולכן כשתתגבר נשמתו על גופו, יאהב ליתן עד בלי די.**

וכתב שם האוה"ח הק' **שעל האדם להבין שהקב"ה הוא טוב מכל טוב, ערב מכל ערב ומועיל מכל מועיל, כי אז יהיה הכל לעומתו כאפס וכאין, ויאהב את ה',** וככל שיוסיף להתבונן בזה ויראה כמה הקב"ה הוא טוב וכמה טוב להיות בקרבתו, וכן הלאה, כך תתחזק האהבה בלבו.

קושר דבר רוחני בדבר גשמי

ולענייננו, הנה האדם מורכב משלושה חלקים זה לפנים מזה, הגוף, הנפש והנשמה. הגוף אוהב טוב ערב ומועיל לפי השגתו, הנפש אוהבת טוב ערב ומועיל לפי השגתה, והנשמה אוהבת טוב ערב ומועיל לפי השגתה שלה. והנה אנו רואים שאין הגופים שווים, ולא מה שזה אוהב זה אוהב. הדר במדינה זו אוהב את המאכלים

אמרי נועם מתוק לנפש

והנפש שהיא הממוצע בין הגוף והנפש, יש לה את הערב, המועיל והטוב שלה. הנפש אוהבת לראות דברים נאים. על ידי זה היא נעשית מיושבת. כן היא אוהבת להיות בשמחה. היא אוהבת לשמוע מוזיקה מרגיעה ומשמחת. הנפש אוהבת ערב טוב ומועיל של דברים שלא דווקא ניתנים למישוש, דברים שמורגשים אע"פ שאינם נראים או נשמעים. והסימן לזה הוא שאין הגוף טובל בדבר זה. כשהאדם אוכל או ישן, גופו פועל. וכשהנפש נהנית, אם כי יתכן שהגוף פועל, אין הנפש תלויה בפעילותו של הגוף. הנפש אוהבת דברים שפותרים את המוח והלב. ולמשל, נפש האדם אוהבת קרבה עם אחרים. יש לו חברים. אע"פ שעכשיו אינו מדבר עמם, די לה בכך שיש לו חברים. מי שאין לו חברים, נפשו מרגישה בודדה והיא נעשית סגורה ומסוגרת. כך היא המציאות, הנפש אוהבת להיות בחברת בני אדם.

נוכל להוכיח זאת מהעבר השני, מזה שאנו רואים שכאשר יש לו לאדם קנאה, שנאה, תחרות וכעס, הנפש מרגישה שבורה מאוד, שבורה ורצוצה. הנפש אוהבת להיות מיושבת. אם ניקח לדוגמא את חוש הראיה, בדרך כלל הוא נותן הנאה לנפש, לא לגוף. כשהאדם רואה גלי ים או הרים וגבעות וכדומה, הנפש נרגעת ומתיישבת. וכן חוש השמיעה יכול לעשות זאת לנפש, כגון כאשר האוזן שומעת ניגונים מרגיעים או משמחים. הנפש אין לה כלום מזה שהאדם ישן עד השעה העשירית. הנפש רק צריכה שהאדם ישן כפי הנצרך לו, ולא מפני שהיא זקוקה לשינה, אלא מפני שזהו כלי בשבילה לפעול כדבעי. כשהאדם אומר: "התפללתי היום הפלא ופלא. מיד כשקמתי חטפתי ק"ש בטרם יעבור הזמן השני של ק"ש, אח"כ

חסרון לא מצד ההלכה ואף לא מצד מידת חסידות. הגוף אינו אוהב, בדרך משל, מי שמתענה. בתשעה באב וביוה"כ הוא נעשה ברוגז - "מדוע אתה צם? למה אתה מענה אותי?". אכן בשאר ימות השנה, כשהאדם אוכל מאכלים בריאים, כגון ירקות מכל הצבעים ולחם עם סובין וכו', הגוף נעשה מאושר ושמח, והרי זה גם מועיל וגם טוב, כי מאכלים אלה טובים הם בעצם לגוף. הרי אומר: המועיל והטוב שהגוף אוהב אין בהם שום חסרון, ואפילו הערב לגוף לא תמיד מופרך, וכפי שנראה להלן.

וכן הוא הדבר לענין המנוחה. האדם החליט שהוא עושה לעצמו ליל שישי, או כמו כן בליל שבועות, הגוף נעשה ברוגז. מגיעה שעה שתיים, והגוף מתחיל לצעוק - "איזו חוצפה! למה אתה מתעלל בי?". וכל-כך למה? כי השינה טובה לאדם, ולא רק כדי שמוחו יתרענן, אלא כל מערכות הגוף זקוקות לשינה, וכגון מערכת העיכול שידוע שפועלת את עיקר פעולתה בלילה בעת השינה. אכן אסור לו לאדם באופן כללי לשחק עם שעות שינתו. הוא צריך ליתן לגופו את המנוחה הנצרכת לו לפי מה שהוא אדם, וכשהוא עושה כן, יש בזה גם משום ערב, גם משום טוב וגם משום מועיל. באותם רגעים לפני שהוא נרדם, וכן ברגעים הראשונים לאחר שהוא מתעורר, הוא מרגיש ערבות. וכן הוא מועיל וטוב כי כך הטביע הקב"ה בטבע הגוף שיצטרך לשינה בשביל תפקודו.

וכן יש עוד הרבה דוגמאות של דברים שהם טובים וערבים ומועילים לגוף, ובכללם יש את כל הדברים המנויים בדברי הרמב"ם **בהלכות דעות** שיש לו לאדם להשמר בהם שלא יהיו יותר מדי ואף לא מעט מדי כי אם בדרך הממוצע, כי כך הם טובים ומועילים לגוף.

מעשיו. האדם רוצה את הרבונו של עולם ולא שום דבר אחר, כי זהו טוב.

נר ה' נשמת אדם

וכאן אנו מגיעים אל החלק הנחוץ ביותר. לאחר שראינו **שהגוף והנפש והנשמה, שלשתם אוהבים ערב טוב ומועיל, אך כל אחד לפי השגתו וענינו**, נבאר מה היתה התוכנית של הקב"ה בהרכיבו את האדם משלושת אלה. הגוף הוא כלי לנפש והנפש הוא כלי לנשמה. ובכן, התוכנית היתה **שהאדם יביא את נשמתו למצב שתימשך בכל השלמות אל הטוב והערב והמועיל שלה, שירגיש האדם תענוג נפלא ומשיכה עצומה לתורה**, תפילה, גמילות חסדים, שירות ותשבחות, לחטוף מצוות, **זה מה שיאהב לעשות במשך עשרים וארבע שעות ביום, אף גם בלכתו בדרך, בשכבו ובקומו**.

אולם כדי שהנשמה תוכל להראות זאת, היא צריכה שתהיה לה נפש בריאה המקבלת כל מה שהיא צריכה, שהרי היא יושבת על הנפש, וכן צריכה הנפש שיהיה לה גוף בריא המקבל כל מה שהוא צריך, שהרי היא יושבת על הגוף. ואם אמנם הצדיקים שזיככו את גופם מכל וכל, אינם צריכים לכך, המון העם שנמצאים בתחילת דרכם (והרי רבים מאתנו במצבים רבים נמצאים היכן שהוא בתחילת הדרך), צריכים לספק לגופם את שלו, כי אם לא יתנו לו את שלו, לא יוכל להחזיק את הנפש. אם יצום הגוף כמה ימים או יחלה ויחלש, יהיה לו קשה עד מאוד להחזיק את הנפש. הן מפני כך אמרו שהמלמד צריך לנוח טוב בלילה, שהרי הוא צריך ליתן נפש לתלמידים. וכאמור, אם האדם מזכך עצמו, יתכן שתהיה לו נפש גם כשאינו לו גוף, והרי תראה שביוה"כ ובשאר הצומות צריך האדם

למדתי ושתיתי קפה בלי שום לחץ, ורק לאחר מכן הלכתי להתפלל בלי שום לחץ, שהרי בין הזמנים היום, והתפילה היתה נפלאה", הנה ערבב שני דברים שלא קרבו זה אל זה. זה שכאשר הגוף רענן יכולה הנפש לפעול כדבעי, הוא דבר נכון, אבל אין הנפש צריכה שיקום באיחור ושיישן יותר מן הצורך. הנפש צריכה רק שהגוף לא יפריע. האדם נתפס על כך שנתן לגוף לישן תשע שעות, ואין זה נכון.

עכ"פ הנפש אוהבת דברים המתאימים לנפש. כשהאדם נפגש עם אנשים אחרים, זה יכול לענג את נפשו. לכן אנשים אוהבים להחליף מקום. הוא רואה דברים אחרים, הוא רואה אנשים אחרים, בתים אחרים, וזה מהנה את נפשו. ויש ששינוי סדר היום פועל זאת. יסוד הדבר הוא שכאשר הוא יוצא מהרגלו, זה פותח לו את מוחו ולבו ומהנה את נפשו. ובזה צריך לדעת שכאשר הנפש מתרחבת, זה גם טוב ומועיל, כי התרחבות הנפש היא כלי לכל הדברים הרחניים.

קרבת אלוקים לי טוב

ועתה אל הנשמה. הנשמה אוהבת רוחניות - קרבת אלוקים. כשיש לו לאדם קרבת אלוקים, הוא מרגיש ערבות עצומה, ויש שאינו רוצה להתנתק ממקומו באמרו בלבד: "הלוואי שאר כאן לנצח". זהו ערב. וכמו כן היא דבר המועיל. האדם נמשך אל התורה והתפילה ואל גמילות חסדים, כי הוא יודע שרק אלה יכולים להועיל לו, וכל השאר אין בהם שום תועלת. הוא רוצה להתפלל במנין, הוא רוצה להתפלל כדבעי, ואין עולה אפילו על דעתו להתפלל לבדו בלחש כי עכשיו בין הזמנים, כי הוא נמשך אחר המועיל. וכן האדם נמשך לרוחניות כי היא טוב. טוב ה' לכל ורחמיו על כל

עושה? הוא מלעיט את גופו בכל מיני מאכל ואילו מצב הנשמה נעשה גרוע מכפי שהיה. קודם הסעודה היה במצב רוחני. הוא התפלל בהתלהבות, ושר ויכול... ביום השבת שבת קודש שישו ושמחו... ועכשיו לאחר שסעד, או שהוא נרדם לגמרי, ואפילו אינו נרדם, הוא נתגשם ואין עם מי לדבר. ובכן, מה פירוש דברי הבעש"ט? הן אם יאכל האדם קודם התפילה, לא יוכל להתפלל. ולהיפך, אם ילמד שעתים קודם התפילה, ורק יתה קפה כדי שיהיה בכוחותיו, אז יוכל להתפלל.

צדיק אוכל לשובע נפשו

ומהי התשובה? התשובה היא שהגוף הוא דבר מפיחיד מאוד, החלק שמגשם את הגוף ומושכו כלפי מטה, אינו יכול להיות כלי לנפש ואח"כ לנשמה. ואם יפטם האדם את עצמו ב'גאלע' ובשאר המאכלים, לא יתקרב על ידי כן להשי"ת להרגיש קרבת אלוקים. אמנם יש מנהג לאכול מכל אותם מאכלים, אבל אם יפטם את עצמו וילך שולל אחר אותו חלק שבגוף שמושכו כלפי מטה, יתרחק מה' במקום להתקרב. אכן הכוונה היא שכאשר האדם רעב ואין לו כח שתהיה לו נפש, אזי אינו יכול להכניס נפש, וכיון שאינו יכול להכניס נפש, אינו יכול להכניס נשמה. האדם צריך להיות מיושב ובשמחה ובמצב נפלא כדי שיוכל להכניס נפש ואח"כ נשמה.

ואמנם חשוב מאוד להבין שהנפש ממוצעת בין הגוף והנשמה, הגוף מביא נפש והנפש מביאה נשמה, והגם שהבעש"ט לא דיבר על כך בפירוש, מצאנו זאת בפירוש בדברי רבינו בחיי שיובא להלן. אך תחילה נבאר: פעמים הרבה סעודת השבת נראית כפי שנראית לגרעיותא מפני שאין לו לאדם עם מי לשיר ולמי לומר פרפרת על הפרשה ודיבורים מהצדיקים אשר הללו

להפעיל את נפשו הרבה אע"פ שגופו חלוש, אבל זה קשה ודורש יגיעה ולא כולם מצליחים בזה. באופן כללי, כשהגוף רענן ואינו רעב במיוחד, הוא נעשה כלי לנפש, וכשיש לו נפש, יכול הוא שתהיה לו נשמה.

נמצא שצריך שיהיה לו לאדם ערב טוב ומועיל של הגוף במידה מסוימת כדי שיוכל להיות לו ערב טוב ומועיל של הנפש, כי הערב טוב ומועיל של הנפש הם כלי נפלא לעבודת ה'. הערב טוב ומועיל של הגוף יתכן שיהיו בבחינת רע וצריך להזהר בהם מאוד שהרי הגוף מרוחק מהנשמה בשתי מדרגות, אך הערב טוב ומועיל של הנפש הם לעולם בבחינת טוב, כי מי שנפשו מיושבת ושמחה, היא נעשית כלי לנשמה, ואז יש מה לדבר אתו. מה שאין כן מי שנפשו מסוגרת שאפשר לדבר אתו מוסר שתי שעות ולא ישמע.

ישמחו במלכותך קוראי עונג

ראיה לדבר היא מצות עונג שבת ושמחת יו"ט המיוסד על מבנה זה, וכמו שהביא בעל התולדות בשם הבעש"ט הק' ז"ע, שכדי שהנשמה תשמח, היא צריכה שהגוף יקבל את שלו, והמשיל את משלו לבן מלך שנשבה ורצה לשמוח כי נודע לו שאביו פועל לפדותו, אך בהיותו אסור יחד עם איכרים שפלים, חשש שלא יבינו לשמחתו. מה עשה? השקה אותם ביין שרף והתחילו כולם לרקוד אתו. הם שמחו עם היי"ש והוא שמח עם אביו המלך. כמו כן בשבת קודש נותנים לגוף לאכול ולשתות כדי שישמח, וכשישמח תוכל אף הנשמה לשמוח עם המלך.

אכן אם אין מתבוננים להבין דבר זה, קשה מאוד להבינו, כי האדם האומר: "נשמתי רוצה לשמוח בנשמת כל חי ולרקוד עם הרבוננו של עולם", ולכן מה הוא

אע"פ שבוודאי יש בכל זה הבנות יותר עמוקות, עלינו ללמוד אותו בהבנה הפשוטה ביותר, והדבר נוגע ביותר לנשות ישראל אשר צריכות ליתן נפש לילדים הצעירים. בלי נפש אי אפשר ליתן נשמה. מי שנפשו רצוצה, לא יתכן שתהיה לו נשמה. ועל זה בוכים אלפי אלפים מבני ישראל החרדים שאין להם נפש, כי לכן אין להם נשמה. נפשם נשברה בגלל סיבה כלשהי ומאז היא סגורה ומסוגרת. אכן הקב"ה מסייע להם לתקן את נפשם. אבל כך הוא סדר הדברים, גוף נפש ונשמה. אם אין לנשות ישראל כוחות הגוף, אין להם כוחות הנפש ליתן לילדיהם. פשוט מאוד. היא לא ישנה בלילה כי טיפלה בתינוק ואח"כ היא רצה לעבודה. הן לא אשמות, כי אין האדם יכול שיהיו לו כוחות הנפש אם אין לו כוחות הגוף. לתת לילדים נפש הוא החינוך המועיל ביותר, כי על ידי כן עושים אותם כלים ראויים. בוודאי צריך להחדיר בהם תורה, אבל **כשיש לו לאדם נפש בריאה - הוא מאושר, הוא מיושב, נפשו בריאה - יש לו את הכלי הטוב ביותר לתורה ותפילה.** אכן אין הדבר קל שתהיה לאדם נפש בריאה. **צריך הרבה סייעתא דשמיא לזה, צריך לבקש ולהתחנן על זה.** הן זהו שאמרו "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם", כי **האדם צריך לנפש כדי שיוכל לקבל את התורה.**

משביעו רעב מרעיבו שבע

וכעת לעניננו: אנשים מתהלכים תשושים מרוב טרדות הגוף והנפש, וזה גורם לנפשם להיות לחוצה, ועל כן הם רוצים לנסוע לנפוש מעט. ובכן, כלל יש שנכון לכל אחד באשר הוא, וכל הנצמד אליו, טוב לו, וכל שאינו נצמד אליו - מתייסר. הנה היום צריך לשמור את העינים מלראות את הפרסומים השונים מקרב

יכולים להביא נפש אשר מביאה נשמה, וזאת משום שלגוף קשה להביא נשמה באופן ישיר, אלא תחילה הוא צריך להביא נפש, וכשיש נפש, אז באה הנשמה. ולכן צריך האדם לשבת עם עוד נפשות מישראל. אם זכה ונתקיים בו בניך כשתילי זתים, מה טוב, ואם לאו - ילך לבית הכנסת לשיר. לך לבית הכנסת, תשיר ביחד עם אחיך מישראל, ספר סיפורים, שמע סיפורים, תן דברים טובים לנפשך. אכן הסיפור הוא דבר טוב לנפש חוץ ממה שהוא טוב לנשמה. כשתכניס את סעודת השבת לנפש, תוכל אח"כ לומר על ידי הנפש שיר השירים. מהגוף לשיר השירים הדרך ארוכה מדי...

בהתחזק כוחות הגוף יתעוררו כוחות הנפש

הנה **רבינו בחיי** (פרשת תולדות) על הפסוק "ועשה לי מטעמים וגו' בעבור תברכך נפשי", כתב כך: אין כוונת יצחק בשאלת המטעמים בתענוג הגוף וחוש הטעם, אלא כדי שתהיה נפשו שמחה ומתענגת, כי בהתחזק כוחות הגוף יתעוררו כוחות הנפש, ומתוך שמחת הנפש תחול עליו רוח הקודש.

אכן כן, האדם צריך ליתן לגופו את שלו. הוא מיושב. אין הוא רעב. אין הוא מתענה. הוא שתה איזה משקה חם. עכשיו, משהתחזקו כוחות גופו, יתעוררו כוחות נפשו ותהיה נפשו שמחה ומתענגת.

וממשיך רבינו בחיי: והוא שאמרו רז"ל: (שבת ל, ב) אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, שנאמר: (מ"ב ג, טו) והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'. ומטעם הזה יזכיר הנפש בכל פעם ופעם עם הברכה, ואמר: בעבור תברכך נפשי, בעבור תברכני נפשך, למען תברכך נפשי.

לי מטעמים". אכן כן, יש מושג ליתן מעט לגוף באופן הגון, כגון בשבת קודש, או בסעודת סיום וכדו', וזה פותח את הנפש.

אך רואים אנו אותם בני אדם שכאשר הגוף אומר להם שהוא רוצה מעט בשר, הם הולכים ומגישים לו את כל הבהמה. שוטים! הלא הם עצמם נעשים בהמות ושתי ימים לוקח להם עד שהם חוזרים לאיתנם. זה לא מועיל כלום לנפשו. היסוד הוא שהרבה גוף אינו מביא נפש. רק מעט מביא נפש.

בנאות דשא יריביצני על מי מנוחות ינהלני

עוד תנאי יש בזה, לעשותו בכוונה הנכונה. צדיקים היו מנצלים תקופה זו להלחין את הניגונים לימי הרצון הממששים ובאים. הם היו עוזבים את כל טרדותיהם של אנשי שלומם התלויים בהם, ויוצאים לנאות דשא, ושם היו זוכים להשראה נפלאה של קרבת אלוקים והשתוקקות לימי הרצון, וכך יצאו להם ניגוני הקודש. נפשם ניגנה להש"ת, וניגונים אלו היו כלים לעורר בתשובה אותם ואת קהל עדתם.

כשהאדם נמצא בסדר יומו הרגיל, אינו מכיר את כליו, אינו יודע לאן הוא יכול להגיע. אין לו חשבון נפש אמיתי, שהרי הוא רץ ורץ בלי הפוגה. וכשאתה נותן לו מעט מנוחת הנפש, הוא מקבל השראה. אז הוא יכול ללמוד לפנות בוקר, הוא יכול להאריך בתפילתו, כי אינו צריך למהר. הוא יכול להתבונן בנפלאות הבריאה ולומר מה רבו מעשיך ה'. ואם בדרך כלל עוסקים יותר בהלכה ובגמרא, עכשיו הוא יכול לעסוק יותר באגדות הש"ס ובסיפורי צדיקים. כך ראו אצל צדיקים.

הכלל הוא שהאדם צריך לדעת מה הוא מחפש. אני מחפש שלא להיות דך ונכלם.

הנקראים 'חרדים'. והדבר מפחיד. הם מודיעים לאדם: אנו הולכים לגשם אותך כל-כך, עד שלא תזכור כלל שיש לך נשמה. ניתן לך אוכל מכל המינים והטעמים עד אשר ייצא מאפך, תישן ותהנה, ותעשה רק דברים הנעימים לגוף, ותיעשה יותר גרוע מבעל חי. הן זה מה שראינו שכאשר נותנים לגוף יותר מדי טוב ערב ומועיל, זה מפחיד מאוד, כי רק המעט מהם יכול להיות כלי לנפש, אך הריבוי, לא רק שאינו יכול להיות כלי לנפש, אלא הוא אף מסלק אותה. כך הוא סדר המאכלים והשינה ושאר הענינים הגשמיים, מעט מהם יכול להיות כלי לנפש, והרבה מהם פועל להיפך, וכמו שאמרו חז"ל משביעו רעב מרעיבו שבע. כלל הוא בכל עניני הגוף. אם אתה נותן לו יותר מדי, הוא מסלק ממך את הנפש. מציאות היא. תסתכל על מי שישן כל היום ותראה שאין לו נפש. הוא שבור ורצוף. הוא קם בשעה אחת עשרה עם עינים דבוקות ואינו אדם שמח. אכן כן, על הנאות הגוף נאמר משוך הנאתך ממנו. אתה יכול ליתן לגוף אך מעט, ואז הוא נעשה כלי לנפש, אבל אם תתן לו יותר מדי, יפעל להיפך. מי שמפטם עצמו יותר מדי, משתגע. הגוף נעשה חולה והנפש נעשה חולה.

האדם צריך לזכור בנוגע לעניני הגוף - אני רוצה רק מעט. יותר מזה אינו מעניין אותי. אגב, ראוי שנדע שאפילו מיני מתיקה אינם מופרכים לגמרי על פי תורה. יש שמגישים קערה נאה. זה יכול להוסיף להרחבת הנפש. אין זה מופרך. אין אנו עוסקים עכשיו במה שמבואר בספרי חסידות לענין העובדים. אנו מדברים על המציאות כפי המבואר כמה פעמים בחז"ל. יש שהאדם בא לסעודה שערוכה היטב עם שירות נפלא ונעשה זה התחלה לנפש. הן רואה אתה שארץ ישראל משתבחת בפירותיה - לאכול מפריה ולשבע מטובה, וכן ראינו לעיל מדברי רבינו בחיי על "עשה

מקומות כביכול בשביל הילדים, בעוד הילדים עצמם אינם יודעים היכן הם נמצאים, אלא שהם רוצים להיות שם, על כן הם אומרים שהולכים לשם בשביל הילדים.

עכ"פ האדם עומד בפני מבחן. **אם הוא יודע שמה שעושה אינו ראוי, זה לא רק לא יועיל לו, אלא זה ירמוס את נפשו.** האדם נעשה שבור ורצוצץ, **כי הנשמה חיה וקיימת ויודעת את האמת. אבל כשנותנים קצת לנפש**, לימוד מסוג אחר, אנשים אחרים, מקום אחר, או אפילו במקום הרגיל, רק עם סדר יום שונה. איך שהאדם מציב לעצמו, **יש בזה תועלת גדולה.** יחד עם כן צריך לזכור שאין זה חיוב דאורייתא. אנשים מחשיבים זאת לחיוב דאורייתא ועושים הכל בשביל לצאת לנופש, כשעל הדרך הם רומסים את נפשם והורסים את שלום ביתם, ואח"כ הם צריכים כמה שבועות כדי ליישר את ההדורים.

יש רק נקודה אחת שלפעמים היא יכולה להיעשות נכונה, **והיא להרחיב את הנפש ולהכינה בשביל הנשמה. אם אתה יכול לעשות זאת, יש תכלית בנסיעתך,** ואם לאו - תיזוהר שלא להתקלקל מכפי שהיית. זה לא טוב לא בשביל לא בשביל נפשך, לא בשביל גופך, ולא בשביל נשמתך. אכן מי שלומד איך לעשותו, זה נעשה לו עצה לשבתות ולימים טובים, לראשי חדשים ולערבי ראש חודש ולבין הזמנים ולכל יומא דפגרא. הוא יודע מה הוא מחפש, הוא מבין מה הוא מחפש. אם הנפש סגורה קצת, רצוני לפתוח אותה. על האדם להבין שאם הוא נוסע למקום קדוש ואומר את כל ספר התהלים, הוא עושה דבר אמיתי עם נפשו, הוא נותן לה לטעום קרבת אלוקים. והלא זה דבר שמרפא את הנפש. דומה הוא למי שהלך לרופא נפשות.

ואם יש משהו שעוצר בעד נפשי מלהתקדם הלאה, אעמוד עליו ואתקן את נפשי. **כשהאדם מתקן את נפשו ונעשה בשמחה ומכיר את כוחותיו ומכיר את הרבונו של עולם ומהו בנו של הרבונו של עולם, הוא אוגר כוחות שנשארים בו עד השנה הבאה.** אם האדם סתם מפטם את עצמו באוכל, מה הוא מרוויח מזה? הרי שבועיים ימים יקח לו עד שיתאושש. איננו מדברים על עבירות כגון שמירת עינים, אלא על עצם ההתגשמות.

לתקוני שדרתיך ולא לעוותי

עוד כלל גדול יש בזה. הגוף אוהב להרגיש טוב, הנפש אוהבת לראות טוב ולשמוע טוב, והנשמה אוהבת מה שטוב באמת. ומעתה אם יעשה האדם איזה דבר שהגוף אוהב אך הנשמה יודעת שאינו טוב, כגון **אם ילך למקום מפוקפק בטענה** שכולם הולכים לשם ושהיום בין הזמנים וצריך להשתחרר מעט, **לא זו בלבד שלא יתן כלום לנשמתו, אלא אף ירוצץ את נפשו. כך הקב"ה סידר את הבריאה.** הנשמה יודעת שדבר זה אינו טוב, הנפש אינה אוהבת אותו. ומי שרוצה לרמות עצמו שזה בסדר, לוקח את נפשו ונועלת אותה. הוא מכניס את עצמו במין שקר כשהוא אומר לעצמו זה בסדר בשעה שהוא עצמו יודע שאינו בסדר. הוא רוצה להיות טוב, אבל הוא יודע שהוא נכשל. אין הוא עומד על דרך טובה. אין הוא נותן מנוח לנפשו. הוא יגיע לאלול ולא יידע כלל היכן הוא נמצא בעולם.

אכן כשהקב"ה עוזר לו לאדם ויש לו משפחה עם ילדים, **הוא יכול לעשות עצמו נותן על ידי כך שיחשוב בכל עת מה טוב להם.** לא ירמה את עצמו. והרי אם האדם רוצה לרמות את עצמו, הוא תמיד יכול. הן תמיד ישנם אברכים שהולכים לכל מיני

להם. יוכל להסביר למה הולכים למים. לא שיש חובה ללכת, אבל אם הולכים, שיבינו בניו למה הולכים, שלא יחשבו שעכשיו נעשים חופשי מן התורה ומן המצוות, אלא יבינו שיש דברים שטוב לנפש על פי התורה לראותם כדי שתהיה מוכנת לנשמה. נסיים בתפילה שלא ניכשל ושהכל יהיה על הצד היותר טוב.

מי שבגלל שינוי סדר היום יכול לדבר בעלות השחר עם הרבוננו של עולם, הרי הוא עושה דבר נפלא לנפשו. הוא מרפא את נפשו. הוא משתמש עם בין הזמנים ככלי לרפא את נפשו.

הדברים האלה מעמידים את האדם, וזה יועיל לו ויועיל לבניו, כי יוכל להסביר

יום רביעי פרשת דברים ו' אב תשע"ט

הציפייה לישועה כיצד ולמה?

לעורר החשק אל השלימות בביאת הגואל

אכן בספר 'שבט מוסר' (פרק נא) נתן עצמה גם לאנשים אלו, וזה לשונו: לכן אין לאדם כי אם לשרש בלבו אמונת עיקר ביאת הגואל שהוא אחד מ"ג העיקרים, **ויחשוב בלבו הישועות והטובות והמעלות השלמויות במושכלות ובגופניות המגיע לישראל באותן הימים, ויחשוק בחשק גדול ואהבה רבה ודבקות גדול לאמר מי יתנני היות הגאולה בימי לבוא אותם הימים כאדם שיש לו חשוקה שנקשרה נפשו בנפשה שכל חשקו ומחשבתו בה בלי פירוד ומקשר עמה כל מחשבתו, כן יהיה תאות נפשו על אותם הימים כדי להשיג שלימות נפשות וגופו להדמות לבוראו על ידי השגת סתרי תורתו.**

צופה העומד על החומה

ובספר 'היכל הברכה' להגה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זיע"א (פרשת בראשית) כתב, שציפית לישועה הוא מלשון "צופה נתיך". כאותו שומר העומד על החומה וצופה למרחוק לראות שאין האויב מתקרב לעיר, **כך צריך איש ישראל לצפות בעיניו ובלבו בכל זמן ועת אולי יבוא באותו רגע מלך המשיח, ובכל עת יהיה לבו הומה עליו וצופה לישועת ה', ועל ידי הציפייה בכל רגע בוודאי תפעל למעלה ותקרב את הגאולה.**

החיוב המוטל עלינו הוא להיות כל רגע בהיכון וממש להביט בעינינו לראות אולי ברגע זה יבוא המלך המשיח.

השאלה שמציבים לאדם בבית דין של מעלה

במסכת שבת (לא, א) מבואר שאחת מהשאלות ששואלים את האדם בשעה שמכניסים אותו לדין, היא אם **ציפה לישועה**, ואם זו היא השאלה שמציבים לפניו בשעה שכזו, **מוכח שהציפייה לישועה היא אחד מהדברים החשובים ביותר שיש לו לאדם לעסוק בהם בעולם הזה**, ולא די לו לאדם באמונה בביאת המשיח, אלא הוא צריך לצפות אליה, **דהיינו שירגיש בלבו בכל יום שהוא משתוקק, מייחל ומצפה לגאולה השלימה.**

הצדיקים וגדולי ישראל שעסקו בענין הציפייה לישועה, כדוגמת החפץ חיים זצ"ל, האדמו"ר מתולדות אהרן זיע"א, האדמו"ר מליובאוויטש זיע"א ועוד, התריעו רבות על שאין אנשים שמים לב על מצוה זו לעסוק בו, בעוד מאמרי חז"ל כמו הפסוקים ונוסחאות התפילה מוכיחות שהיא מעיקרי היהדות. אף אנו נצא ונחזה מה בידינו לעשות כדי לעורר את לבנו בציפייה לישועה.

והנה האנשים מרי הלב אשר לא שפר עליהם גורלם והם מתייסרים בייסורי הגוף והנפש, נקל להם לצפות לביאת המשיח, שהרי הם מרגישים בלבם שלא יבוא קץ לייסוריהם עד שלא יבוא הגואל. אבל אלו שרואים ברכה והצלחה במעשי ידיהם והם ובני ביתם בריאים בגופם ובנפשם, קשה להם יותר להרגיש את הציפייה לישועה בלבם. ובכן מה היא העצה לאנשים אלו שירגישו את הציפייה לישועה בלבם?

אני רוצה שתאמינו בי שאני ה' אלוהיכם ואני עתיד לקבץ אתכם ולהושיעכם, וכן יושיענו ברחמינו שנית, כדכתיב (דברים ל) ושב וקבצך מכל העמים וגו'.

ביאור הדברים: מלבד הביאור הפשוט בדיבור "אנכי ה' אלוהיך" שהקב"ה הוא הממציא של כל הנבראים ושהוא מנהיג את עולמו לבדו, עוד כלול בדיבור זה שהתכלית של הנבראים היא להכיר בכך, כי על-ידי שהם מכירים בכך הם ממליכים את הקב"ה עליהם, ואף זה הוא מחובת הנבראים, שיידעו שתכליתם הוא להכיר בכך מפני שבכל פעם שהם מעלים בזיכרונם שהקב"ה ברא את העולם, הם מחיים בכך את הבריאה, וזהו כוונת המשך הדיבור "אשר הוצאתיך מארץ מצרים". הקב"ה אומר לנו: **לכך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, כדי לקרב אתכם אלי על מנת שתדעו שתכליתכם לזכור שאני הוא זה שברא את העולם ומנהיגו.**

ומעתה אומרים לו לאדם: תדע שהעולם כפי שהוא היום הוא חשוך מאוד ואתה בעצמך סובל מזה, ועיקר החשכות הוא ממה שאין בני האדם מכירים בכך שהקב"ה ברא את העולם ומנהיגו, וזהו השורש לכל המחלות הקשות ולכל הצרות הבאות לעולם, כי ללא האמונה ב"אנכי ה' אלוהיך" אין השפע יכול לבוא לעולם.

וכשיבין האדם שזה תלוי בזה, השפע תלוי באמונה כי אנכי ה' אלוהיך, ממילא יתחיל להוסיף בקיום מצוה זו, וככל שיוסיף בקיום מצוה זו, יבין שהסיבה שאין בני האדם מכירים במציאות זו ועוצרים מחמת כן את השפע, הוא מפני שהעולם חשוך, ואז יתעורר לבו לקוות אל ה' וייפתחו עיניו לצפות בכיליון עיניים לביאת המלך המשיח בידעו כי אז יכירו כל יושבי תבל שהקב"ה ברא את העולם ומנהלו בכל רגע

האדמו"ר מליובאוויטש זיע"א הביא כמה הוכחות ברורות מנוסח התפילה, שלא די באמונה פשוטה בביאת הגואל, אלא צריך לצפות בצפייה דרוכה בכל עת שיבוא. והנה כמה הוכחות לפנינו: "לישועתך קוינו כל היום ומצפים לישועה" - כל היום משמע מבוקר עד ערב. "ותחזינה עינינו בשוֹבך לציון ברחמים" - ותחזינה עינינו משמע כי אותן עיניים שכל-כך מצפות לראות את שוב ה' לציון, תזכינה לראות אותו בקרוב. "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" - מהרה פירושו ברגע זה ממש, כי אנו מצפים בכל רגע ורגע לדבר זה.

אמנם כן, מי שלא היה עסוק עד כה בכל זה, יקשה לו מאוד להתחיל להרגיל את עצמו בדבר, ואנו הלא חותרים בשיעור זה לקרב את הדבר כדי שתהיה הצפייה לישועה מנת חלקו של כל אחד ואחד, ובכך מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה?

שורש המצוה בדיבור אנכי ה' אלוהיך

אכן בכל הספרים שעוסקים בענין זה אנו רואים שעל האדם להטמיע את הצפייה לישועה במהלך המחשבה שלו ועל ידי כן יתעורר לבו לצפות לישועה, אך השאלה היא כיצד יטמיע אותה האדם במהלך הישועה שלו, והתשובה לכך מצאנו בדברי הסמ"ק, כי הנה הסמ"ק כתב שציפית לישועה כלול במצות אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, וזה לשונו (מצוה א): ובה תלוי מה שאמרו חכמים ששואלין לאדם לאחר מיתתו בשעת דינו צפית לישועה? והיכן כתיב מצוה זו, אלא שמע מינה בזה תלוי, שכשם שיש לנו להאמין שהוציאנו ממצרים דכתיב אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך וגומר, ועל כרחין מאחר שהוא דיבור, הכי קאמר, כשם שאני רוצה שתאמינו בי שאני הוצאתי אתכם, כך

תפילה לגאולה כבקשה לצרכים האישיים

ולפי זה נבין דבר נפלא, כי הנה אנו רואים שבתפילת שמונה עשרה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, אנו מבקשים ללא הרף להחשת הגאולה, והוא פלאי שהרי הברכות האמצעיות נועדו לבקש בהן על הצרכים האישיים. אכן האדמו"ר מליובאוויטש זיע"א כתב שמעיקר הדין היה האדם צריך לפרט את כל הצטרכויותיו בעת תפילתו כמו שכתב הרמב"ם שזה הוא עיקר התפילה, אלא שלפי שראו אנשי כנסת הגדולה שנתבלבלו שפת האנשים ואינם יודעים לבטא את הצטרכויותיהם, לכן תיקנו נוסח תפילה שבו נמצאים בקשת כל הדברים שהם כמו אבות לכל חפצי איש ואיש ולצרכי הציבור כולם. ודוגמא לכך הוא ברכת השנים, שאין נזכר בה כלל בקשה על הפרנסה, אך הבקשה על הפרנסה נכללת בה.

והנה אנו לפי מדרגתנו היינו מנסחים את התפילה באופן שונה. אמנם ברכת רפאנו היינו משאירים על מתכונתה, ברכת השנים היינו משאירים גם כן, אבל תחת הברכות "תקע בשופר" "השיבה שופטינו" ו"את צמח דוד" היינו מתקנים לבקש על שידוכים הגונים לבנינו ובנותינו, ועל נחת מילדנו, וכן הלאה כפי מה שדוחק על לבות בני הדור... מה לנו להתפלל בתפילת שמונה עשרה על ביאת הגאולה, וכי באו להכריח אותנו לקיים מצות ציפית לישועה דווקא באמצע התפילה?! ומדוע לא הכריחו אותנו באותה מידה לקיים מצוות אחרות?

אך התשובה היא על-פי האמור, כי בבואנו להתפלל על זיווגים הגונים ועל נחת מהילדים ועל כל הקשיים הפוקדים אותנו, אנו מבקשים מעומק לבנו: **אנא ה' תקע בשופר גדול לחרותנו, כי אז יבוא השפע הטוב לעולם וכל הקשיים ייעלמו כמו**

ורגע יבוא שפע רב לעולם ברוחניות ובנשמיות.

פתרון הקשיים על-ידי ביאת המלך המשיח

קיצור הדברים: כל עוד מצות אנכי ה' אלוֹקִיךְ אינה מושרשת בלב האדם, כאשר יתעוררו לו קשיים של ענייני רפואה ופרנסה וכיוצא באלו, יפנה אל אנשים בשר ודם לבוא לעזרתו. אך **כאשר מצות אנכי ה' אלוֹקִיךְ מושרשת בלבו, יבין האדם שכל הקשיים הנמצאים בעולם מקורם בחושך המונע מבני אדם לראות את האמת, ואז תחת אשר יפנה לרהבים ושטי כזב, ירים את עיניו לשמים ויזעק מר: אנא ה', עד מתי? קרב נא את הגאולה!**

לפעמים כששומעים מאן דהו מדבר על ביאת המשיח בעת צרה, נוטים לחשוב: עכשיו הוא נזכר בצורך לביאת המשיח - היכן היה עד כה? אבל **למען האמת זו היא הדרך האמיתית, כי זו היא העבודה המוטלת עלינו, להבין שכל צרה וכל קושי מקורו במה שעדיין לא בא המלך המשיח.** זה שבחור פלוני עדיין לא מצא את זיווגו, הוא מפני שהמשיח עדיין לא הגיע ואין השפע בא לעולם, וכשיבוא המלך המשיח ותהיה התגלות אלוקות באופן שלם לא יחסר שום דבר כי השפע ירד לעולם במלואו.

ונמצא לפי זה שדברי השבט מוסר והסמ"ק עולים בקנה אחד. השבט מוסר גילה לנו שכאשר יכיר האדם שיזכה לכל השלמויות ברוחניות ובגשמיות דווקא לאחר ביאת המשיח, יתעורר לבו ממילא לצפות לישועה. והסמ"ק גילה לנו שכדי להגיע להכרה זו, צריך האדם להעמיק בקיום מצות אנכי ה' אלוֹקִיךְ, כי אז יבין שירידת השפע לעולם תלויה בביאת המשיח.

הפרש, והיה לו לומר לא העולם הזה עולם הבא, העולם הזה יש בו רעות וטובות, העולם הבא אין בו רק טובות.

ואמר הוא המנוח ז"ל דכתיב (ישעיה יב, א) "אודך ה' כי אנפת בי", לפי שמעליון לא תצא הרעות ואין דבר רע בא מהקב"ה והכל הוא לטובה, ואפילו הפורעניות שבא על האדם אינו רעה אבל טובה לזכך אותו ולהכניע יצרו ולטהר הנשמה שתזכה לעולם שכולו טוב, אלא שהאדם בעולם הזה אינו מבין הדבר לאשורו ונדמה בעיניו כאילו הוא רעה, כמו החולה שעושיין לו תחבושת ויש לו יסורים והחולה השוטה צועק להסיר התחבושת, אבל החכם סובל בשמחה, וכן הוא יסורי הרשעים הם תחבושת. אמנם אחר מותו שרואה ומבין הטוב האמתי, וכמו כן לעתיד לבוא כשנוזה לזה במהרה, נאמר "ביום ההוא אודך כי אנפת בי", שנותן הודאה לשעבר על שנתאנף בו הקב"ה לפי שעה להטיבו באחריתו. וזהו כוונת המאמר כאן, בעולם הזה אומר על בשורות רעות דיין האמת, שסובר שזהו מצד מידת הדין, **ולעולם הבא כולו הטוב והמטיב**, פירוש **שיראה למפרע שכולו היה מידת טובה והיה לו לברך על הכל הטוב והמטיב**.

מבואר מדבריו שגם אם באמת לא יבואו כל הקשיים על סידורם, **אך הקשיים יפסיקו להטריד את בעליהם**, כי אדרבא יראו בחוש שכל אלו באים עליהם לטובתם ולהנאתם. ונמצא שבביאת המשיח, איך שלא יהיה ייוושעו כולם וייחלצו מכל מצוקותיהם, אלא שאין אנו יודעים באיזה אופן ובאיזו צורה.

ונמצאנו למדים שהדרך להטמיע במהלך מחשבתנו ועל ידי כן להשריש בלבנו את הציפייה לביאת המשיח, היא לכוון היטב בתפילת שמונה עשרה ערב ובוקר וצהריים, **ולהבין שבברכות אלו שאנו מבקשים על**

מאליהם. ראה נא בענייני וריבה ריבנו ומהר לגאלנו, את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, וכן הלאה, **כי כל אלו יביא את שלמותנו בכל העניינים הרוחניים והגשמיים**.

כאן בוודאי תתעורר השאלה מדוע אם כן תיקנו ברכות מיוחדות לרפואה ופרנסה ולא הסתמכו על הברכות המבקשות על הגאולה, והתשובה לכך שזה ברור שהיה להם לאנשי כנסת הגדולה עוד עניינים בתיקון נוסח התפילה, עניינים הנשגבים מבינתנו, אך שורש הדברים הוא כפי האמור, שבתפילה על ביאת הגואל כלולות כל הבקשות, כי כל הישועות והרפואות תלויות בגילוי האלוקות על פני תבל.

הישועה בביאת המשיח נשגבה מבינתנו

עוד תתעורר השאלה לשיטת ה**רמב"ם** שפוסק כשמואל שלא יהיה שום חילוק בין ימים אלו לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד, ומשמע ששאר הדברים המטרידים את כל אחד לא יבואו על סידורם. אולם לשאלה זו יש להביא את דברי ה**צ"ח** על מה דאיתא במסכת פסחים (ג, א): "אמר רבי אחא בר חנינא, לא כעולם הזה העולם הבא. העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת. לעולם הבא - כולו הטוב והמטיב."

כתב על זה הצ"ח: שמעתי בילדותי מהמנוח הרב החסיד המוכיח הגדול המפורסם **מוהר"ר אפרים רישר** זצלה"ה מגיד דק"ק בראד, פירוש המאמר הזה, שדקדק במה שאמר "לא כעולם הזה העולם הבא", הרי בעסק הברכה אין הפרש, שעל הטובות גם בעולם הזה מברך הטוב והמטיב, אלא שבעולם הזה יש גם רעות ולעולם הבא לא יהיה רע כלל, ואם כן אין בעסק הברכה

שם הוא, ולכן כשהאדם מדבק את מחשבתו בציפייה לגאולה, הוא גורם להמשיך הגאולה לזה העולם.

אולם בספר הקדוש 'מאור עינים' (פינחס) אנו מוצאים ביאור עמוק יותר לדבר זה, ואלו דבריו: **כדי לקיים כל מצוה ממצוות התורה בשלימות, צריך האדם לעורר תשוקה בלבו למצוה זו עד שירגיש חסרון בנפשו אם לא יקימנה**, ואז יבוא ויקיים את המצוה כדי למלא חסרון זה בנפשו, וכשיעשה כן יעשה בזה יחוד קוב"ה ושכינתיה.

והרי זה דומה למה שאמרו חז"ל (פסחים צט, ב) שאסור לאכול פת בערבי פסחים כדי שיאכל בלילה המצה לתיאבון, וכפי שפירש שם רשב"ם שזה משום הידור מצוה, והיינו מפני שכל שתשוקת האדם גדולה לאכילה, אפילו לאכילה הגשמית, נמצאת לאחר מכן האכילה ממלאת חסרון יותר גדול בנפשו, והרי היא נחשבת יותר כאכילה.

והנה מי שמעורר תשוקת הלב לקיים מצוות התורה, הוא אליהו הנביא זכור לטוב, ובלשון בעל מאור עיניים: **"שכל השתוקקות ישראל עובדי ה' לאביהם שבשמים הוא על ידי בחינת אליהו שהוא המבשר לכל דבר שהוא שלימות"**, ולכן נקרא אליהו מבשר הגאולה, משום שאין המלך המשיח יכול לגאול את ישראל מבלי שתתעורר בלבם קודם לכן התשוקה לכך, ומי שמעורר התשוקה הוא אליהו הנביא.

ביאת המשיח אינה דבר של מה בכך, אלא היא שלימות הממלאת את כל נפשות ישראל, וכדי שיוכל דבר זה להיעשות, מוכרחים בני ישראל לעורר את התשוקה בלבם ולהרגיש חסרון גדול בנפשם ממה שעדיין לא באה הגאולה, כי רק אז תוכל נפשם באמת להתמלאות מביאת המשיח,

ביאת הגאולה, אין אנו מבקשים על דבר רחוק שיתמלא, אלא על עצם חיינו שיבואו אל תיקונם וישיגו רפואת הנפש והגוף.

הציפייה לישועה מקרבת את הגאולה

והנה בספרים רבים מבואר, וכן הוא במדרשים, שבצמצם הציפייה לגאולה מקרב האדם את הגאולה. וכך פירש הגאון החיד"א ז"ל ברכת צמח דוד: את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך, ובאיזו זכות אנו באים לפניך לבקש זאת? **כי לישועתך קיוונו כל היום ומצפים לישועה, בזכות זה שציפינו לישועה.**

וזה לשון המדרש (ילקוט שמעוני איכה רמז תתצז): אמר יצחק לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, בני היכן הם? אמר לו נמסרו ביד צריהם כצאן לטבח... אמר יעקב לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, בני היכן הם? אמר לו: עין הרע שלטה בהם והגלו אותם לבלבל... אמרו לפניו: ריבונו של עולם, שמא אין חזרה לבנים?! אמר להם אל תאמרו כך! **יש דור שהוא מצפה למלכותו, מיד הם נגאלים.**

ועוד איתא במדרש (שוחר טוב מזמור מ): למנצח לדוד מזמור, קוה קייתי ה' ויט אלי וישמע שועתי. זהו שאמר הכתוב ואמר ביום ההוא הנה אלוקיני זה קויני לו ויושיענו (ישעיה כה, ט). אין ביד ישראל אלא שיקוו שיגאלם הקדוש ברוך הוא, בשכר קוה קייתי ה', דכתיב טוב ה' לקויו (איכה ג, כה)... קיוו ושוכו וקיוו... **אם עושין כן, הרי אתם נושעים.**

אין בן דוד בא עד שתתעורר התשוקה בלב

והנה הצדיקים ביארו טעם הדבר על-פי הכלל הידוע שבמקום שמחשבתו של אדם

המכונה 'אש מלפני ה', ואומר 'בקרבתם לפני ה' וימותו' **מחמת גודל הקירוב באש ההתלהבות והתשוקה נדבקה נשמתן באור הזר**, ואחר כך זכה פנחס שהוא אליהו אל אלו הנשמות, ולכך תמיד הוא היחוד והתשוקה שעל ידו יהיה היחוד השלם על ידי אליהו.

סוף דבר: בכל תפילה ותפילה שאנו מתפללים לביאת המשיח ולקירוב הגאולה, מלבד עצם כוח התפילה, הלא **אנו גם מעוררים על ידי תפילות אלו את הציפייה לישועה בלבנו, ואם כן אנו מקרבים את הגאולה בעצם ציפייה זו, כי ההשתוקקות בלב היא תנאי לביאת גואל צדק שיבוא במהרה בימינו אמן.**

וכיון שאליהו הנביא הוא המעורר התשוקה בלבם, לכן הוא נקרא המבשר הטוב.

תשוקת אליהו מתשוקת נדב ואביהוא

ומבאר בעל מאור עינים: והסיבה לזה שאליהו הוא המעורר התשוקה, הוא כי נודע כי פנחס שהוא אליהו זכה לנשמות של נדב ואביהוא בני אהרן, **ונודע שסיבת מיתתו היה על ידי השתוקקות רב בהתלהבות גדולה בעבודתו לבורא ברוך הוא עד שמחמת דביקתו באור בהיר וזך ותשוקה חזקה נפרדו נשמותיהן מגופן, וזהו שנאמר (ויקרא י, יב) ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה', לפני ה' דייקא, שנתקרבו מאוד בהתלהבות גדולה**

יום ראשון פרשת עקב י"א אב תשע"ז

מהות יום ט"ו באב ועבודתו

חמה ולא היו כורתין עצים למערכה לפי שאינן יבשין.

בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים

אכן לאחר כל התשובות עדיין קשה להבין מדוע החשיב התנא ליום זה כיום טוב הגדול משאר ימים טובים, כי כשלומדים טעמים אלו לפי פשוטם, מבינים רק למה להחשיב יום זה כאחד מן הימים המנויים במגילת תענית שהיה אסור להתענות ולהספיד בהם קודם שבטלה מגילת תענית, אך לא מעבר לזה.

מוטל עלינו להבין איזה טוד יש ביום זה עד שהוא נחשב ליום טוב גדול כל כך, ועוד מוטל עלינו להבין מדוע מצא לו התנא את יום הכיפורים לחבר ורע אשר נראה מזה שהוא דומה במהותו ליום קדוש זה.

וכן נצטרך להבין מה שאמר התנא בְּסִפְּרוֹ כיצד היו חוגגים שני ימים גדולים אלו: "בנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים, ומה היו אומרות? בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך, אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה, שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל..." כי לפי הפשטות אופן זה תמוה ביותר, וכבר נתקשו המפרשים היאך היה מותר לעשות כן, אך ביותר תמוה מה ראה התנא לספר לנו על כך, ואם טרח לספר לנו על כך, אין זה אלא שיש בזה טוד גדול.

עוד ידועה לשון הגמרא שם: מכאן ואילך, דמוסיף יוסיף, ודלא מוסיף יסיף, מאי יסיף? אמר רב יוסף: תקבריה אימיה. ופירש רש"י: מחמשה עשר באב ואילך, מי

לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב ויוה"כ

איתא במשנה סוף מסכת תענית (פ"ד מ"ח): "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו". גדול הוא חמשה עשר באב יותר מפסח סוכות ושבעות ועומד הוא בקנה אחד עם היום המקודש ביותר בשנה.

וכבר הקשו בגמרא (תענית ל, ב): בשלמא יום הכפורים משום דאית ביה סליחה ומחילה, יום שניתנו בו לוחות האחרונות. אלא חמשה עשר באב מאי היא? ואמרו כמה תשובות בדבר: התשובה הראשונה מפני שהוא יום שהותרו בו שבטים לבוא זה בזה, כי בדור הראשון נאסר על השבטים להתחתן זה בזה כדי שלא להעביר נחלה משבט לשבט, ובחמשה עשר באב הותר להם הדבר. התשובה השניה מפני שהוא יום שהותר בו שבט בנימין לבוא בקהל לאחר שאסרו אותו מלבוא בקהל משום מעשה דפילגש בגבעה. התשובה השלישית מפני שהוא יום שכלו בו מתי מדבר. התשובה הרביעית מפני שהוא יום שביטל בו הושע בן אלה פרוסדיות (שומרים) שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל. התשובה החמישית מפני שהוא יום שנתנו בו הרוגי ביתר לקבורה. והתשובה השישית מפני שהוא יום שפסקו בו מלכרות עצים למערכה, דתניא רבי אליעזר הגדול אומר מחמשה עשר באב ואילך תשש כוחה של

אם תעוררו את האהבה עד שתחפץ

מבאר בעל שם משמואל: מעתה יובן מדוע חשוב כל-כך להוסיף מעתה ואילך בלימוד התורה, עד שהפליגו החכמים כל-כך בשכר מי שיוסיף לילות על ימים בעסק התורה, ולהיפך בעונש מי שלא יוסיף, כי הלא ידועים דברי הרמב"ן (האמונה והבטחון פי"ט) **שכל אהבה הבאה לאדם צריכין להניחה בחפץ של מצוה, ועל כן כשמתעוררת ביום זה אהבה גדולה זו על-ידי יתרון האור מן החושך, מוכרחים להכניסה בחפץ, והחפץ הוא התגברות התורה.**

והנה לפי ביאור זה יתיישב הפלא ופלא גם מה שבא התנא להודיע לנו כי בשני ימים אלו בנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים ואומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך, כי כאמור קשה מאוד להבין דבר זה, וכן כתב בספר "נזיר שמשון"¹: כל ימי נצטערתי להבין היאך היה מותר לגרות יצר הרע באופן כזה ובפרט ביום הכיפורים שהוא היום המקודש בשנה. וביותר תמוה לפי מה שכתבו המפרשים² שמטעם זה תיקנו לקרות במנחה של יום הכיפורים בפרשת עריות כדי לעצור את החטא, ויקשה מה היה צריך כלל להתנהגות זו.

כנסת ישראל ובחור כארזים

אכן בתפארת ישראל (על המשנה שם) כתב פירוש נחמד המיישב קושיא זו הפלא ופלא ויבואר ביותר על-פי דברי בעל שם משמואל, ואלו דבריו: **בנות ירושלים** הכוונה לכנסת ישראל, בחור זה הקב"ה כפי שהוא מכונה בשיר השירים (ה, טו) "בחור כארזים". **בימים אלו שבהם אנו רוצים**

שמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף חיים על חייו, ומי שאינו מוסיף לעסוק בתורה בלילות, ימות בלא עתו ר"ל. ואף זה צריך ביאור.

יתרון האור מן החושך

והנה נתחיל בדברי קדשו של בעל "שם משמואל" (ואתחנן, תר"ע) מפני שהם קרובים ללבו של כל אחד ואחד, והנה דבריו: **הימים טובים נקראים ימים טובים מפני שהם ימים של קירבת אלוקים.** כל יום טוב מקרב את האיש הישראלי אל הש"ת בדרכו המיוחדת לו, חג הפסח בחירות הנפש שלו, חג הסוכות בשמחה שלו, חג השבועות בקבלת התורה. והנה ידוע שקירבה הבא לאחר זמן של ריחוק גדולה וניכרת בהרבה מסתם קירבה, והרי הוא דומה לאור המאיר לאחר החושך שיתרונו ניכר יותר מאור המאיר באופן תמידי.

והנה שני ימים טובים אלו, הם ימים טובים שבאים לאחר זמן שהיינו בו כביכול מרוחקים מהש"ת. יום הכיפורים בא לאחר ימי דין שהם בכחינת שמאל דוחה, ועל זה מפטירים בראש השנה (ירמיה לא, ג): מרחוק ה' נראה לי, וחמשה עשר באב בא לאחר הימים שהתאבלו בהם על החורבן, והיינו כביכול מרוחקים מהש"ת כמו שנאמר (ישעיה ו, יב) ורחק ה' את האדם, ונאמר (קהלת ג, ה) עת לרחוק. ונמצא שבשני ימים אלו מורגשת וניכרת קירבת האלוקים יותר מכל הימים טובים, ואם כן יהיה טעם היום טוב של חמשה עשר באב מה שיהיה, כיון שסוף סוף קירבת האלוקים שלו גדולה משאר הימים טובים, הרי הוא נחשב יחד עם יום כיפור לגדול מן השאר.

1. הערות על ששה סדרי משנה להגאון מהר"ר רבי יעקב שמשון שבתי סיניגאליא זצ"ל מרבני אנקונא שבאיטליא, מחבר כמה ספרים וביניהם נודע ספר שבת של מי עמ"ס שבת.
2. תוס' מגילה (לא, א) ד"ה במנחה. טו"ז או"ח תרכב ס"ק ד.

שכתבו, שבאמת פשטות המשנה היא שהיו בנות ירושלים ממש יוצאות ומדברות אל הבחורים, ולא תקשה כיצד עשו כן, כי **לרוב הקדושה ששרתה אז בירושלים עיר הקודש, לא שלט ביניהם יצר הרע**^ט, אלא שמכל מקום דברי התפארת ישראל אמתיים כי כפי הידוע **כל הנעשה למטה נעשה דוגמתו למעלה, וכיון שנהגו כן למטה בשני ימים אלו, היתה בוודאי כנסת ישראל מתרפקת אז על דודה ומדברת עמו ומחזקת את הקשר בו.**

סוף דבר: לאחר הגירושין שהיו בתשעה באב, וכמו שכתב הגה"ק **רבי צדוק הכהן מלובלין** זיע"א (פרי צדיק ערב יו"כ, אות א) שמטעם זה נכתבו כל אגדות החורבן במסכת גיטין דווקא, **חזרה כנסת ישראל וחזיקה את הקשר שלה עם הקב"ה בט"ו באב** ונעשה אז יחוד בין קודשא בריך הוא ושכינתיה.

הארת הלילות באור יום

וביתר עומק נוכל לבאר על-פי המבואר **בספרים הקדושים**^ז בזה הדרך: ישנם חדשים שהנהגה שלהם הוא הנהגה של רחמים וישנם חדשים שהנהגה שלהם הוא הנהגה של דין, וכמו שאפשר לראות מצירופי השמות של ראש חודש, שכל חודש שהצירוף שלו יוצא מפסוק בתורה כסדרו כדוגמת חודש ניסן שהשם שלו הוא י-ה-ו-ה היוצא מהפסוק (תהלים צו, יא) **י'שמחו ה'שמים ו'תגל ה'ארץ**, הרי זה מורה שהוא חודש של רחמים, וכל שהצירוף שלו יוצא מהפסוק למפרע, הרי זה מורה שהוא חודש של דין.

להתקרב בכל מאודנו אל השי"ת, אנו אומרים לו: בחרו שא נא עיניך מה אתה בורר לך, רוצה לומר איה אומה קדושה בעולם כאומה זו, **אל תתן עיניך בנוי, דאע"ג שחטאו לפניך תתן עיניך במשפחה, בניך בני בחוניך הם, בני אברהם יצחק ויעקב**, שקר החן של שאר האומות, הבל יופי שלהם, דאפילו כשעושין מצוות כוונתם רק להחניף לך, כי חסד לאומים חטאתם, אבל אשתך החלשה הקטנה, שהיא יראת ה', היא תתהלל, שעומדת היום לפניך ככלה מקושטה, ואומרת לאביה, הא קריבת נפשי קדמך (שבת פט, ב), היא היא תתהלל, **שגם כתמי חטאותיה הם היום לה לעדי ולתפארת, בעבור כי נתהפכו לזכיות.**

מי יתן ויאמרו דברי המשנה עם פירוש התפארת ישראל

והנה לפנינו דבריו המשובבים כל לב של הגאון **רבי ישראל וועלץ** זצ"ל^ח בספרו **"דברי ישראל"** (או"ח סי' קנט): דבריו אלו של בעל תפארת ישראל יוצאים מלב טהור ונכנסים ללב להלהיבו לאביו שבשמים ומקרבים את הגאולה. והוסיף שם: אמר ישראל העורך, אחר כל הדברים מי יתן שבני ישראל יאמרו כל יום לאחר תפילת שחרית בקול רם, משנה זו עם פירוש תפארת ישראל ככוונה עצומה, **ומובטח אני שיעוררו רחמי שמים להכריחו לשלוח לנו בקרב מבשר טוב**, ויתהפך תשעה באב לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

אכן הגם שבעל תפארת ישראל פירש כן את פשטות המשנה, ראיתי **בספרים אחרים**

ח. אבד"ק פעסט, מגדולי רבני הונגריה בדור האחרון ובסוף ימיו בשיכון הרבנים בעיר הקודש ירושלים תובב"א.

ט. ראה פרי צדיק לחמשה עשר באב אות ו'.

י. הובא בסה"ק 'באר מים חיים' פרשת בא (יב, א) בפסוק החדש הזה לכם ד"ה ואכן נודע לטועמי מעץ החיים.

מאחוריהם שפע גדול של רחמים אלא שבזה העולם אין הכלים נמצאים לקבלו כי כידוע אין דבר רע יורד מן השמים, אלא שלפעמים השפע הבא עליו הוא על-ידי דין כי באופן אחר אינו יכול לקבלו ולכן מגיע לו באופן כזה שנדמה לו כרע. וכשבאים וממתיקים את הדינים ומהפכים אותם לרחמים, השפע הגדול שהסתתר מאחורי הדינים בא לעולם בכל תקפו.

להאיר את החלקים החשובים

ולאחר שנודע לנו מהותו של יום חמשה עשר באב, נוכל להבין מזה מה היא העבודה המוטלת לנו ביום זה. והנה ראשית כל **מוטל עלינו לחזק הקשר עם אבינו שבשמים**, בחור כארזים, וזאת **על-ידי לימוד התורה, כי כשלומדים את התורה בקדושה וטהרה** וכדרך שלימדונו רבותינו צדיקי וקדושי החסידות, **מתאחדים עם הקב"ה**. וכפי המבואר ברש"י ענין מיוחד הוא להוסיף בלימוד התורה בלילות, וכל המוסיף בלימוד התורה בלילות, הרי הוא מוסיף חיים על חייו.

והנה הטעם הפשוט המבואר במפרשים מדוע יש להרבות בלימוד התורה דווקא בלילות, הוא מפני שבארץ ישראל וסביבותיה הלילות מתחילים להתארך מחמשה עשר באב ולא איברי לילה אלא לגירסא, וכן הוא המציאות שבלילות קל יותר לעסוק בתורה באין מפריע, ודבר זה נכון אפילו בימינו שלילה כיום יאיר, כי סוף סוף רוב החנויות נסגרים בשעות המאוחרות וכן בשעות המוקדמות של הבוקר עדיין כל הנושאים ונותנים נמים את שנתם.

אולם הפירוש העמוק יותר הוא שעל האדם להרבות בלימוד התורה בחלקים החשובים כלילה, וכפי שיום זה נחשב כיום

והנה חודשי תמוז ואב הם חודשים של דין כי שרו של עשו לקח אותם מיעקב כשנאבק בו, וכן מורה הצירוף של חודש אב שהוא הוי"ה ויוצא מהפסוק (דברים כז, ט) **"ה'סכת ו'שמע ישראל היום"**, ואולם **בזוהר הקדוש** (ח"ב דף עה, ב) כתב **שיעקב חזר והוציא את חציו השני של חודש אב משרו של עשו וגרם בכך שלא ישלטו בו הדינים**, וכן כתבו הספרים שאע"פ שנהגו להקפיד שלא לחתן בחיסור הלבנה, מכל מקום בחודש אב מחתנים דווקא בחציו השני מהאי טעמא.

וכן הוא בספר **"עבודת ישראל"** ובספר **"מאור ושמש"** שדבר זה ניכר גם מצירופו של חודש, כי רק חציו הראשון הולך למפרע **"הסכת ושמע"** ה"א ולאחריה וא"ו, אך חציו השני הולך כסדרו **"ישראל היום"**, יו"ד ולאחריה ה"א. ובספר **"קדושת לוי"** כתב שכן הוא מרומז גם משם החודש **"אב"** שהוא ראשי תיבות א'רור ב'רוך, כי חציו הראשון ארור וחציו השני ברוך.

ומבואר בספרים **הקדושים** שלא לחינם נקרא חציו השני של חודש זה ברוך, אלא שלפי שיעקב אבינו הוציא את גולו של עשו מידו, רוצה לומר שלקח את הימים שהיו במקורם חשובים והיפך אותם לימים מאירים, ממילא הם נעשו ברוכים.

דינים ממותקים גדולים מן הרחמים

ונמצא לפי זה שמלבד מה שנבאר מבעל **"שם משמאל"** שמטעם זה נקרא חמשה עשר באב יום טוב גדול משאר ימים טובים מפני שהוא בא לאחר הימים החשובים, הוא נקרא כן גם מפני שימים אלו עצמם היו בעיקרם חשובים והוארו, כי המתקת הדינים גדולה מן הרחמים בעיקרם, וכפי שמבואר הטעם בספרים, שכאשר הקב"ה שולח דינים מסתתר

ספרים, והוא שמחול זה עתיד להיות **בחללה של גיהנום**. ולא לחינם הביא הש"ס מאמר זה על משנה זו של חמשה עשר באב, אלא **להראות לנו שהמהפך חושך לאור ומבטל את שליטת הסטרא אחרא, פועל הרבה כל כך עד שהגיהנום נהפך לגן עדן, וכשדבר זה נעשה אפשר לראות את הקב"ה באופן נפלא מאוד.**

ודבר זה נראה בחוש אצל כל אחד לפי השגתו, שכאשר האדם משקיע מכווח ודמו **באותם חלקים החשוכים אצלו ומאיר אותם** ועושה מהם גן עדן שבתוך הגיהנום, הוא מרגיש אז **קירבה גדולה אל בוראו** עד שהוא מורה באצבע "הנה אלוקינו זה..." הוא ממשיך עליו באותה עת באופן פרטי את היום טוב של חמשה עשר באב אשר עליו נאמר: לא היו ימים טובים בישראל כחמשה עשר באב וכו'.

ויעשו כולם אגודה אחת

ועתה ניתנה ראש ונשובה אל הטעם האמור בגמרא מדוע נקרא יום זה **יום טוב**, כי בו ביום הותרו שבטים לבוא זה בזה, והנה מצאנו בזה שני מהלכים **בראשונים**, יש מהם שאמרו שביום זה נפטר האחרון שבדור המדבר וממילא הותרו השבטים לבוא זה בזה כי האיסור לא הוטל אלא על הדור הראשון, ויש מהם שאמרו שביום זה נתנו החכמים את לבם לדרוש מן הפסוק שאיסור הסבת נחלה לא נאמר אלא לדור הראשון בלבד.

ואיתא על מהלך זה השני בספר הקדוש **"תפארת שלמה" שהארת יום זה היא אשר גרמה להם להבין שמה שאסרה התורה לבוא זה בזה היה רק לדור הראשון. בתחילה סברו שרצון ה' היא שלא יתערבו כלל זה בזה, אלא ישמרו על ריחוק, אך ביום זה נפקחו עיניהם כי לא זה רצון ה',**

טוב הגדול משאר ימים טובים מפני שבו הפכו את הימים החשוכים למאירים, **כן יש בכל שנה ושנה להפוך מיום זה ואילך את האור לחושך ואת הלילה ליום.**

וזהו מהלך דברי המשנה והגמרא: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב ויום הכיפורים. מה היה בחמשה עשר באב? כמה וכמה דברים המנויים בגמרא. **ומה נעשה מאז ביום זה מדי שנה בשנה? נעשה זיווג גדול בין כנסת ישראל לאביהם שבשמים.** ומה היא העבודה המוטלת אז על בני ישראל? **להרבות בלימוד התורה בלילות, דהיינו להפוך את הלילות לימים ולהאירם באור התורה.**

כל אחד יש לו חלקים חשוכים, אם זה תכונות הנפש, אם זה מידות מגוננות, אם זה מצבים קשים. **חלקים אלו הם בבחינת לילה. יאיר אותם האדם ובוה יקיים את עבודת היום הגדול הזה ועבודת הימים הבאים לאחר מכן.**

עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בחלל הגיהנום

והנה בסוף מסכת **תענית** (לא, א) איתא: עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר (ישעיה כה, ט) ואמר ביום ההוא הנה אלוקינו זה קוינו לו ויושיענו, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתנו. וכפי הפשט הכוונה היא שתהיה להם לצדיקים השגה גדולה כל-כך עד שיוכלו לראות את הקב"ה ולהראות עליו באצבעו, מה שאין שייכת השגה זו בעולם הזה.

אולם הרמ"ע מפאנו ז"ל (עשרה מאמרות ח"ה פ"ה) כתב חידוש גדול עד מאוד והובא בספר הקדוש **"בית אהרן"** (פרשת וירא) בשם

במחול וכל אחד מראה באצבעו "זה ה' קיווינו לו", כלומר, לא כמו שחשבתי עד כה שרק אני עובד את ה' ורק דרכו של השבט שלי היא הדרך הנכונה, אלא כל השבטים הם שבטי י-ה וכולם עומדים בהיקף אחד, אין למעלה ואין למטה, אין ראש ואין סוף, כולם כאחד עובדים את ה' כל אחד בדרכו שלו ובאים אל התכלית. לא היו ימים טובים לישראל כאותו יום שבו הגיעו להשגה זו שכולם שווים בפני השי"ת וכולם עובדים אותו כאחד.

עד ליום חמשה עשר באב, היו ימי חושך והיו שהסתכלו על השבטים האחרים כאינם ראויים עד שסברו שהעבודה העיקרית היא להתרחק מהם כמטחוי קשת. אולם כיון שהאיר יום חמשה עשר באב בהארת העתיד לבוא, נתגלה להם שאין שום סתירה בין שבט לשבט, אלא אדרבה כולם עובדים את ה' זה בכה וזה בכה, ואם כן אדרבה יבואו ויתערבו ויינקו זה מזה.

וכאן יש להדגיש, שהמבין דבר זה יהיה לו קל יותר להישאר בשבטו ולא לחפש מקומות אחרים, כי בהבינו שדרכו של כל שבט סלולה אל פסגת ההר, יבין שגם שבטו עומדת בתוך המחול ולא ירצה לצאת מן המחול כדי שלא להפסיקה.

וכדי שימשיך מחול זה, מוטל על כל שבט להבין שאין שבטו גדול מהשבטים האחרים, כי רק כשכל השבטים משכילים להבין זאת, אזי אין אחד מהם נמצא למעלה מן השני ולא קרוב מן השני והרי הם כולם בחינת מחול שהוא בעיגול.

ארבעים יום קודם החתונה במלך הכבוד

ויש לסיים שהגם שיום טוב זה הוא בהסתר, שהרי לא נאסר במלאכה ואפילו המנהגים שהיו נוהגים בזמנים ביום זה אינם

ומה שציוה שלא להסב נחלה היה רק לדור המדבר מהטעם הכמוס, אבל מהדור השני והלאה, אדרבה ואדרבה, יבואו ויתערבו זה בזה ויאיר כל שבט באורו המיוחד לו את השבטים האחרים.

וכן הוא לגבי הטעם האחר המובא שם בגמרא שהותר שבט בנימין לבוא בקהל, וכלשון הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א (פרי צדיק לט"ו באב, אות ד): **בט"ו באב האיר הקדוש ברוך הוא עיניהם** להסנהדרי גדולה למצוא דרש מתיבת ממנו ולא מבנינו ועל ידי זה התירום לבוא בקהל בשלימות שיהיה נשלם קדושת השבט בתוך כלל ישראל, ומזה הרגישו שקדושת היום גרם להם להאיר עיניהם בבחינת הדעת שהוא האור מקיף, ועל ידי זה קבעוהו ליום טוב גדול עד שלא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכפורים.

לא היו ימים טובים לישראל כאות סמ"ך

ואכן בספרים הקדושים מבואר שביום זה, מלבד העבודה הגדולה שיש להאיר את החשכה, צריך גם להגביר את האחדות ולעשות הכל כאיש אחד בלב אחד כי אין הזיווג בין ישראל לאביהם שבשמים נעשה אלא באחדות, וכפי שאנו רואים שביום זה הותרו שבטים לבוא זה בזה והותר שבט בנימין לבוא בקהל כדי שיהיו כל בני ישראל מאוחדים.

וכן איתא בספר הקדוש "אוהב ישראל" ובעוד מספרי הצדיקים: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב, באב זהו אותיות האל"ף ביי"ת. לא היו ימים טובים לישראל כאות החמשה עשר שבאותיות האל"ף ביי"ת, והיינו האות סמ"ך, כי האות סמ"ך עגולה כמחול. יופיו והדרתו של יום טוב הוא כאשר כל בני ישראל עומדים

ונתהווה החיתון לעורר היחוד הקדוש אשר ישראל עלו במחשבה, ועל ידי עליית מחשבתם כביכול נתהווה בריאת עולם.

ובספר הקדוש **"מאור ושמש"** איתא שכפי שאין לבוא בפתע פתאום מחדר חשוך לחדר שמאיר בו אור גדול בפתע פתאום כדי שלא תינזק הראייה, כן אין לבוא אל קדושת ימי תשרי מיד מהימים החשוכים שהיו בתחילת חודש אב, ועל כן מתחילים להאיר מעט מעט, **והארה זו מתחילה בחמשה עשר באב ומאז היא הולכת וגוברת עד לימי תשרי הבאים עלינו לטובה.** ונמצא שכאשר ננצל יום חמשה עשר באב כיאות בלימוד התורה ובאחדות, נבוא בע"ה אל הימים הקדושים בשמחה ובאחדות ובכל מה שצריך כדי להתקרב אל ה'.

נוהגים היום, עם כל זאת את הפנימיות של יום זה יכול כל אחד להשיג. וכבר אמר הרה"ק בעל **"בני יששכר"** זיע"א כי למ"ד בתשרי נברא העולם, דהיינו שבכ"ה באלול התחיל בריאת העולם ובראש השנה נברא האדם, נמצא שבט"ו באב כבר יצאה הבת קול שאמרה בת פלוני לפלוני.

ובלשונו הקדוש: הנה אמרו **רז"ל** (סוטה ב, א) ארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזין ברקיע בת פלוני לפלוני, וכדוגמא הלזו ארבעים יום קודם כ"ה אלול הוא זמן שלפנינו ט"ו באב ישראל עלו במחשבה להתחתן במלך הכבוד, על כן יום שהותרו שבטים להתחתן זה בזה וגם יום שהותר שבט בנימין להתחתן היה דוקא ביום הזה (כי הזמן גורם מבראשית, הבן), וכמו כן תקנו בכל שנה בנות ישראל יוצאות במחול משחקים ומי שאין לו אשה יפנה לשם

יום רביעי פרשת דברים ו' מנ"א תשפ"ב

ריפוי חולאי הנפש והבאת הגאולה על-ידי לימוד התורה בכוונה נכונה

דירתה, והארץ כולה היתה מאירה מכבודו, ובה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה והיה המשכן אחד.

לפני שנמשיך בהערכת לשונו, נבאר: **הקב"ה ברא את העולם הגשמי במטרה שאנו נמלא אותו אור ויאיר, בדומה לכלי ריקן שתכליתו למלאות בו יין ושמן. והדרך למלא את העולם באור היא על-ידי שעוסקים בלימוד התורה בגישה זו. עצם זה שהאדם יודע ומכיר בחשיבות התורה, גורם לכך שילמד בכוונה שאור התורה יבוא לזה העולם, וכך יואר ויתקדש. לפיכך נתן לנו הקב"ה את התורה ולפיכך צוה אותנו לעסוק בה. כשהאדם יושב והוגה בתורה שעה אחת, הוא ממשיך קדושה לזה העולם, וזה משנה את מהותו וגורם לו להתנתק מתאוות העוה"ז, אך זאת בתנאי שהוא לומד בכוונה זו.**

והנה המשך לשון הב"ח: אבל עתה שעברו חוק זה, שלא עסקו בתורה כי אם לצורך הדברים הגשמיים להנאתם, לידע הדינים לצורך משא ומתן, גם להתגאות להראות חכמתם, ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ כדי שתעלה נשמתם למדרגה גדולה אחרי מיתתם, הנה בזה עשו פירוד ננסתלקה השכינה מן הארץ ועלתה לה למעלה, והארץ נשארה בגשמיותה בלי קדושה, וזה היה גורם חורבנה ואבידתה.

שאין מברכין בתורה תחילה

שנינו במסכת נדרים (פא, א): אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב (ירמיה ט, יא): מי האיש החכם ויבן את זאת [ויגידה על מה אבדה הארץ]. דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב (שם יב): ויאמר ה' על עזבם את תורתי [ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה], היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה! אמר רב יהודה אמר רב: **שאין מברכין בתורה תחילה. ועוד איתא שם: מפני מה אין מצויין תלמידי חכמים לצאת תלמידי חכמים מבניהן? רבינא אומר: שאין מברכין בתורה תחילה.**

וכתב הב"ח (או"ח סי' מז): איכא לתמוה טובא למה יצא כזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורם כזה על שלא בירכו בתורה תחילה שהוא לכאורה עבירה קלה, ונראה דכוונתו יתברך מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתינו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה, ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתינו וגופינו ברמ"ח איברים וש"ס גידין ברמ"ח מצוות עשה וש"ס לא תעשה שבתורה, ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת, היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך, שהיתה השכינה ממש בקרבם, כי היכל ה' המה, ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת

שיאמרו לו כמה הוא טוב ונפלא. למה? כי **נשפע עליו חיות ממקום אמייתי והוא חי עם הרבוננו של עולם**. מה שאין כן אם האדם אינו לומד באופן זה, שאע"פ שהוא קובע עתים, אין הוא מגיע לסיפוק זה. לכן יצטרך תמיד שאחרים יידעו שהוא לומד, ויחפש בכל עת דברים מבחוץ שיחווהו, כי הגם שהשתמש עם הכלי, לא מילא אותו בדבר הנכון.

אכן כשהאדם לומד באופן הנכון כדברי הב"ח, הוא זוכה לגאולה, והרי הוא יונק מקדושת בית המקדש ומקדושת ארץ ישראל. וצריך לזכור שאין זו מדרגה השייכת רק לעובדים, אלא זה שייך לכל יהודי האומר ברכת התורה ומתיישב ללמוד בגישה זו. קודם ברכת התורה הוא מהרהר בתשובה, ומבין שצריך לומר אותה עם כל ההתלהבות. האמת שלפעמים האדם עדיין לא התעורר לגמרי בעת אמירת ברכת התורה, ולא טוב הוא, כי ברכת התורה משפיעה על הגישה אל הלימוד, כאמור. אך כל ערום יעשה בדעת לומר ברכת התורה כשהוא רענן וכבר הסיר את קורי השינה מעפעפיו, ואז **יתיישב ללמוד במטרה אחת, כדי שתיכנס בו קדושה וכדי שהתורה תשנה אותו ותעשה אותו לאיש אחר**, בפנימיות ולא בחצונית. כלומר לא כדי שיוכל לומר כמה הוא לומד ועל מה הוא נבחן וכדי להפגין ידיעותיו בתורה בפלפול ומשא ומתן. זה אינו נקרא איש אחר. בדברי הב"ח הלא ראינו שאפילו הלומד כדי לדעת את הדינים, אינו לומד בגישה הנכונה, כי אף זה אינה התכלית. וסיבת הדבר, כי ידיעת ההלכות היא רק בשביל לדעת איך להתנהג בעולם הגשמי, אך רצון ה' שהאדם יתעלה ויתנשא ויתהפך לאיש אחר, עד שדברים אחרים ילווהו, דברים אחרים יעניינו אותו, ודברים אחרים יתנו לו חיות.

מתוך שלא לשמה בא לשמה

מבאר שם הב"ח שזהו אחד מעיקרי הסיבות באמירת ברכת התורה, **להזכיר לנו שאנו באים ללמוד בכוונה זו, היינו כדי שנהיה יודעי שמו**. אנו מזכירים לעצמנו שהתכלית אינה רק לדעת את הדינים ולא שנוכל לבחון בע"פ על פרקי משניות. **כל אלה אמצעים הם, והתכלית היא להתקדש בקדושת התורה**, ולתכלית זו מוכרח האדם להגיע, כי אם אינו מגיע, דומה הוא למי שנוסע על הכביש שלוש שעות ובסוף אינו מגיע למחוז חפצו, שמתברר שכל נסיעתו היתה לריק. ואע"פ שאמרו **חז"ל** (פסחים ג, ב) "לעולם ילמד אדם שלא לשמה", זהו רק כי מתוך שלא לשמה בא לשמה. **הוא אומר: בוודאי נותנים לו לנסוע על הכביש הארוך, אך זאת בתנאי שהוא יודע שבסוף הכביש יגיע אל התכלית. אם נסע ונסע ולעולם לא הגיע, זה כואב מאוד כי כל הנסיעה היתה לריק. ומציאות זו גורמת חורבן לעולם, כי אין העולם יכול להתקיים בלימוד תורה כזה**^א.

אכן ידוע שהצדיקים היו משננים הרבה את דברי הב"ח ומניחים אותם נר לרגליהם לזכור תמיד בשביל מה לומדים תורה, ובפרט הדבר נוגע בתקופה זו מאחר שחז"ל גילו לנו שהקב"ה בעצמו העיד שבעבור זה חרבה הארץ.

אנן סהדי

ונבאר יותר: **כשהאדם אינו מקבל חיות, אינו יכול לחיות, וכשהוא מקבל חיות, אזי הוא חי חיים אמייתיים, חיים המחוברים אל ה'** והנה הדבר נראה בחוש **שכאשר האדם לומד באופן זה, הוא מתחיל לינוק חיות ממקום אחר, ואינו זקוק לדברי הכל שיתמכו בו, ואינו זקוק בכל עת לאנשים**

והפירוש פשוט, כי הנה כשנשאל מה זה בית המקדש, נשיב שהוא מקום שבו מתחברים האורות העליונים עם העולם התחתון. בונים בית לה' על-ידי מסירות נפש, כאשר כל אחד מוריד מעליו את תכשיתיו ומביא נדבה לה', וכן כל אחד מביא מכל אשר לו, זהב תכלת וארגמן וכו', ולאחר שבונים את הבית, באים לשם ומרהרים בתשובה ומתקרבים אל ה'. וכיון שהבית נבנה בתחילה לשם כך וממשיך לשמש בשביל מטרה זו, האורות העליונים מאירים שם הגם שהוא מקום גשמי. וזוהי התכלית כי רצה הקב"ה שתהיה לו דירה בתחתונים. ומעתה אם ייחדו בני ישראל מקום כזה, הגם שהם נמצאים בחו"ל ובגלות, יצליחו לפעול במעשיהם מעין זה, וזוהי גאולה.

וממשיך שם: וזהו גם כן ענין המשכן שזכו בני ישראל אחר קבלת התורה, היינו שנמשכה קדושת בית המקדש למשכן בחו"ל, להורות שעל-ידי התורה זוכים אפילו בחו"ל. ולכן מסר יעקב אבינו הקרשים לבניו, כדי לעשות להם הכנה לדורות, שבכל גלויותיהם ובכל מקום שיהיו, יוכלו להמשיך קדושה זו.

כולנו יודעי שמך

כן ידוע שאצל הצדיקים יש קדושת ארץ ישראל כי אין מקומם מגושם ואין בו משום טומאת ארץ העמים, אך כאן למדנו שכמו **כן יכול כל יהודי בכל מקום שהוא נמצא להמשיך אצלו קדושה כזו, ואז הוא זוכה לגאולה ולניסים ברוחניות ובגשמיות.** אך תנאי קודם למעשה שילמד באופן האמור, היינו בתכלית להיות מיודעי שמו, כפי שמתפללים בברכת התורה, "ונהיה אנחנו וצאצאנו וכו' כולנו יודעי שמך". כשאנחנו

וכשילמד באופן זה, התורה באמת תשפיע עליו להיות בן חורין אמיתי.

ואהי להם למקדש מעט

וראיתי מאמר קודש מהרה"ק רבי ישכר **דוב מבעלזא** זיע"א על הפסוק (דברים א, ו) "ה' אלוקינו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה", שם הוא מבאר שהקב"ה נתן את התורה בחו"ל דייקא ולא בארץ ישראל, להורות בזה שהלומד תורה באופן הנכון, זוכה לכל הקדושות אפילו במדבר העמים. כלומר, אפילו שהוא נמצא במקום מלא קליפות, כידוע על-פי סוד שהמדבר הוא מקום נמוך מאוד², מקום שאינו מיושב, מלא בקליפות, ונקרא המדבר הגדול והנורא. כך אנו צריכים לצייר במוחנו שהקב"ה נתן את התורה במקום נמוך מאוד. איננו מסתכלים על זה כך. להיפך, אנו אומרים לעצמנו: אם היה אפשר להעתיק את הישיבה למדבר ונקים שם פנימייה כדי שלא נצטרך לצאת משם אף פעם, הלא זה היה נפלא מאוד. אבל על-פי סוד אינו כן. התורה ניתנה במקום הנמוך ביותר. ולכן בחר הקב"ה מקום זה דווקא לנתינת התורה, ללמדנו שכאשר האדם יביא את אור התורה אפילו במקום נמוך כזה, התורה תעלה את המקום עד לשמי השמים.

ואמר שם בלשונו: וכן מצינו גם שבכוח התורה הקדושה בני ישראל זוכים לקדושת בית המקדש בחו"ל אפילו בעת הגלות. כמו שאמרו רבותינו (מגילה כט, א): ואהי להם למקדש מעט (יחזקאל יא, טז), אמר רבי יצחק: אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל. מבואר שם שכל מקום שנקבע להתקרב אל ה' בתורה ותפילה, אפילו בגלות ובחו"ל, נמשכת לשם מעין קדושת בית המקדש.

בלימודו אור זה, וכשעוד אחד יעשה כך ועוד אחד ועוד אחד, אז תבוא הגאולה.

הן כך דיבר **האוו"ח הק'** שמשו רבינו אינו חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה. ופירוש הדבר, כי אנו בעצמנו צריכים לזכות לאור הגאולה, ואיך זוכים לגאולה? **על-ידי שמביאים את אלקותו יתברך לתחתונים**, והדרך הטובה ביותר להביאו היא **על-ידי התורה. יחזור אם כן האדם בתשובה קודם שמתיישב ללמוד, יאמר ברכת התורה בהתלהבות ובשמחה, וכך ייגש אל הלימוד עם הכוונה הנכונה ויביא כגאולה לו ולעמו**.³

גודל ההערכה כפי הכרת התועלת

קעת נדבר בשפה יותר פשוטה ונבוא אל הנקודה. **כשאדם מבין שיש לו תועלת מהתורה, זה גורם לו להעריכה יותר.** ואף

זוכים להיות יודעי שמו, אז אנו זוכים להיות "לומדי תורתו לשמה". אבל אם הגישה אל הלימוד היא להספיק כמה שיותר ולהצליח במבחנים, הגם שילמד רבע שעה מוסר ביום, לא יכוון במשך שעות לימודו להיות מיודעי שמו. אולי כשיתפלל יכוון להיות מיודעי שמו, אולי כשהוא אומר תהלים, אולי בשבת, אבל כשיעסוק בלימוד הרגיל ויפלפל בפלפולא של תורה, יחשוב רק להספיק ולהבחן ולא להיות מיודעי שמו, ולימוד כזה אינו יכול להמשיך קדושת בית המקדש.

נוכל לראות בחוש שלימוד כזה לא יביא את הלומד לידי ענוה ולא ישקיט את תאוותיו ולא יעקור ממנו את המידות הרעות, כי כדי שאלה יקרו, צריך לסיוע מלמעלה. ולכן צריך האדם לשנות את הגישה אל הלימוד, ורק אז יוכל להמשיך

יג. בספר "דברי אמת" לה'חזקה' מלובלין זיע"א מובא שהטעם שהרבו אצל חסידים בעשיית סיומים בתשעת הימים, כי היות שהפגם היה בתורה, גם התיקון צריך להיות בתורה, וכשעושים סעודת סיום מחזקים בדעתנו את ההערכה לתורה. הרי כל הפגם היה מה שלא הבינו את גודל מעלת התורה וקדושתה. והדרך הנכונה בזה היא שגיגע האדם בעת הסיום לשמחת התורה.

ניזכר נא ביום שמחת תורה, אז רוקדים שעות ארוכות עם ספר התורה ואין איש צריך לאכול ולשתות. כל אחד בתורו כשרוקד עם ספר התורה בידי, מתאחד עם הרבוננו של עולם, כמבואר בספרים הקדושים. בשמחת תורה מבינים בני ישראל כמה התורה קדושה. הם מתרוממים אז טפח וטפחיים מעל הקרקע, ומגיע הדברים לידי כך, שבמוצאי היום אינם רוצים לחזור לעולם הגשמי. להתייחסות כזאת התכוון הב"ח. הכנסו לבתי הכנסת ביום שמחת תורה ותבינו למה הב"ח התכוון. מתייחסים אז בחביבות גדולה כל-כך אל התורה, כי **מבינים שזהו קרבנתו אל ה', מבינים שזהו המפתח לחיות חיים יותר נעלים.** ולכן יש ביום זה מחילת עוונות, וכן דיברו הצדיקים בענין גודל השפע שיורד לעולם ביום זה, אשר לכן מתחילים אז להזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם, כי אפילו שפע גשמי מתחיל לרדת אז. וכל-כך למה? כי **כשלומים תורה באופן זה, מביאים שכנה לתחתונים. כשהאדם רוקד עם התורה באופן זה, הוא מביא את התורה לעולם הזה פשוטו כמשמעו. ההערכה לתורה באה מההבנה כמה קדושה היא התורה. על זה אנו מדברים.**

לשמחת סיום יש את הכח לדבר זה. הן כך אמר המהרש"ל שמעיקר הדין היה צריך לומר שהשמחה במעונו בסעודת סיום, שהרי מדברים אז בענין היחוד הגדול שנעשה כשמחים עם התורה. האדם לא סתם לומד, אלא מתאחד עם התורה על-ידי שהוא שמח בה בהבינו שהיא מזככת אותו ומגביהתו, והרי זו שמחה של מצוה אמיתית.

ובכן כשלומים בתשעת הימים, הלא צריכים להתחזק שוב ביסוד דברי הב"ח, ואחת מהדרכים להתחזק בזה, הוא כאשר מסיימים מסכתא ומבינים שזה מוכיח על סייעתא דשמיא, כי הס"מ אינו אוהב סיום מסכתא, אינו אוהב שזה ייטמע בדם האדם, אינו אוהב שזה ייעשה קניינו של אדם. הוא רוצה שזה רק יעבור במוח ויחלוף.

ושמונים שקלים, הרב יעשה לך את הסגולה ביחידות, ואם תשלם חמש מאות, הוא יעשה לך אותה במנין עשרה", והאדם בוחר במחיר היקר, כי כך עובד מוחו של אדם, כשהוא מבין שיש בדבר תועלת, הוא הולך צעד אחד קדימה. המוח מחשב: "היות שהסגולה מועילה, כדאי לי לעשותה באופן יותר נכון כדי שתועיל יותר..."

אם אין האדם מרגיש את התועלת שבלימוד התורה, לא משנה לו אם הוא לומד באופן זה או באופן אחר, כן הלך למקוה, לא הלך למקוה, כן חזר בתשובה קודם, לא חזר בתשובה. הוא לומד, מה זה משנה איך? כתוב **בספרים** שיש להרהר בתשובה קודם הלימוד. מה זה קשור אלי? אבל אם האדם רואה שהתורה מביאה לו תועלת, ממילא הוא רוצה ללמוד אותה באופן הנכון והמועיל ביותר, וזה גורם לו לברך על התורה תחילה, דהיינו להעריך את התורה כמו שצריך, וכשהוא שומע שהאומר ברכת התורה בכוונה, לומד יותר טוב, הוא מתחיל לומר ברכת התורה בכוונה, כי הוא מבקש בכל עת איך ומה לעשות כדי שהתורה תועיל לו יותר.

רפאות תהי לשרך

הנה **במסכת עירובין** (נד, א) שנינו: חש בראשו - יעסוק בתורה, שנאמר כי ליות חן הם לראשך. חש בגרונו - יעסוק בתורה, שנאמר וענקים לגרורותיך. חש במעיו - יעסוק בתורה, שנאמר רפאות תהי לשרך. חש בעצמותיו - יעסוק בתורה, שנאמר ושקוי לעצמותיך. חש בכל גופו - יעסוק בתורה, שנאמר ולכל בשרו מרפא. אמר רב יהודה ברבי חייא: בא וראה, שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם. מדת בשר ודם, אדם נותן סם לחיבורו - לזה יפה ולזה קשה. אבל הקב"ה אינו כן, נתן תורה לישראל - סם חיים לכל גופו, שנאמר ולכל בשרו מרפא.

אם האדם רחוק עדיין וסבור שהתורה מועילה לו להרגיש סיפוק ושאחרים יעריכוהו מפני שהוא לומד, גם כן טוב הוא, כי יתחיל משם ויתקדם הלאה מתוך הבנה שאינו רוצה להשאיר רק עם סיפוק והערכה מאחרים, אלא הוא רוצה את התנהגות התורה, הוא רוצה שהתורה תנשאהו ותגביהו למעלה רום.

עלינו להבין שההערכה אל התורה הולכת ומתפתחת עם הבנת תועלתה.

כשהאדם רק שומע שכתוב בזה"ק שהתורה היא כך וכך, זה נכנס לאזנו האחת ואין בטוח שמחר יזכרנו וזשה יביאנו לידי התפעלות, כי לא התחבר לדברי הזהור, הוא רק קיבל ידיעה שהתורה נעלית מכל דבר. אבל אם היתה לו תועלת מהתורה, אם ראה שהתורה הגינה עליו פעם אחת, ירצה עכשיו ללמוד שוב ויבקש לדעת איך ללמוד יותר נכון.

והייתם לי סגולה מכל העמים

אפשר לראות בנוגע לסגולות איך בני אדם מבקשים לעשותן באופן המועיל ביותר. למשל, בענין הסרת עין הרע. אומרים לאדם שאפשר לעשותה דרך הטלפון, ואם משלמים יותר, אפשר לעמוד שם בשעת מעשה, ואם משלמים עוד, אפשר להוסיף גם יציקת עופרת, נוכל לראות איך האדם יוצא מגדרו ומוכן לשלם ככל אשר ישיתו עליו ובלבד שהדבר ייעשה לו באופן המועיל ביותר. ולמה הוא כך? כי אם הסגולה מועילה, רצונו לעשותה באופן היותר מועיל. הוא מתקשר לחיבורו ושואל: "אמור לי בדיוק איך עושים אותה? איזה פסוק אומרים תחילה, זה או זה?". הוא מבקש לקיימה באופן השלם ביותר משום שהוא מאמין בתועלתה וסבור שאם יעשנה באופן יותר טוב, היא תועיל לו יותר. אומרים לו לאדם: "אם תשלם מאה

חש בכני מעיו יעסוק בתורה שנאמר רפאות תהי לשרך, פירוש **בני מעיו שבהם לב וכבד אשר הם כוחות התאווה והקנאה**, וגם כן **התורה רפואה לחולי הנפש הזה**. ואחר כך אמר **חש בעצמותיו** יעסוק בתורה, **העצמות הם כלים שעל ידיהם המעשה**, כי הבשר בלבד אין פועל המעשה, אבל המעשה אשר יעשה על ידי העצמות שהם קשים וחזקים, על ידם המעשה, והתורה גם כן רפואה לחולי הנפש הזה.

האדם צריך להאמין באמונה פשוטה שכאשר הוא מתדבק למהלך החיים של התורה, עוד קצת ועוד קצת, במשך כל החיים, **הרי הוא מרפא את כל החולאים האלה**. כשהאדם חי נכונה, הרי הוא מוצא איזה מאמר חז"ל שעוזר לו לגבי דיבורים אסורים, ומאמר זה מלווה אותו ונותן לו כח ומשנה אותו. זה נקרא חש בגרונו יעסוק בתורה. כשהאדם מוצא את עצמו מנהל מחלוקת, הוא כאוב, הוא מבולבל, הוא שבור ברוחו. זה נקרא שהוא חש. משהו כואב לו. **אם יתדבק בתורה הקדושה, התורה תראה לו היכן הוא טועה**, כמו שכתוב **בזוה"ק** (פרשת ויקרא). אתה איזה תענוג הוא זה? זה התענוג הגדול ביותר בעוה"ז. אנשים סובלים מבעיות ומתמצים עצמם שלכולם יש בעיות. ולמעשה, הם מנהלים מחלוקות שלמות. וזה לא רק המחלוקת, אלא גם כל מה שמאחוריה, הכעס, הקנאה והתאוה. והם מכלים את ימיהם בעבור כך, הם מאבדים את הנאתם בעולם, הם מפסידים את משפחתם.

אכן לפעמים הנסיון קשה מאוד, מדובר בירושה והוא בטוח שפלוני עשה לו עוול והפסיד בגללו סכום גדול. סוף כל סוף הוא חש. משהו כואב לך מאוד מאוד. הסתכל על עצמך. אתה כאב אחד גדול. "נכון, בגלל פלוני..." אבל אתה, אתה כאוב עכשיו. עזוב את פלוני. אתה כאוב, הסתכל על עצמך.

מה הכוונה בזה כדי שנוכל לחיות עם מאמר זה? הנה **המהר"ל בנתיבות עולם** (נתיב התורה פרק א) מפרש מאמר זה באופן נפלא מאוד. הוא כותב שם **שכפי שהתורה מועילה לכל חולאי הגוף, כך היא מועילה לכל חולאי הנפש. היא מרפאת את כל מחלות הנפש ומחזירה את הנפש אל סדרה ההגון.**

עץ חיים היא למחזיקים בה

אנשים הולכים למומחים ולמומחים יותר גדולים, הכל רק מפני שאינם מצליחים למצוא את הדרך ללמוד את התורה באופן שתספק להם רפואה. אין כוונתנו לשלול הליכה למומחים. כוונתנו להציג את האמת. לכל בעיה נפשית יש עצה ופתרון בתורה. כך הוא בפסוק, וכך אומרים לנו חז"ל, והכל מבאר המהר"ל באריכות. בתורה כתוב מפורש מה שורש כל אחד מחולאי הנפש, והתורה מעניקה לכל אחד מהם פתרון. הכל כתוב בתורה, אך יתכן שיצטרך האדם רב שילמדנו.

מבאר המהר"ל: **החש בראשו היינו מי שיש לו חסרון בשכלו ובמחשבתו**. אכן זהו 'חש בראשו' האמיתי. הנה יש שהילד מתלונן על כאב ראש. ההורים מתחילים לחשוש שמא יש לו איזו מחלה קשה, ואז מתברר להם שקיבל מכה, ומיד נרגעים, כי מבינים שאין המדובר בכאב ראש אמיתי שמגלה על מחלה פנימית, כי אם במכה חיצונית הגורמת לכאב חולף. באותה מידה כשדנים על-פי האמת, מבינים שכאב ראש אמיתי, אינו כזה שנובע ממה שהאדם לא ישן או מפני שאכל איזה מאכל שאינו טוב, אלא כזה שנובע ממחשבות חולות, והתורה מרפאת אותו.

המהר"ל ממשיך לבאר: ואמר **חש בגרונו**, יעסוק בתורה, נגד **הדיבור שהוא בגרון**, וגם **התורה רפואה לחולי הזה**. ואמר עוד

שיכבדוהו בקבלת שבת ולא כבדוהו, וכעת מצא בעל חוב לגבות את חובו. מה אתה צועק? מה אתה משתולל? משהו כואב לך. אכן התורה מגלה לך מה כואב לך ומרפא אותך. אותיותיה מאירות - מדובר בקנאה. מזל טוב. זה סך הכל קנאה. האדם מתהלך כאוב על פלוני שאינו ירא שמים. אולי אתה צודק, אבל למה אתה כאוב כל-כך... זה במחשבתו, זה בגרונו, ופעמים הרבה זה בבני מעיו, פשוטו כמשמעו, יש לו שקים של טענות על בני אדם.

הדברים האלה מחריבים את האדם וגורמים לו להתהלך שבור ורצוף. אכן התורה יכולה לרפא את האדם. אתה יודע מה הפירוש לרפא?! **איננו יכולים לתאר באיזו שמחה יחיה האדם אם התורה תרפאהו.** צדיקים נשארו שמחים במצבים הקשים ביותר. הם לא העמידו פנים. הם באמת היו שמחים. כידוע המעשה עם הרבי ר' זושא שבאו לשאול אותו כיצד מקיימים חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, והשיב: "איני יודע, אין לי שום רעה. טוב לי". באמת היה לו טוב.

המהר"ל מסביר שאם רבי יהושע בן לוי אומר זאת, כך הוא, ואף המציאות מעידה על כך. החש בראשו האמיתי הוא מי שיש לו ראש עקום, וכשמגיע לדברים מסוימים, הוא פשוט מדבר שטויות, הוא לא מדברים לעניין. אם רק יתיישב ללמוד באופן הנכון כדברי הב"ח, תראה שנפשו מבריאה והוא מפסיק לדבר שטויות. מפלאי הבריאה הוא, ואין זה מהדברים שצריך בשבילם אמונה גדולה. צאו וראו כמה בני אדם עשו כן ועלה בידם. הם התחילו לדבר לעניין, הם התחילו להתנהג כמו שצריך, והשלום חזר לשכון במעונם. העושה כן נהפך לאיש אחר. הוא יכול לקחת אשמה על עצמו ואינו נבהל, כי העולם מאיר לו פנים.

החדשות הטובות הן שאם תלמד תורה כפי שהב"ח אמר שצריך ללמוד תורה, תאמר ברכת התורה בכוונה ובהתלהבות, תאמר מזמורי תהלים קודם הלימוד, ותרצה ללמוד באופן זה, התורה תגלה לך מה כואב לך. תמצא את השם. בני אדם הולכים לרופאים ומשלמים הון רב רק כדי למצוא את שם המחלה, כי רפואות יש הרבה, צריך רק לדעת להתאים את התרופה הנכונה. והתורה עושה את שניהם, **היא גם מגלה מהו החולי וגם מרפאת אותו.**

בעצתך תנחנח

פעמים הרבה אין האדם קולט שמה שעומד מאחורי התנהגותו היא הקנאה, אך התורה יכולה לפקוח לו את עיניו בזה. כבר הבאנו בעבר שהגה"צ **רבי שלום שברדון** זצ"ל היה מספר: מעשה בבעל תפילה שכיבדוהו תמיד להתפלל כשליח ציבור במוסף דשבת ראש חודש. כשהזדקן ונצרך קולו, הודיעו לו שעליו לפנות את מקומו לבעל תפילה חדש. הביאו בעל תפילה חדש. הלה ניגש אל העמוד והתחיל להתפלל בקול נעים וצלול, אך כשסיים ברכת "לדור ודור", טעה והתחיל "תכנת שבת". צעקו כולם ובתוכם הבעל תפילה הקודם - "אתה יצרת".

היה ר' שלום מפטיר: כולם התכוונו אז בצעקתם לדבר אחד, הם רצו לתקן את הבעל תפילה, ואילו הבעל תפילה הקודם, התכוון לדבר אחר לגמרי...

כך הוא כשמתקנים את הבעל קורא, יכולים לשמוע שנים צועקים, ולא הרי כוונתו של זה כהרי כוונתו של זה. האחד צועק כי הוא רוצה לצאת ידי חובה, והשני צועק כי הוא רוצה להיות בעל קורא, ואולי לא היה רוצה להיות בעל קורא, אבל הוא עדיין כאוב מקבלת שבת. הוא רצה

ללכת לרופא הנפשות שהוא התורה הקדושה. וכשהאדם באמת לומד במטרה שהתורה תגלה לו את נגעיו, היא באמת תגלה לו זעיר פה זעיר שם, ובמשך כל הימים יוסיף וילך בדרך זו לתקן את עצמו.

ובכן, מוטל עלינו לשמוח על מתנת התורה. די לנו בידיעה זו שהתורה יכולה לרפא אותנו, כדי שנקום ונרקד עם התורה. אפילו בימים של צער וכאב צריך לרקוד עם החומש, עכ"פ בלב, בידיעה שתורה זו יכולה לרפא אותנו באיזו מדרגה שאנו נמצאים. ודבר זה מביא את הגאולה.

וכשהאדם מבין ומכיר תועלתה זו של התורה, רוצה הוא להתחיל ללמוד תורה באופן זה. הוא אומר: לא נגזר עלי להתייסר ולסבול בעוה"ז. הקב"ה נתן לי עוה"ז שאפשר להנות בו ויכולים להשיג בו רפואת הנפש. אאמין במאמר חז"ל, אלמד באופן זה, ואזכה לרפואה. אך כאמור, התורה יכולה לגלות לאדם את נגעיו רק כשהוא לומד לשם כך. אי אפשר למצוא דבר בלי לחפש אחריו. האדם אומר: אני רוצה לדעת היכן אני טועה. הרי יודע אני שאני טועה, והראיה שאני חולה, יש לי בעיות בחיים, יש לי דאגות וטרדות וכל היום אני עסוק. הלא סימן הוא שאני צריך

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת ואתחנן י' אב תש"פ

התבוננות בטובות הא-ל ככלי לאהבת ה'

ודבר זה נעשה בתרי אנפי. האופן הראשון, כי דברי התורה באשר הם, שמותיו של הקב"ה הם, וכשהם נכנסים למוח האדם, הם מעוררים בלבו אהבת ה'. והאופן השני, שישנן האדם דיבורים המביאים לידי אהבה, היינו כמה הקב"ה אוהב אותו ומטיב עמו, וכמים הפנים לפנים יתעורר אף הוא לאהוב את ה' אהבה עזה.

מצוה לספר בחסדי ה' וטובותיו

אולם מדברי האוה"ח הק' מבואר שכאן אין די במוח שליט על הלב במונן הרגיל שהמוח מעורר את הלב לרגע אחד ואח"כ הרגשות מתקיים והלב חוזר לכמו שהיה, אלא **כאן יש צורך בהפעלת הלב לאהוב את ה' בתמידות**, כי אהבת ה' היא מהמצוות התמידיות, ולכן צריך שיתמיד האדם שימת הדברים על לבו, דהיינו שידבר ויחשוב על הדברים האלה שוב ושוב, כי כל דיבור וכל מחשבה מפעילה את הלב, וכשהפעלה נעשית תכופה, כל ההפעלות מצטרפות ומתאחדות ונהפך הלב להיות לב אוהב את ה'. ולא זו בלבד, אלא הכמות גם משפיעה על האיכות, וסוף דבר שהאהבה נעשית עזה כל-כך, עד שהאדם מוכן למסור את ממונו ואת נפשו בשביל האהבה, ואף גם להודות על כל מידה ומידה שהקב"ה מודד לו.

יתמיד שימת הדברים על לבו

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ (ו, ו). כתב האוה"ח הק': **ירצה ללמד בני ישראל דרך שיתקבלו הדברים אצלם לאהוב ה'** (ולקיים את הנאמר לעיל: "ואהבת את ה' אלוךך בכל לבבך"), כי **האהבה אינה מעשה שיכריח האדם רצונו לעשות מצות המלך, אלא הוא דבר שתלוי בלב, וכל שהלב לא ירגיש דבר שיפעול בו החשק, אינו אוהב הגם שיכריחו בכל מין הכרח. לזה באה העצה מא-ל יועץ ואמר והיו הדברים האלה וגו' על לבבך, פירוש כשיתמיד שימת הדברים על לבו, ייוולד בלבו חשק תאוה הרוחנית וירוצן לבו לאהבת ה' בכל אשר ציוהו.**

הנה יסוד זה הוא הנקרא בפי הספרים מוח שליט על הלב. ואחד מהמקורות לזה הוא מה שאמרו "העין רואה והלב חומד". כשהעין רואה, התמונה הנראית נכנסת למוח, והמוח מפעיל את הלב לחמוד. וכן הוא בענין השמיעה, שהיא ג"כ חלון למוח. כשהאדם שומע, בדרך משל, שפלוני עשה לו עוול, המוח מפעיל את הלב לשנאתו. ועל זה אמרה התורה שאם יכניס האדם דברי תורה למוחו, זה יוליד ממילא אהבה גדול להשי"ת.

על כל קשיים תכסה אהבה

סיפרנו בעבר על הגה"צ רבי אביגדור **מיללער** זצ"ל שעמד פעם שעה קצרה לפני דרשה שהיה צריך לישא בפני תלמידיו, כשלתע באה הידיעה המרה על הריגת נכדו בתאונת דרכים. התלמידים כולם היו שבורים ורצוצים נוכח הידיעה המרה, והנה נכנס רבי אביגדור, נעמד ליד הסטנדר והחל נושא את דרשתו כהרגלו בנועם ובמתיקות. בטוחים היו התלמידים שעדיין אינו מכיר באסון שפקדו, שהרי לא ראו עליו שום שינוי, אך לאחר זמן נודע שלפני הדרשה כבר הספיק להספיד את נכדו, ומההספד הגיע אל הישיבה לישא את דרשתו.

פנו אליו התלמידים בשאלה, מאין שאב תעצומות נפש אלו. אמר להם: דמו בנפשכם אחד שחבירו העליבו, ואז הוא יורד אל תיבת הדואר ורואה שהגיעו אליו המחאות" עם סכומים גדולים של כסף תמורת עבודתו במשך כמה שבועות, וכי מפני שחבירו העליבו לא ישמח על הכסף שהרוויח?! ועתה אומר לכם: הלא הקב"ה נותן לי ברגעים אלה אוויר לנשימה, ועוד אוויר ועוד אוויר, ועוד הרבה טובות הוא עושה עמדי, האוכל להסיח דעתי מכל אלה בגלל בשורת השכול שהגיעה אלי!?

הנה תשובתו מהווה הסבר נפלא ליסוד האוה"ח הק' והחינוך, כי הנה כשיש לו לאדם חסרונות, קשיים וצרות, יש לו דרכים הרבה איך להתחזק, אך יסודו של האוה"ח הק' הוא **שעל האדם להיות תמיד שש ושמח על הטובות והחסדים שהקב"ה עושה עמו, כי אז לא ירגיש כלל בצרותיו ולא יצטרך לבקש חיזוק מבחוץ**. דומה יהיה למי שהקב"ה עשה לו נס גדול, שאפילו תהיה לו אכזבה כי חשב שיתרחש

ונמצא לדברי האוה"ח הק' **שהאדם מצווה מן התורה לספר על הטובות שהקב"ה עושה עמו ועל האהבה הגדולה שהקב"ה מראה לו, כי זהו הכלי היחיד לעורר את האהבה בלבו, ובלעדיו לא יוכל לקיים מצות ואהבת את ה' אלוקיך**.

אם יתן איש את כל הון ביתו

ומדי דברו ביסוד זה, מתלהב האוה"ח הק' וכותב מלב בוער באהבת ה': **ודבר זה אנחנו יתמי דיתמי** (כלומר, אפילו עכשיו בהיותנו בגלות, וכל שכן בזמן הבית שהיה תוכו רצוף אהבה) **אנו מרגישים, כי רבה תאוה בלבנו וחשק אלוקי עולם יותר מכל הון עולם וכבוד מלכות** (כלשון הכתוב בשירי השירים "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה, בוז יבוזו לר"), **וכל ערב נרגש לנמבזה ונמס בערך חלק המועט המושג מהרגש הוית הדברים על לבנו** (כל דבר ערב מהעולם החומרי, נעשה בזוי ונמס כנגד חלק קטן המגיע אלינו מהרגש הוית הדברים על לבנו), **אשרינו מה טוב חלקנו**.

יש שהאדם חושב שהדביקות וההתלהבות לה' היא תכונה מולדת או מדרגה גדולה שמגיעים אליה אחרי יגיעה מרובה, אולם האוה"ח הק' נתן לנו כלי פשוט שמתאים לכל יהודי, והוא **שיחשוב האדם בתמידות עד כמה הקב"ה אוהב אותו ומטיב עמו, וזה יעורר את לבו לאהוב את ה'**.

וכבר מצאנו יסוד זה ממש בספר החינוך (מצוה תי"ח) וזה לשונו: **"עשה כל יכלתו להרגיל מחשבות לבו כל היום באמונתו ויחודו, עד שלא יהיה רגע אחד ביום ובלילה בהקיצו שלא יהא זוכר אהבת אדוניו בכל לבו"**.

דברי עידוד וחיוק, כי זהו הכלי היחיד שיועיל לכן לקבל את הערותיו. אחרת, יהיה הבן בטוח שאביו מבקש להשפילו.

כך הוא הדבר אתנו. אנחנו הבן והקב"ה האב. כשאנחנו מקבלים איזו מכה מאבינו המוכיח אותנו, על פי רב איננו מרגישים שיש לנו את הכלים לקבל את התוכחה, והרי אנו מאבדים מעט את העשתונות ונעשים מבולבלים ונוגזים, וסיבת הדבר, כי לא שמנו לב לשמונים האחוזים האחרים, והאמת שהקב"ה נותן לנו טובות וחסדים הרבה יותר משמונים אחוזים, ואפילו יותר מתשעים ותשע אחוזים. אבל ישנים אנו ואיננו שומעים אף לא רואים, ואח"כ כשאנו מקבלים איזו מכה קטנה, אנו מרגישים אותה היטב וטעונים חיוק.

אכן על-פי יסוד האוה"ח הק' אין האדם יכול להתחיל להתחזק לאחר המכה, אלא כבר קודם לכן הוא צריך להתרגל לעסוק יומם ולילה בטובותיו של הקב"ה, וכלשונו: **יתמיד שימת הדבר על לבו.** זהו היסוד! הוא חושב על הטובות, הוא מדבר עליהן, הוא מחדש בענייניו. ואז, כשיפקוד אותו איזה קושי, ממילא יוכל לקיים ואהבת את ה' בכל מאודך.

עושה חדשות בעל נפלאות

נוסיף עוד: בעלי הבטחון המתחקים אחר מהלכי הקב"ה ומבקשים לראותו בכל מצב, הקב"ה מגלה להם חידושים נפלאים ביותר בדרכי הנהגתו, חידושים נפלאים שלא עלו בדעת אנוש, ואין להם גבול לאותם חידושים, והגם שפעמים הרבה מדובר בדברים קטנים, יד ה' ניכרת בהם.

כך סיפר לי יהודי אחד ששכנו בא אליו בתלונה שהתאורה שבחצירו הדלוק בכל עת, שולח קרני אורה לתוך ביתו ומפריע לו, וכדי לתקן את הדבר, צריך היה להביא

הנס באופן זה ולמעשה הוא התרחש באופן אחר, יהיה מלא שבח והודיה לה'. כך צריך האדם להיות במשך עשרים וארבע שעות ביממה, עד ששום קושי או צרה, לא יערער עליו את שמחתו.

את אשר יאהב יוכיח

לפנינו משל שהוא נמשל: מעשה באב שבנו התחיל לרדת מן המסילה, וכבר אירע פעם שארו את מטלטליו וברח מהבית כשהוא מבטיח שלא לשוב לעולם. הגיע האב לשאול בידיעה שהמצב מול בנו מאוד עדין ושבירי, האם נכון לו להעיר לו על מעשים שאינם ראויים. והתשובה היתה שהוא בוודאי יכול להעיר, אך לשם כך יצטרך להרעיף עליו אהבה ולדבר על מעלותיו במשך שמונים אחוז מהזמן, ורק אז יורשה לו להעירו על הדברים הטעונים תיקון. ללא הרעפת אהבה במשך שמונים אחוז מהזמן, לא תהיה לו שום רשות להעיר לו, כי הערותיו ירחיקוהו ולא יועילו מאומה.

כן ראיתי שפעם שאל האדמו"ר מסקווירא זיע"א את חתנו יבדלחט"א האדמו"ר מרחמסטריוקא ארה"ב, שהיה מופקד על חינוך התלמידים, אם יוצא לו להוכיח את התלמידים וכמה זמן זה לוקח לו. וכשהשיב לו חתנו שמדי פעם יוצא לו להוכיח אחד מן התלמידים וזוה לוקח לו חצי דקה ולכל היותר דקה שלמה, אמר לו: **"לבני שמוכיחים את התלמיד, חייבים להכין תחילה דברי עידוד וחיוק שאותם יש לומר לו במשך חצי שעה באותו יום או ביום המחרת"...**

האדם טוען: "הלא אני מוכרח להעיר לו; אין לי ברירה אחרת". צדקת, אתה מוכרח להעיר לו, אבל באותה מידה אתה מוכרח לשלם את המחיר בדמות הרעפת אהבה

ויוכל לשים אותם על לבו, וכיון שישים אותם על לבו, יהיה תמיד בשמחה גדולה, וכל אימת שידברו אתו, יהיה לו לספר כיצד היום נעשה לו נס, וכאותם בעל דרשנים שבכל דרשה יאמרו: "היום אירע לי נס", או: "היום שמעתי מאחד על נס שאירע לו", וכל זה מפני שהם נעשים אבן שואבת לסיפורים כאלה ומכל קצווי תבל מתקשרים אליהם לספר להם אותם סיפורים. אף זה שמרגיל עצמו להתבונן בחסדי ה' ולהודות עליהם, שנעשה אבן שואבת לחידושים כאלה, ומחמת כן הוא תמיד חי בתחושה שהקב"ה עושה לו ניסים נפלאים, וכשפוקדו איזה קושי או צרה, קל לו לקבל אותו באהבה ובלי שום טרוניה.

זוהי העצה שהאזה"ח הק' מלמדנו ברוח קדשו, שאם יתקיים בו באדם "והיו הדברים האלה על לבבך", יתקיים בו ממילא "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך".

בעל מלאכה שיפתח את הכותל וימצא איפה יכולים לחבר 'מתג' (כפתור) שעל ידו יוכלו להדליק ולכבות את האור כפי הצורך. כשחבירו הציג בפניו את תלונתו, היה זה שבת קודש, והוא ענה לעומתו: "נראה לאחר השבת מה לעשות, וכעת נסמוך על הבורא". והנה באמצע השבת פתאום ראו בני הבית שהאור שבחצר נדלק ונכבה לסירוגין. התפלאו על הדבר, והנה ראו שהפעוט שבבית משחק עם איזה 'מתג'. או אז גילו שאפשר להדליק ולכבות את האור באמצעות 'מתג' זה הנמצא בתוך הבית פנימה, דבר שלא היה ידוע להם עד כה, והנה סודר הדבר בין רגע וחסכו הבאת בעל מלאכה על כל המסתעף.

האיש סיפר לי על ההתרגשות הגדולה שהיתה לו בגלל החידוש שנעשה לו, הגם שלא היה מדובר בדבר גדול כסכנת חיים וכדו'. אכן כן, החידושים הנפלאים אין להם סוף, ומי שמחפש אותם, ימצאם תמיד

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

יום ו' ערש"ק עקב י"ז אב תש"פ

הרה"ק רבי אהרן בהרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א

כ"א מנחם אב תשי"ז

ארץ. דבר זה קיים בזמן - הקב"ה גילה את אלוקותו ביתר עוז בזמנים מסוימים, כגון בקריעת ים סף ובמעמד הר סיני, ומהם לוקחים בני ישראל גם לשאר זמנים שבהם אין אלוקותו גלויה כל-כך, להאמין בה'.

וכמו כן דבר זה קיים במקום - הקב"ה גילה את אלוקותו ביתר עוז בבית מקדשו, וכשיהודי היה עולה לבית המקדש, היה קולט בנפשו את מראות האלוקים, כדי שילוהו גם בשובו לביתו ויזכור שאותו א-ל עם גילויי האהבה והחיבה שראה בבית המקדש, נמצא גם אצלו בכפר המרוחק שלו. וכך היה דרכם של חסידים ואנשי מעשה, לנסוע אל הצדיקים, שם היו זוכים לראות מזיו קדושת בית המקדש, וכשהיו שבים לביתם, היו מראות אלו ממשיכים לשרת אותם להיות דבוקים בבוראם.

וכפי שהדבר קיים בזמן ובמקום, כך הוא קיים בנפש - הקב"ה השתיל בדורנו צדיק קדוש ונשגב אשר מנהיג את עדתו בהנהגה גלויה של רוח הקודש, וכל זה כדי שיראו שאר בני ישראל ויתחזקו לבם לעלות אל הר ה'.

בספר 'אמרות טהורות' מדבריו של האדמו"ר מרחמסטריווקא-ארה"ב שליט"א הביא, שדיבר פעם עם חותנו הרה"ק מסקווירא זיע"א על אודות ההתעוררות הגדולה שיש לבני ישראל לנסוע לציונו של הרה"ק מבעלזא, כאשר מידי שנה בשמחת הילולו נוהרים אלפים להשתטח על ציונו. אמר לו חותנו שדבר זה נובע מגודל אהבתו שהיתה לו לאחיו מישראל, כי זה מה שמעורר את בני ישראל להשיב לו אהבה כלשון החכם (משלי כז, יט) כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם.

אפשר לדבר ולספר על צדיק זה בלי סוף, והלא אנשים חיים עדיין עומדים פה אתנו היום להעביר לנו את אשר ראו עיניהם ולא זר מגדלותו ושגב עבודתו של הצדיק אשר אותו הותיר הקב"ה למחיה בדור זה להראות לעמו כי עדיין אפשר להגיע למדרגות רמות ונשגבות.

דוד המלך ע"ה אמר "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות", על-ידי הבהירות שרואים בבוקר כשמאיר האור, מתגברת האמונה גם בלילות כאשר החושך מכסה

כט): "ונשא אהרן את שמות בני ישראל על לבו לזכרון לפני ה'", להעלות זכרונם לטובה. **ובכח הזה היה נכנס לפני ולפנים ביום הכיפורים**, וזהו בחינת כהן גדול להשפיע טובות וחסדים על כנסת ישראל במידת החסד, ולזה נקרא שושבינא דמטרוניתא הם כנסת ישראל להיותם אהובים לפני ה' יתברך שמו ולעורר רחמים עליהם.

ועוד כתב (מסכת אבות פ"ב): לכך ראוי לכהנים אנשי החסד להקריב קרבנות על ישראל על מזבחך, כי בבוא איש ישראל לפני הכהן להקריב קרבן על חטאתו, לא כעס עליו על אשר חטא ולא ביישו, רק נהפוך הוא, **כי קירב אותו בכל מיני ריצוי ובירכו בנשיאת כפיים** כמו שכתוב (שמיני ט, כב): 'וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה' רוצה לומר **שכל עבודתו של אהרן היה תמיד רק לברך את ישראל וירד והסחי דעתו ממעשי החטאת והעולה כאילו לא חטאו כלל**, ולכך הוא נקרא שושבינא דמטרוניתא, **שכל ענייניו היה רק לקרב את ישראל לאביהם שבשמים, כי כולם אהובים כולם ברורים**, ועל זה הוא שאמרו חז"ל (אבות פ"א מ"ו) 'הוי דן את כל האדם לכף זכות'.

כך היה צדיק זה מטיב להרים את נשמות ישראל על-ידי שעורר את רחמנותו על ידי שדיבר בשבחם וחשב במעלתם, כי בכך הוציא את הטוב שבהם החוצה ונתן לו משנה תוקף. והדבר מפליא, כי בדרך כלל קל יותר לרחם על איש מסכן, יהודי שבור ברוחו, מאשר לרחם על יהודי שהתדרדר לדיוטא התחנתונה. אבל אצל צדיק זה לא היה חילוק ביניהם, כי שניהם בטלנים, שניהם אנשים מסכנים, ולכן התמלא על שניהם רחמנות גדולה.

אכן למרות היות צדיק זה קדוש ונשגב, יכולים אנו ללמוד מכמה מדרכיו והנהגותיו להלכה למעשה בבחינת "אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים". ובכן ידוע ומפורסם גודל האהבת ישראל שהיתה לו, ואשר העביר אותה גם לסובביו ולמסתופפים בצלו כאשר לימד אותם איך לדבר אל אחיהם בית ישראל ואיך לחשוב על כל אחד מישראל.

בטרם ניכנס אל השער להביא עובדות וסיפורים מצדיק זה על אודות האהבת ישראל שלו, נביא מה שכתב בספר "אורח לחיים" להרה"ק **רבי אברהם חיים מזולטאטשוב** זיע"א¹⁰ (פרשת נח) שפעם שאל את רבו הרה"ק **הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג** זיע"א איך אפשר לאהוב את הרשע. השיב לו רבו **שנשמת כל אדם הוא חלק אלוה-ממעל, ולכן יש לרחם על הניצוץ הקדוש שנלכד בקליפות**.

עבודה גדולה היא כאשר רואים אדם מרוחק מתורה ומצוות, לעורר רחמנות בלב על השכינה הקדושה ועל ידי כן לרחם על האיש ולא לשנוא אותו ח"ו, ואכן אצל אותו צדיק ראו בחוש איך היה שלם בעבודה זו וכפי שנראה תיכף מהעובדות שנציג לפנינו.

הרה"ק **רבי יצחק מאמשינאו-ארה"ב** זיע"א סיפר שפעם קירב הרה"ק מבעלזא איש אחד בעל עבירה ידוע. שאלו אותו מדוע הוא מקרבו כל-כך והרי בעל עבירה. השיב: הלא אדם זה בטלן הוא, שהרי אינו יכול להתגבר על יצרו, וכי לא אקרבנו?!

בספה"ק "**תפארת שלמה**" (פרשת פינחס) כתב: ואהרן היה שושבינא דמטרוניתא **להגדיל ולהרים מעלת בני ישראל לפני השי"ת ברוך הוא**, כמו שכתוב (תצוה כח,

10. תלמידים של המגיד הק' ממעזריטש, המגיד הק' מזולטאטשוב והרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זיע"א.

בדעתו להשאר בארץ ישראל עד לאחר החג, יואיל בטובו להכנס אליו שוב. בשובו אל רבו ה'בית ישראל', סיפר לו על בקשת הצדיק מבעלזא שייכנס אליו שוב. אמר לו רבו: עשה כדבריו, לאחר החג תכנס אליו שוב...

כשר' משה חזר אל הרה"ק מבעלזא לאחר החג, התעניין הרה"ק על מקום מגורתו, וכשאמר לו שהוא מתגורר באורוגואי, שאל אותו הרה"ק אם הוא מכיר יהודי פלוני שהתגורר לפני המלחמה בעיירה פלונית באירופה והיה 'מוכר בשר'. ר' משה הרים את גבותיו לאות תמיהה, שהרי הכיר את פלוני עוד מלפני המלחמה וידע שכבר אז הסיר מעצמו את כל סממני הדת והתרחק כליל מדרך התורה והמצוות, ואף הבשר שמכר היה בשר נבילות וטריפות. הוציא ר' משה אנחה השוברת חצי גופו של אדם ותיאר בשפה רפה איך נראה יהודי פלוני לדאבון כל לב.

כשמוע זאת הצדיק, קם מכסאו והגיש לו חלה שנאפתה לאחר הפסח, ואמר לו: "במטותא מנך, אם תוכל לקחת עמך חלה זו וליתן אותה ליהודי פלוני בשמי". ר' משה נטל את החלה מידי הצדיק והלך ממנו בברכת פרידה. בשובו לאורוגואי, התיירא למלא את שליחותו כי חשש שיהודי זה שהתנכר לאביו שבשמים יתלוצץ מן הצדיק. אך מאחר שקיבל על עצמו למלאות את שליחות הצדיק, לא יכול היה להתחמק ממנה, וכך הלך לו אל מוכר הבשר, מסר לו את החלה, ואמר לו בלב מלא חשש: הצדיק מבעלזא המתגורר בארץ ישראל שלחה לך כתשורה.

למרבה הפלא ראה איך סכר של דמעות נפרץ בעיני האיש, ותוך כדי שהדמעות

האדמו"ר מבעלזא שליט"א מספר שבהיותו ילד קטן שאל אותו פעם דודו הרה"ק מבעלזא זיע"א מהו לומד. השיב לו שהוא לומד פרק "השוכר את הפועלים". אמר לו: היודע אתה מה כתוב בפרק זה! בפרק זה כתוב **שצריך לרחם על הפועל היהודי ולראות במה נוכל לעזור לו ולסייע בעדו**. זה מה שראה אוהבן של ישראל כשלמד עניינים קשים שבדיני ממונות.

הרה"ק **רבי יעקב יוסף מסקווירא** זיע"א היה מדבר תמיד בהתפעלות גדולה על דודו¹ הרה"ק מבעלזא זיע"א. פעם סיפר: כשהתחתנתי ערך בשבילי דודי הרה"ק זיע"א סעודת שבע ברכות, ואז זכיתי לחזות באהבת ישראל שבערה בקרבו. היה שם בין בני המשפחה איש אחד פגוע נפש ר"ל שהשתולל מאוד והפריע לשמחה בהוציאו מפיו קולות משונים, פנה אליו הצדיק כל פעם שתקף אותו שגעונו והסביר לו בסבר פנים יפות שאין זה מתאים לעת הזאת, ולמרות שהדבר חזר על עצמו ללא הרף, נותר הצדיק בשלוותו ולא ראו עליו שום שינוי.

בספר **"פאר ישראל"** לתולדותיו של ה'בית ישראל' **מגור** זיע"א מובא סיפור נפלא על הרה"ק מבעלזא: יהודי אחד בשם ר' משה טרויבע ז"ל השתקע לאחר המלחמה במדינת אורוגואי שבדרום אמריקה. באחת השנים בערב פסח נסע לארץ ישראל כדי להסתופף בצלו של ה'בית ישראל' בחג הפסח. באמצע החג שאל אותו ה'בית ישראל' אם בכונתו להיות גם בתל-אביב. כיון ששאל אותו, השיב "הן". אמר לו ה'בית ישראל': אם כן, בהיותך שם הכנס נא אל הצדיק מבעלזא.

ר' משה נסע לתל-אביב ונכנס אל הרה"ק מבעלזא, הרה"ק חיבבו מאוד ושאל בשלומו, וכשנפרד ממנו אמר לו שאם

טז. הרה"ק מסקווירא היה חתן רבי פנחס מאוסטילא גיסו של הרה"ק מבעלזא זיע"א.

ולא מצאתי והתחלתי להתיימש, עד שמונית אחת עצרה לידי והנהג אמר לי: מה אתם חושבים שאצלי לא ערב יוה"כ? הרי אני יהודי ואין אוכל לקחת אותך? עד שמצאתי מישהו שנסע בין כך לים ונסעתי אתו.

כששמע זאת הרה"ק, זרחו פניו מאושר, אמר לו "אזעלכע דיבורים זאלט איר מיר ברענגן" [דיבורים כאלו תביאו אלין], וביקש ממנו לחזור על זה שלוש פעמים - בכל ארץ ישראל, בכל מקום שהולכים, מרגישים שיום הקדוש מתקרב ובא...

אמנם כן, הצדיק עצמו כשהיה מתהלך ברחובות תל-אביב ורואה את היהודים שנראים כפי שנראים, היה אומר: "דאס זיינען דעם רמב"ם אידן" [אלו הם יהודי הרמב"ם]. התכוון למה שכתב הרמב"ם בהלכות ממרים (פ"ג ה"ג): בני התועים האלה ובני בניהם שהדיחו אותם אבותם ונולדו בין הקראים וגדלו אותם על דעתם, הרי הוא כתינוק שנשבה ביניהם וגדלוהו ואינו זריז לאחוז בדרכי המצות שהרי הוא כאנוס, ואף על פי ששמע אח"כ [שהוא יהודי וראה היהודים ודתם, הרי הוא כאנוס, שהרי גדלוהו על טעותם], כך אלו שאמרנו האוחזים בדרכי אבותם הקראים שטעו, לפיכך ראוי להחזירן בתשובה ולמשכם בדברי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה.

בספר "ויחי יוסף" להגה"ק רבי יוסף מפאפא זיע"א" מובא, שפעם ביקש ממנו יהודי אחד שבנו סטה מן הדרך הישרה ל"ע, שיזכיר את בנו אצל הרה"ק מבעלזא זיע"א. כשהזכירו בפניו והציג בפניו את תארו ואת דבר התרחקותו משמירת התורה והמצוות, אמר לו הרה"ק: "אה, דעם רמב"ם ס' חסידים" [מחסידי הרמב"ם]... כאן התכוון

התגלגלו על לחייו, אמר בקול חנוק: מה? הרבי עדיין זוכר אותי?! הרבי עדיין חושב עלי?! ר' משה נכנס עמו בשיחה ונודע לו שלפני המלחמה היה חסיד בעלזא ומחמת הצרות והיסורים שעברו עליו, התרחק מדרך התורה. סוף דבר היה, שמוכר הבשר התעורר אז לתשובה, הוא התחיל לקיים שוב תורה ומצוות, והקים בית בישראל לשם ולתפארת, ממנו יצאו בנים ובני בנים אוהבי ה' יראי אלוקים.

האדמו"ר מרחמסטריווקא-ארה"ב
שליט"א סיפר: באחת השנים בערב ראש השנה לקראת דמדומי חמה, נסע מחותנו של הרה"ק מבעלזא, הרה"צ ר' שרגא פייבל ז"ק מהיבנוב זצ"ל" ממקום מגורו - מושב שדה יעקב - לתל אביב להסתופף בצל הרה"ק מבעלזא בראש השנה. בהכנסו אל הרה"ק מבעלזא קודם התפילה לקבל שלום, שאל אותו הרה"ק "וואס הערט זיך ביי אייך אין שטעטל?" [מה נשמע בעיירתכם]. גנח ואמר: הלואי וכן היו נראים כל מושבות בארץ ישראל ולא יותר גרועים.

כיון ששמע זאת הצדיק, נשתנו פניו לרעה, הוא בירכו תיכף ומיד בברכת כתיבה וחתימה טובה, ומיני אז במשך כל שני הימים דראש השנה, לא הסתכל לעברו ולא כיבדו בשום כיבוד למרות שהיה רגיל לכבדו תדיר.

הרה"צ ר' פייבל הבין שהרה"ק מבעלזא מקפיד עליו על שדיבר בגנותם של ישראל. ובכן מה עשה בחכמתו? בערב יום הכיפורים נכנס שוב אל הרה"ק מבעלזא, וכיון ששאל אותו שוב על הנעשה עמו, השיב לו: אני רוצה לספר למרן את מה שהיה לי היום, יצאתי מביתי בכדי לנסוע לים לקראת יום הכיפורים חיפשתי מונית

יז. בנו הרה"צ ר' משה אליקים בריעה הי"ד היה חתנו של הרה"ק מבעלזא ז"ע.
יח. הוא ואביו הגה"ק הויגד יעקב זצ"ל הסתופפו בצל צדיקי בית בעלזא.

יום עד אשר בא אל הר אלוקים (הר סיני) והראהו כל אותה מראה והלא בארץ ישראל אשר שם עיקר הנבואה והקדושה היה יכול להודיעו הנבואה כי הר חורב אחר שנסתלקה השכינה לא נשאר בו שום קדושה.

תשובה: כבר ידעת שאין הקב"ה חפץ שילמדו על בניו קטיגוריא ולא דלטוריא אלא סנגוריא וזכות, ורוצה שהצדיק יתפלל על הדור כאשר עשה אברהם אבינו ע"ה ולא כאשר עשה נח, ולכן כתיב (ישעיה נד, ט): 'מי נח' ונקראת (כלומר המבול נקרא) על שמו ט', ואליהו ז"ל לעולם היה מקנא, והכי איתא במדרש (פרקי דר"א פכ"ט): אמר לו הקב"ה לעולם אתה מקנא, קנאת בשטים על גילוי עריות קנאת על הברית דכתיב (מ"א יט, י וי"ד): 'כי עזבו ברייתך בית ישראל', חייך שאין ישראל עושין ברית עד שאתה רואה בעיניך וכו', ואתיא כמאן דאמר פנחס זה אליהו...

וכשראה הקב"ה שלעולם היה מקנא ולא היה מלמד על ישראל זכות ולא התפלל עליהם, אלא אדרבא נשבע (שם יז, א): 'אם יהיה השנים טל ומטר כי אם לפי דברי', וראה בצערן של ישראל שהיו מתים ברעב ולא התפלל עד שריחם הקב"ה בשנה השלישית ואמר (שם יח, א): 'לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה', ואפילו אחר שאמרו כל העם 'ה' הוא האלהים' (שם שם, לט) לא התפלל עליהם, אלא אדרבא שאל את נפשו למות, והיה הקב"ה מתאוה שיתפלל על בניו, ואמר וכי לא למד זה ממשה רבו שהתפלל לפני כמה פעמים על ישראל ומסר נפשו עליהם?! אמר אעשה לו רמזים ודברים אשר נעשה למשה רבו ויזכור מעשיו וילמוד לבטל הקטגוריא וילמד עליהם זכות כאשר עשה משה.

לדברי הרמב"ם בהלכות אישות (פ"ד הט"ו) שישראל אע"פ שנשמתד ועובד ע"ז מרצונו, נשאר ישראל וקידושו קידושין.

אמר לו הגה"ק מפאפא: אף על פי כן, טוב יעשה הרבי אם יתפלל עליו שיחזור בתשובה שלימה. נענה הצדיק לעומתו ואמר: אה, איר גייט נאך ווייטער ווי דעם רמב"ם [אתם מתכוונים להמשך דברי הרמב"ם]...

כאשר ביקש לברר על יהודי אם הוא חובש כיפה לראשו, היה שואל ממשמשו בקודש הרה"ח ר' שלום פויגל ז"ל אם הלה פוסק כמהרש"ל. נתכוון לתשובת מהרש"ל (סי' עב) שהאיסור ללכת בגילוי ראש הוא רק בשעת התפילה והזכרת שם שמים, אבל שלא בשעת התפילה אין בזה איסור מעיקר הדין.

כשהרה"ק מצאנו קלויזנבורג זיע"א ביקר אצלו, סיפר לו שבהיותו בספינה היה אתו ספר תורה וקרא בו קריאת התורה, וכך שטח בפניו את התלבטותו שהיתה לו בזה, וכה אמר: בתחילה הסתפקתי אם אוכל לצרף את נוסעי הספינה למנין, אבל לאחר מכן אמרתי בלבי, שאם הם באים להתפלל יש להם חזקת כשרות ואפשר לצרפם.

נענה לו הרה"ק מבעלזא ברוב התרגשות: הן ודאי, כשיהודי בא להתפלל בוודאי יש לו חזקת כשרות...

הרה"ק מבעלזא היה חוזר תמיד על דברי הרדב"ז (שו"ת ח"ו סי' ב' אלפים רצ"ד), שאלמלא היו כתובים לא היו ניתנים להיאמר לרוב חריפותם. נעתיק את דברי הרדב"ז ככתבם וכלשונם.

שאלת ממני אם יש לו אצלי טעם למה הטריח הקב"ה את אליהו מהלך ארבעים

במדרש (תנדב"א סדר אליהו זוטא פ"ח) המתין לו שלש שעות ועדיין עמד בדבריו הראשונים ואמר קנא קנאתי ע"כ.

כיון שראה הקב"ה שעדיין הוא מקנא, אמר: אין זה ראוי לעמוד בעולם. אמר לו: ואת אלישע תמשח לנביא תחתך, לקחת נפשו אי אפשר שכבר נתתי לו את בריתי שלום, להניחו בעולם אי אפשר דלעולם יהיה מקנא ולא ילמוד סניגוריא על ישראל, הלכך יסתלק לעליונים. ואם תשאל למה לא התפלל אליהו על הדור, לפי שהיו בהם שלש העבירות החמורות ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים **וחשב שלא תועיל התפלה. ומכל מקום היה לו לעשות מה שעליו,** שכבר היו שם צדיקים הרבה, כל הברכיים אשר לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו, ובזכותם ובזכות תפלת הצדיק היו השאר נצולים ולא יתקיים 'זהיה הנמלט מחרב חזאל ימית יהוא והנמלט מחרב יהוא ימית אלישע והשארתי בישראל שבעת אלפים כל הברכיים אשר לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו' (מ"א יט, יח).

דברי הרדב"ז אלו היו נר לרגלי הרה"ק מבעלזא זיע"א, וכך היה מלמד תדיר זכות על כל איש יהודי באשר הוא בחפשו אחר הניצוץ הקדוש שבו הנלכד בין הקליפות.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ולפיכך הלך בכח האכילה ארבעים יום כאשר עמד משה ארבעים יום ומ' לילה לחם לא אכל והביאו אל הר האלוקים מקום המעמד הגדול, ומשה מליץ בין ישראל ובין אביהם, והלינו במערה והיא נקראת הצור אשר נתיישב שם משה, ואמר לו 'מה לך פה אליהו', כלומר מי הביאך פה מקום משה רבך, אולי יזכור וישוב לבקש רחמים, ואדרבא הוסיף לומר דלטוריא 'עזבו בריתך בני ישראל את מזבחותיך הרסו ואת נביאך הרגו בחרב', ובכלל את מזבחותיך הרסו רמז שהיו בונין מזבחות לעבודה זרה. אמר לו הקב"ה: עדיין אתה מקנא?! 'צא ועמדת בהר לפני ה'' כאשר אמר למשה (שמות לג, כא-כב) 'הנה מקום אתי ונצבת על הצור ושמתיך בנקרת הצור וגו'' והיא המערה, והארהו ולימדו י"ג מדות רחמים, ואמר לו אם יעשו לפני כסדר הזה מיד אני מרחם עליהם, כדי שיתן אליהו אל לבו ויזכור י"ג מדות של רחמים, והעביר לפניו רוח גדולה וגו' **במדרש** (בראשית רבה פרשה כד) אמר לו: בשעה שהרוח יוצא לעולם, הקב"ה מרשלו² בהרים ומשברו בסלעים ואומר לו הזהר שלא תזיק את בריותי ע"כ, ועל דרך זה הרעש והאש, והמתרגם אמר מלאכי רוחא ומלאכי זיעא ומלאכי אישתא וקל דמשבחין בחשאי, ורמז לו אף על פי שיש לפני שלוחים של זעם, חביב לפני קלא דתפילה ושבח בלחש, וזהו קול דממה דקה, ואמרו

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינוני'

ארה"ק

חדר ארונות, ארון מס 76	מרכז בעלזא	ירושלים
רח' אוהל יהושע 8	מקוה יד כהן	בית שמש
רמה ב'	מקווה רחוב דובר שלום	
רח' רב חנן 4 רמה ד' 2	ביהמ"ד בעלזא	
רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	מקווה שע"י בית המדרש המרכזי	
רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם	מקווה השכונתי	
רמה ב טל: 053-317-0944	ביהמ"ד בית גדליה	
רח' רשב"י פינת יהודה הנשיא	חנות "לייזר סטור"	
קרית נדבורנא	בית המדרש הגדול 'נדבורנא'	בני ברק
רחוב הרב שך	חנות 'מול איצקוביץ'	
רחוב יואל	מקוה בית פנחס	
רחוב בעלזא 5	מקוה בעלזא	
רחוב על הנס רובע ז	בית המדרש בית שלום	אשדוד
רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז	בית המדרש בית דוד שאול	
רחוב יהודה הנשיא רובע ז	בית המדרש בית נפתלי	
רחוב חטיבת הנגב רובע ג	בית מדרש בעלזא מרכזי	
רחוב אברהם שפירא	בית מדרש בעלזא	
רחוב פחד יצחק 5	בית המדרש 'בית אהרן'	ביתר עילית
רח' הרצוג 5	בית המדרש	חיפה
052-760-0162	שכונת הבעש"ט	פתח תקוה
מרכז מסחרי נחלת יצחק	חנות משקאות ישראל	אלעד

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינוני'

ארצות הברית		
4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
5302 13th Ave	ביהמ"ד שומרי שבת	וויליאמסבורג
814 Bedford Ave.	סאטמאר בנין בראך	
553 Marcy Ave.	סאטמאר קעסקעיד	
690 Myrtle Ave.	סאטמאר מירטל	לעיקוואוד
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	
153 E 7th St.	ביהמ"ד קארלין סטאלין	
31 Arosa Hl	ביהמ"ד בית נחום - ברוקהיל BrookHill	
547 Park Ave.	ביהמ"ד סקולען	
2 Milano Dr.	ביהמ"ד שמן למנחה דינאדפאלא ברוקהיל	
608 E Kennedy Blvd.	ביהמ"ד סאטמאר - קענעדי Kennedy	לינדן
610 E County Line Rd	ביהמ"ד ראחמיסטריווקא	
2201 N. Wood Ave.	בית המדרש חסידי קאסאן	
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
25 Phyllis Terrace Monsey NY	כולל ויזניץ	מאנרא
	ע"י המקוואות	
אירופה		
Lange leem straat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van spangen straat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	אנגליה-לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין די דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מוקה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

7 27785 25652 0

727785256520